

स्वाध्याय सामग्री मेरो गणित

कक्षा २

विद्यार्थीको नाम : .....

रोल नम्बर : .....

विद्यालयको नाम : .....

नेपाल सरकार

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय

पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

सानोठिमी, भक्तपुर

प्रकाशक : नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

© पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

हाम्रो भनाइ

पाठ्यक्रम शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाको मुख्य सामग्री भए पनि यसका उद्देश्य पूर्तिका लागि विभिन्न सहयोगी सामग्री आवश्यक हुन्छन् । आधारभूत तहका प्रारम्भिक कक्षामा विद्यार्थीले घरायसी वातावरणमा सिक्न रुचाउने हुँदा घरायसी वातावरणलाई सिकाइको आधार बनाउनुपर्छ । आधारभूत तहका बालबालिकाको सिकाइमा पाठ्यसामग्रीका अतिरिक्त शिक्षक र अभिभावकको पनि महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । यस तहका बालबालिकामा साक्षरता, गणितीय ज्ञान तथा सिप र जीवनोपयोगी सिप विकास गर्न सिकाइ अभ्यासको समय वृद्धि गर्नुपर्छ । यसका लागि बालबालिकालाई कक्षाकोठा बाहिर र घरमा पनि गरेर सिक्ने पर्याप्त समय उपलब्ध गराउनुपर्छ । पाठ्यपुस्तकमा आधारित भई कक्षाकोठाको सिकाइमा सहजीकरण गर्ने र कक्षाकोठा बाहिरको सिकाइ अवसरलाई सबलीकरण गर्ने उद्देश्यले यो सामग्री तयार पारिएको हो ।

आधारभूत शिक्षा कक्षा १-३ को पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका विषयवस्तुका आधारमा पाठ्यपुस्तक र शिक्षक निर्देशिकामा समावेश गरिएका सहजीकरण योजना, सिकाइ क्रियाकलापका आधार, शिक्षण विधि तथा क्रियाकलाप र सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कनका आधारलाई प्राथमकितामा राखी विद्यार्थीको स्तर र सिकाइ क्षमता अनुकूल गणित विषयका स्वाध्याय सामग्री विकास गरिएको छ । यी सामग्रीको प्रयोगमा शिक्षक तथा अभिभावकले आवश्यकतानुसार पूर्ण सहयोग, आंशिक सहयोग, विद्यार्थी सहयोगात्मक सिकाइ र विद्यार्थीको स्वयम् प्रयास रणनीति अपनाउनुपर्ने हुन्छ ।

यस स्वाध्याय सामग्रीको विकास जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका) को प्राविधिक सहयोगमा सञ्चालित गणित शिक्षा सुधार परियोजनाअन्तर्गत भएको हो । यस स्वाध्याय सामग्रीलाई परियोजना लागु भएका महोत्तरीको पिपरा गाउँपालिका, भक्तपुरको चाँगुनारायण नगरपालिका, तनहुँको बन्दीपुर गाउँपालिका र जुम्लाको तातोपानी गाउँपालिकाभित्रका सामुदायिक विद्यालयमा परीक्षण गरी प्राप्त सुझाव पृष्ठपोषणसमेतका आधारमा थप परिमार्जन गरी एकीकृत रूपमा विकास गरिएको हो । यस सामग्रीलाई यस रूपमा ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति पाठ्यक्रम विकास केन्द्र हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्छ ।

यस स्वाध्याय सामग्रीलाई सकेसम्म कक्षाकोठा र घरायसी वातावरणमा प्रयोग हुने गरी सरलीकरण गर्ने प्रयास गरिएको छ तापनि यसमा अभै सुधारका ठाउँ रहेका हुन सक्छन् । यसलाई थप परिमार्जन गरी व्यावहारिक, प्रयोगमुखी र प्रभावकारी बनाउन यसका प्रयोगकर्तालगायत सबैबाट निरन्तर सुझावको अपेक्षा गरिएको छ ।

विषयसूची

क्र.स.	पाठ	विषयक्षेत्र	पृष्ठसङ्ख्या
१.	क्षमता	म र मेरो परिवार	१
२.	समय	मेरो दैनिक जीवन	११
३.	१००० सम्मका सङ्ख्या	सङ्ख्याको ज्ञान	२१
४.	सङ्ख्याहरूको तुलना	हाम्रो समुदाय	३१
५.	जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू	हाम्रो समुदाय	४४
६.	तौल	हाम्रो समुदाय	४७
७.	जोड	गणितका आधारभूत क्रिया १	५३
८.	घटाउ	गणितका आधारभूत क्रिया १	७४
९.	लम्बाइ	मेरो विद्यालय	९७
१०.	क्षेत्रफल	मेरो विद्यालय	१०८
११.	गुणन १	मेरो विद्यालय	११२
१२.	भिन्न	मेरो विद्यालय	१२४
१३.	ज्यामितीय आकार	मेरो सिर्जना	१२९
१४.	चित्रग्राफ र तालिका	सञ्चार प्रविधि र बजार	१४२
१५.	मुद्रा	सञ्चार प्रविधि र बजार	१४९
१६.	गुणन २	गणितका आधारभूत क्रिया २	१६१
१७.	भाग	गणितका आधारभूत क्रिया २	१९२

अभिभावकलाई अनुरोध

दुई कक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीका अभिभावक (बुबाआमा, हजुरबुबा/हजुरआमा, दाइ/दिदी, ठुलोबुबा/ठुलीआमा वा अन्य सदस्य, नातेदार तथा संरक्षकसमेत) का लागि यो स्वाध्याय सामग्री प्रयोग सम्बन्धमा निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका तथा जिम्मेवारी निम्नअनुसार रहेका छन् :

- यहाँहरू आफ्नो दैनिक कार्य तथा पेसाका कारण व्यस्त हुनुहुन्छ । आफ्ना बालबालिकाको सिकाइका लागि कम्तीमा एउटा वर्कसिटमा भएका अभ्यास पूरा गराउन प्रत्येक दिन ३० मिनेट समय दिनुहोस् ।
- आफ्ना बालबालिकाको सिकाइका लागि यहाँहरू घरमा शिक्षकका रूपमा सहयोग गर्दै हुनुहुन्छ । तसर्थ आफ्ना बालबालिकासँगै बसेर यस वर्कसिटमा दिइएका अभ्यासका प्रश्न तथा निर्देशनहरू बालबालिकाले पनि सुन्ने गरी पढ्नुहोस् । यसो गर्दा बालबालिकालाई प्रस्ट नभएका निर्देशन तथा प्रश्नहरू बुझ्न सजिलो हुन्छ ।
- बालबालिकालाई व्यावहारिक रूपमा गणित सिकाउनका लागि आवश्यक सामग्रीहरू घरमा नै प्रशस्त पाइन्छ । गणितलाई सरल तथा मनोरञ्जनात्मक तरिकाले बुझाउन घरमा उपलब्ध यस्ता सामग्रीहरूको प्रयोग गर्नुहोस् र आफ्ना बालबालिकासँग रमाउनुहोस् ।
- सिकाइप्रतिको तत्परताका लागि आफ्ना बालबालिकालाई प्रशस्त प्रोत्साहन गर्नुहोस् । सही उत्तर दिइमा वा दिने प्रयास गरेमा पनि सदैव प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।
- प्रत्येक बालबालिकाको स्वभाव, सिक्ने तरिका तथा क्षमता फरक हुने हुँदा सही उत्तर बताउन वा लेख्न समय लाग्न सक्छ । तसर्थ ढिलो सिक्ने बालबालिकालाई हतोत्साहन नगरी उत्तरको प्रतीक्षा गर्नुहोस् । त्रुटि गरेको अवस्थामा पनि पुनः सोचविचार गर्न तथा सही उत्तर पत्ता लगाउन सहयोग गर्नुहोस् ।
- आफ्ना बालबालिकाले प्रत्येक पृष्ठमा भएका अभ्यास पूरा गरिसकेपछि त्यसलाई राम्ररी अवलोकन गरी अभिभावकको दस्तखत गर्ने स्थानमा हस्ताक्षर गर्नुहुनसमेत अनुरोध छ ।

शिक्षकलाई अनुरोध

यो स्वाध्याय सामग्री प्रयोगका सन्दर्भमा दुई कक्षामा गणित शिक्षण गर्नुहुने शिक्षकहरूको जिम्मेवारी तथा निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका निम्नानुसार हुने छन् :

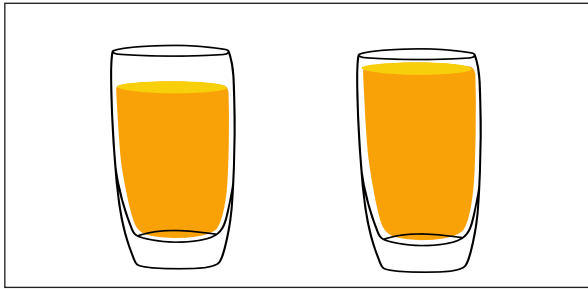
- प्रधानाध्यापकसँगको समन्वयमा तपाईंको विद्यालयको दुई कक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई यस स्वाध्याय सामग्री वितरण गर्नुहोस् । सबै विद्यार्थीले प्राप्त गरे नगरेको यकिन गर्नुहोस् ।
- आफ्नो विद्यालयको दुई कक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीका अभिभावकलाई यस सामग्री प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गर्नुहोस् ।
- अभिभावकलाई आफ्ना बालबालिकाको सिकाइमा सक्दो सहयोगका लागि प्रोत्साहन गर्नुहोस् । कम्तीमा एउटा वर्कसिटको अभ्यासमा सहयोग गर्न प्रत्येक दिन कम्तीमा ३० मिनेट समय उपलब्ध गराउन अनुरोध गर्नुहोस् ।
- नियमित रूपमा अभिभावकसँग विद्यार्थीको सिकाइको अवस्थाबारे जानकारी प्राप्त गर्न सम्पर्कमा रहनुहोस् । विद्यार्थीले पूरा गरेको वर्कसिटको मूल्याङ्कन गरी पुनः आफ्नो सुभावसहित अभिभावकलाई फिर्ता गर्नुहोस् । साथै विद्यार्थीलाई घरमा नै नियमित रूपमा अध्ययन गरी स्वाध्याय सामग्रीमा भएका अभ्यास पूरा गर्न प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।
- स्वाध्याय सामग्रीमा भएका प्रत्येक एकाइको वर्कसिट विद्यार्थीले पूरा गरिसकेपछि तपाईंलाई उपलब्ध गराइएको पृष्ठपोषण फाराम (Feedback Sheet) भर्नुहोस् ।
- उक्त पृष्ठपोषण फारामलाई प्रधानाध्यापकको जानकारी तथा सुभावका लागि पेश गर्नुहोस् । प्रधानाध्यापक, अभिभावक र तपाईंको आफ्नो अवलोकनसमेतका आधारमा आगामी दिनमा विद्यार्थीको सिकाइमा सुधारका लागि प्रयोग गर्नुहोस् ।

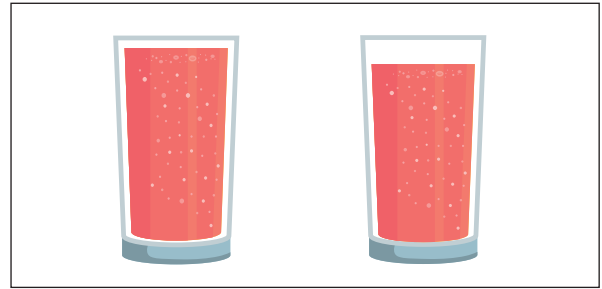

क्षमता १

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १-३ सँग सम्बन्धित

उदाहरण बढी जुस भएको गिलासमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

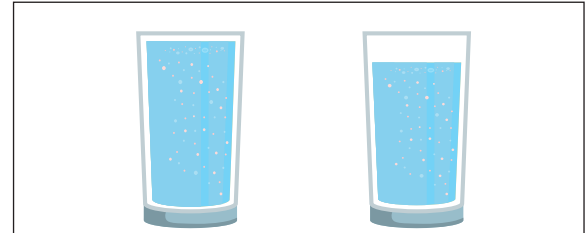
अभ्यास बढी जुस भएको भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

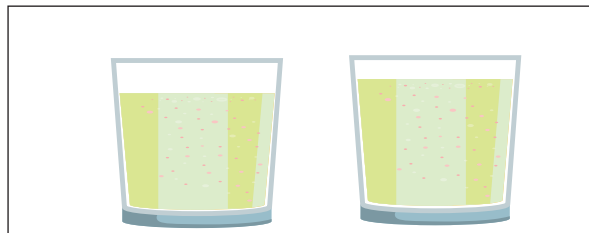

२.

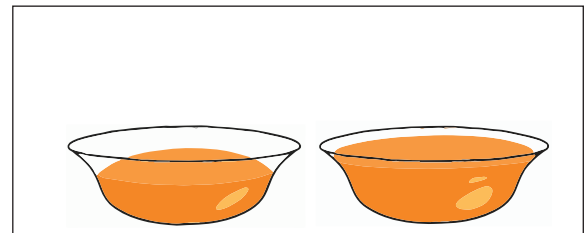

३.

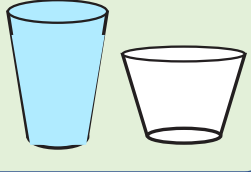

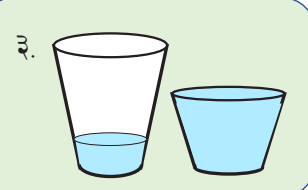
४.

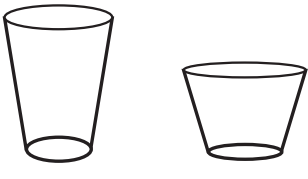

उदाहरण बढी पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

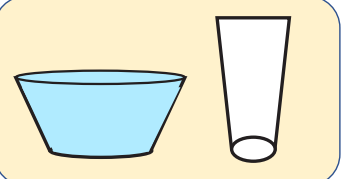
१.

२.

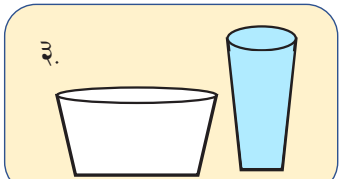
३.

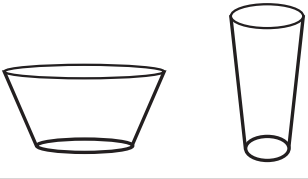

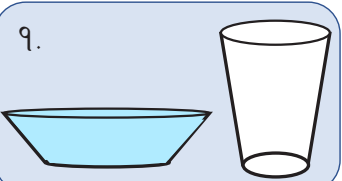
अभ्यास बढी पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

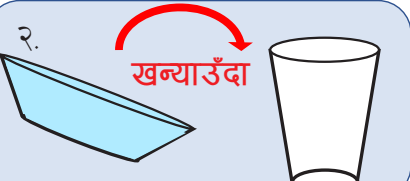
१.

२.

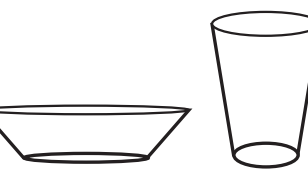
३.

१.

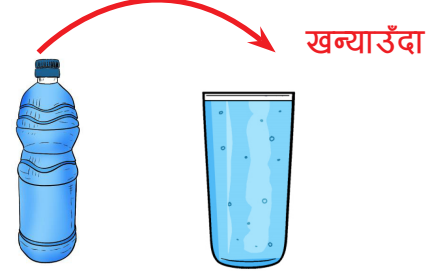
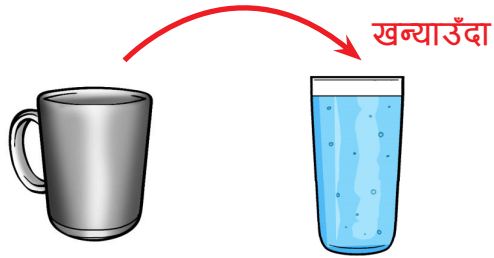
२.

३.

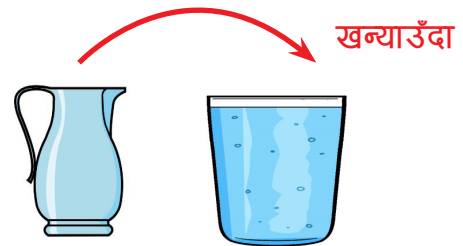
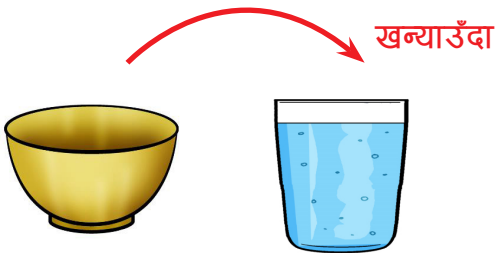
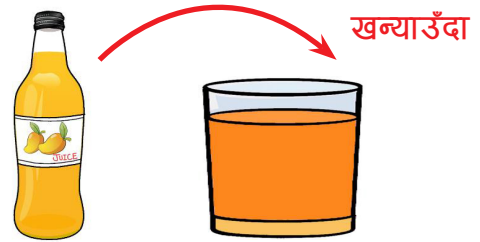
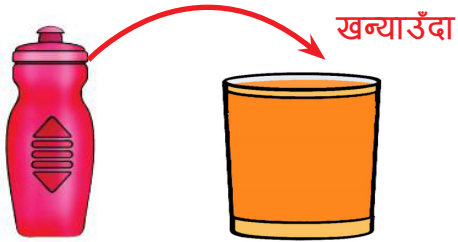

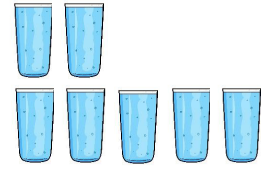
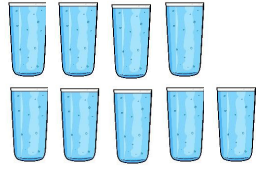
उदाहरण बढी पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

अभ्यास बढी पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

उदाहरण बढी पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

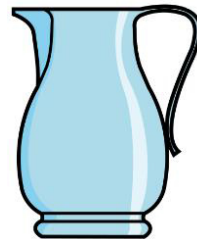

अभ्यास बढी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

२.

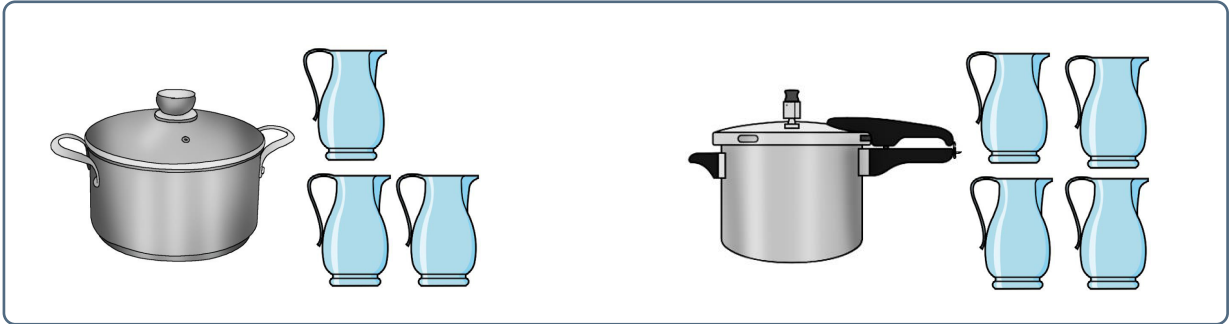

अभ्यास बढी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

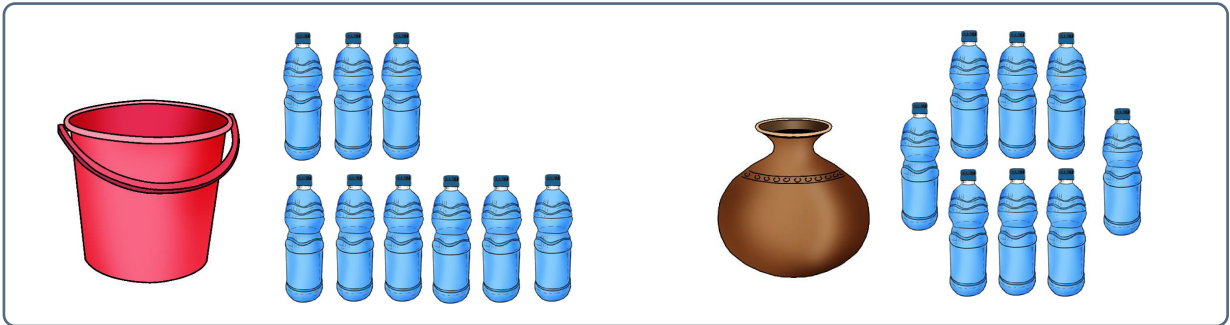
१.

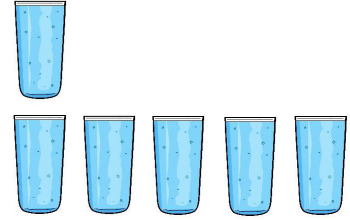
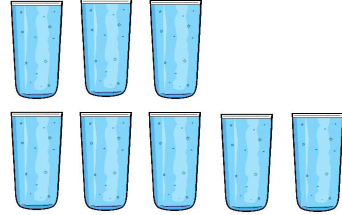
२.

३.

उदाहरण कम पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

अभ्यास कम पानी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

२.

उदाहरण

बढी क्षमता भएको भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

उदाहरण

कम क्षमता भएको भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

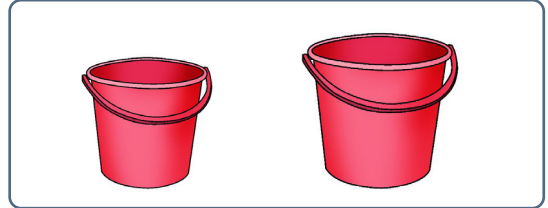
अभ्यास बढी क्षमता भएको भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

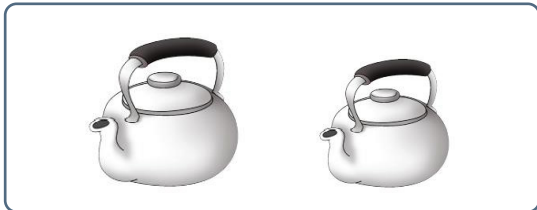

२.

३.

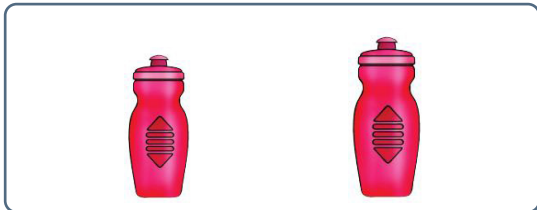

४.

५.

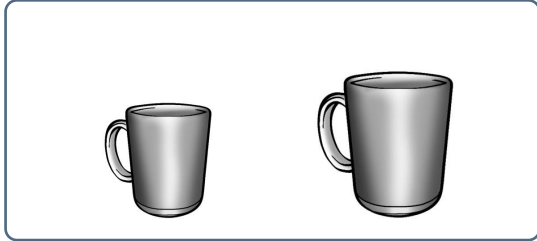

६.

अभ्यास कम क्षमता भएको भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

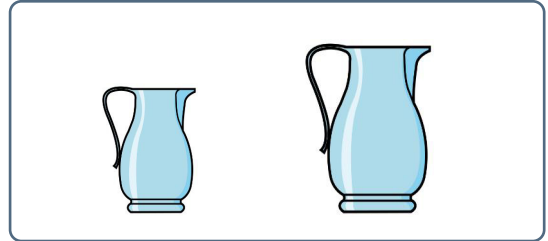
२.

३.

४.

५.

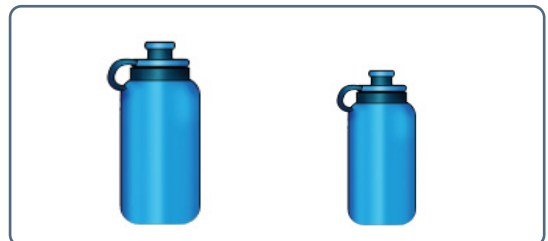
६.

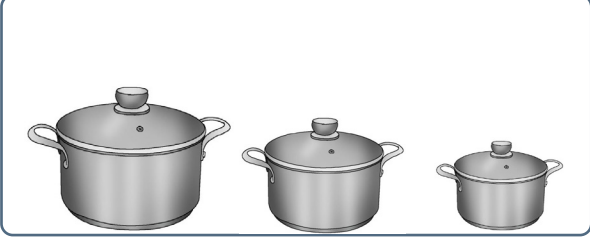
७.

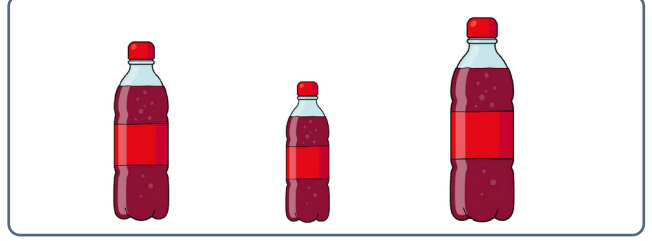
८.

उदाहरण सबैभन्दा बढी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

अभ्यास सबैभन्दा बढी अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

२.

३.

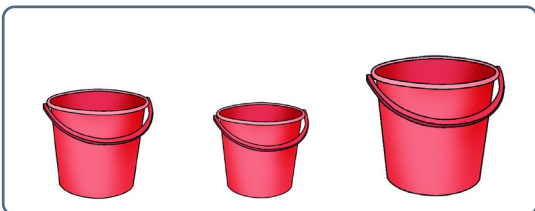

४.

अभ्यास सबैभन्दा कम अटाउने भाँडामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

२.

उदाहरण आफ्नो घरमा भएका कपमा पानी भरेर कित्ती भर्दा कति पटकमा भरिन्छ, सुरुमा अनुमान गर्नुहोस् र त्यसपछि भरेर लेख्नुहोस् :

सानो भाँडो

ठुलो भाँडो

कति पटकमा भरिन्छ ?

कप

कित्ती

अनुमानित

वास्तविक

८

९

अभ्यास आफ्नो घरमा भएका फरक फरक नापका ६ ओटा भाँडाहरू सङ्कलन गर्नुहोस् । ती भाँडामध्ये सानो भाँडामा पानी भरेर ठुलो भाँडामा भर्दा कति पटकमा भरिन्छ, सुरुमा अनुमान गर्नुहोस् र त्यसपछि भरेर लेख्नुहोस् :

१.

सानो भाँडो

ठुलो भाँडो

कति पटकमा भरिन्छ ?

अनुमानित

वास्तविक

२.

सानो भाँडो

ठुलो भाँडो

कति पटकमा भरिन्छ ?

अनुमानित

वास्तविक

३.

सानो भाँडो

ठुलो भाँडो

कति पटकमा भरिन्छ ?

अनुमानित

वास्तविक

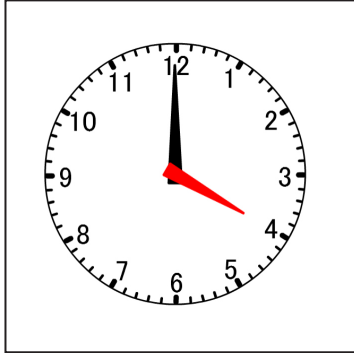
समय २

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ११-१३ सँग सम्बन्धित

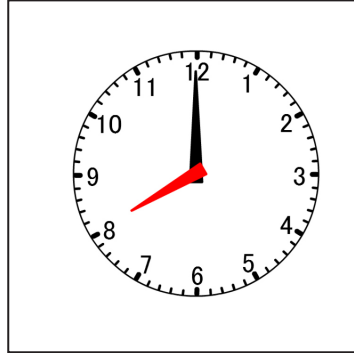
उदाहरण तल दिइएका घडीले बताएको समय र त्यस समयमा गरिने क्रियाकलापसँग जोडा मिलाउनुहोस् :

अभ्यास तल दिइएका घडीले बताएको समय र त्यस समयमा गरिने क्रियाकलापसँग जोडा मिलाउनुहोस् :

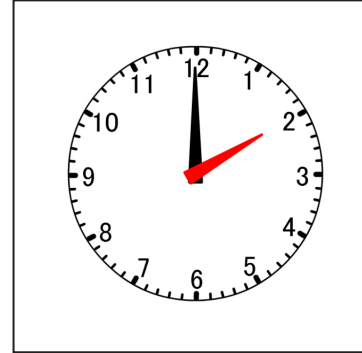
उदाहरण दिइएका घडीमा कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

4 : 00

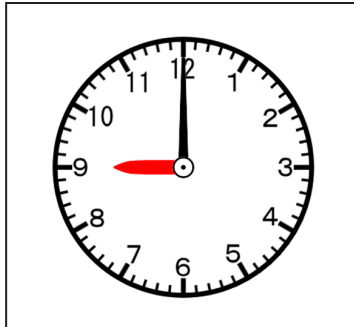
8 : 00

2 : 00

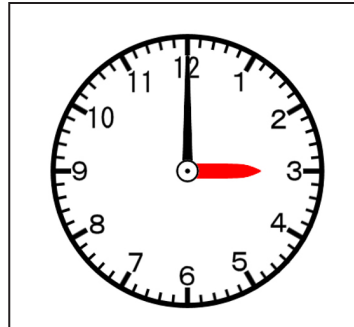
अभ्यास दिइएका घडीमा कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

१.

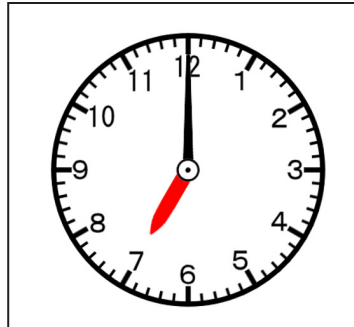
:

२.

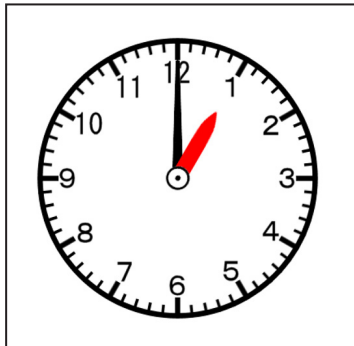
:

३.

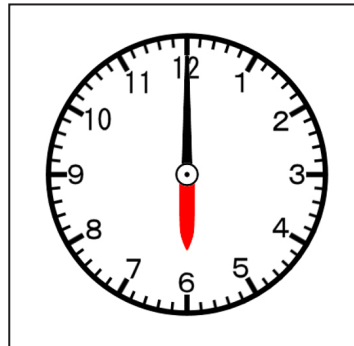
:

४.

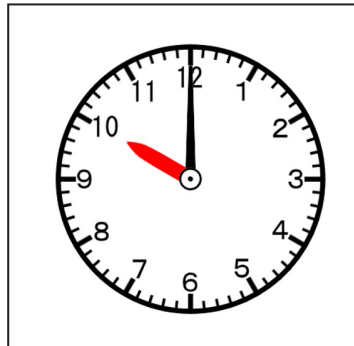
:

५.

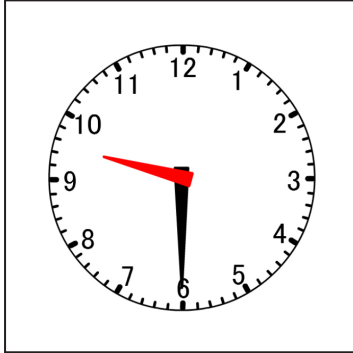
:

६.

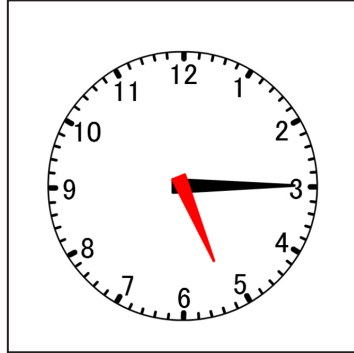

:

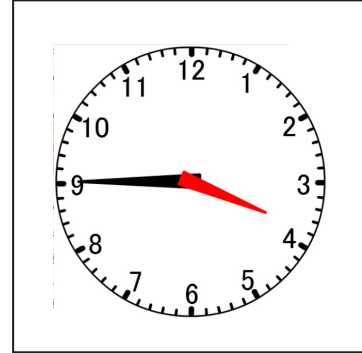
उदाहरण दिइएका घडीमा कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

9 : 30

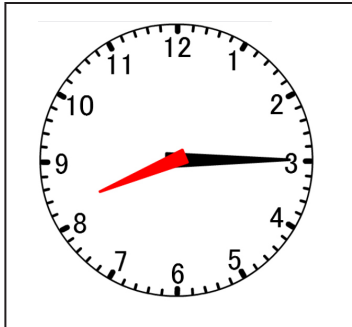
5 : 15

3 : 45

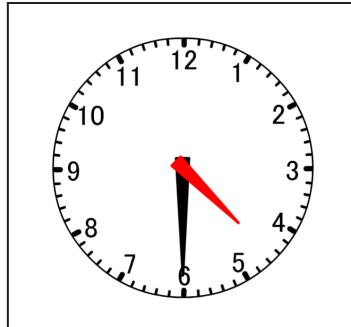
अभ्यास दिइएका घडीमा कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

१.

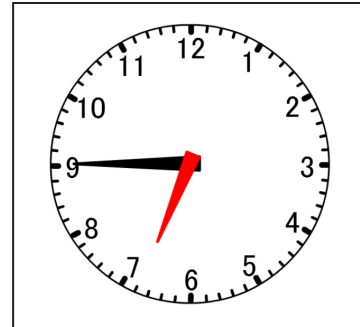
:

२.

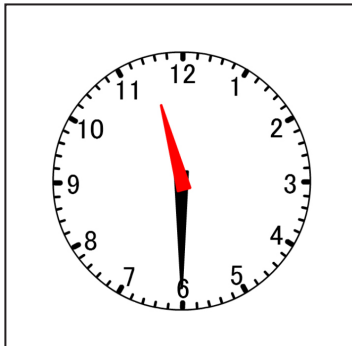
:

३.

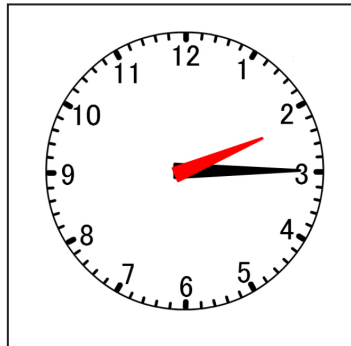
:

४.

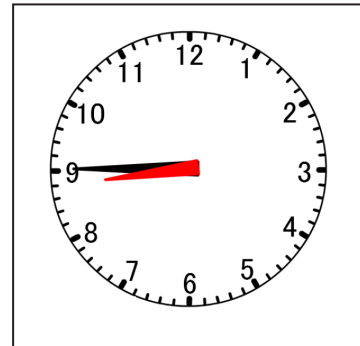
:

५.

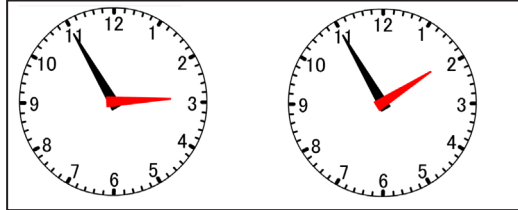
:

६.

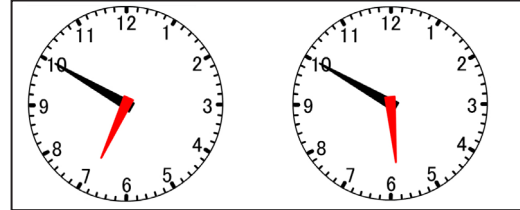

:

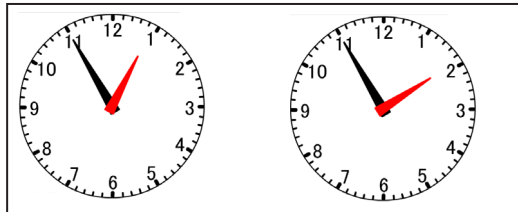
उदाहरण 2:55 बजेको घडीमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

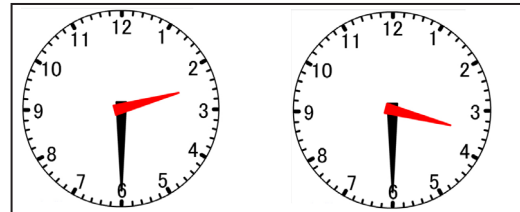
उदाहरण 6:50 बजेको घडीमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

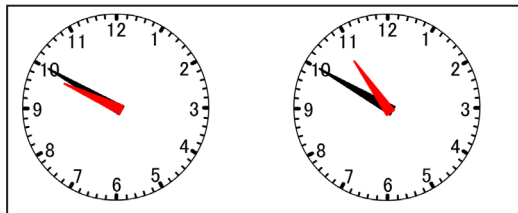
अभ्यास 1:55 बजेको घडीमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

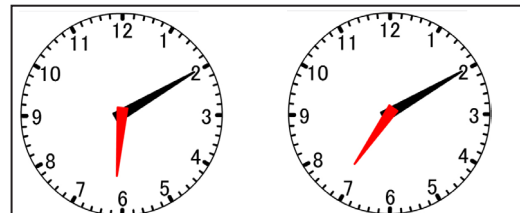
अभ्यास 3:30 बजेको घडीमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

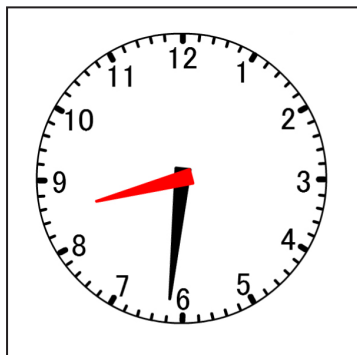
अभ्यास 10:50 बजेको घडीमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

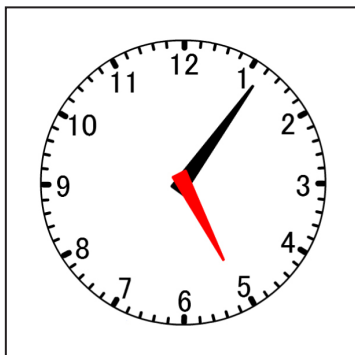
अभ्यास 6:10 बजेको घडीमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

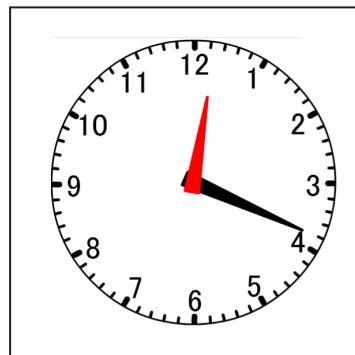
उदाहरण दिइएका घडीमा कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

8:31

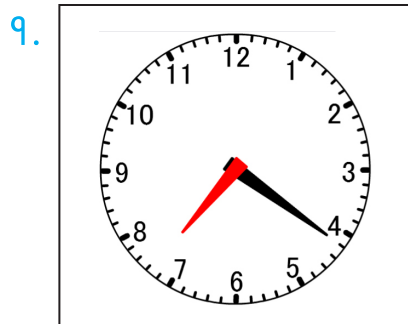

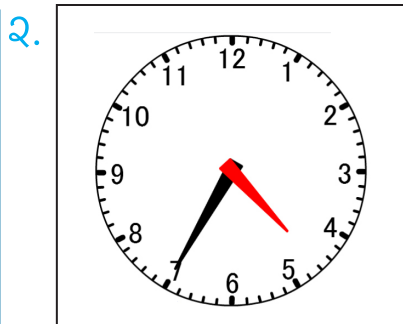
5:06

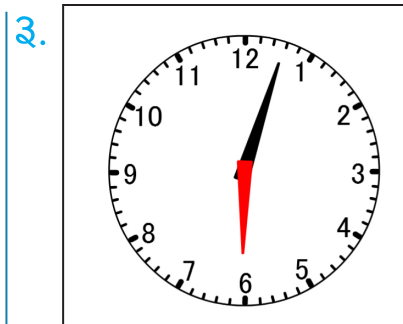

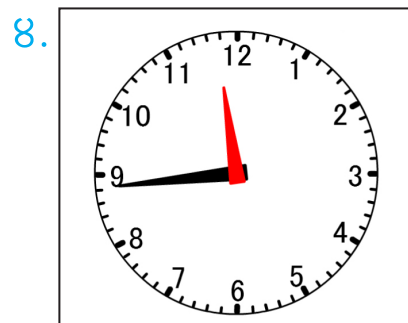
12:19

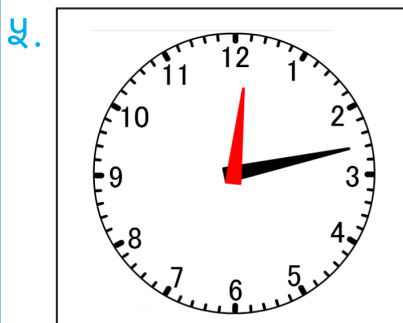
अभ्यास दिइएका घडीमा कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

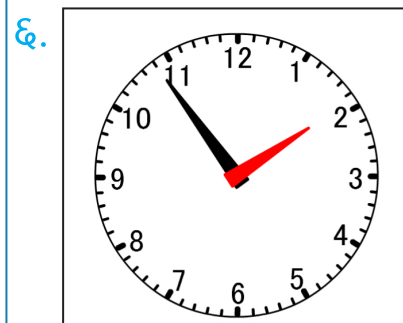

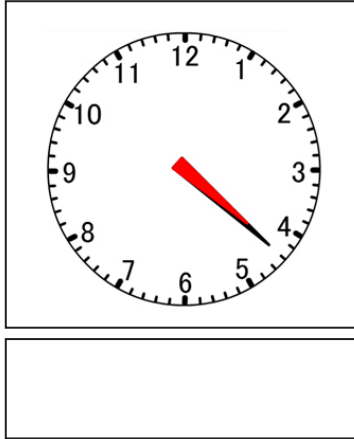

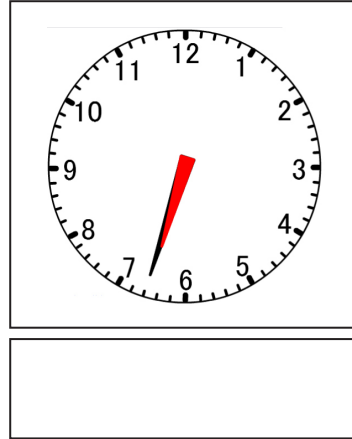

अभ्यास कति बजेको छ, लेख्नुहोस् :

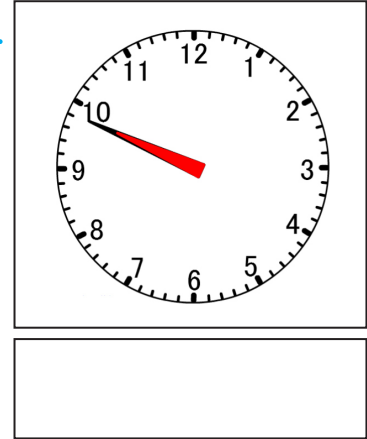
१.

२.

३.

अभ्यास तलका चित्रमा मणिले बिहानको समयमा गर्ने क्रियाकलाप र तिनको समय दिइएको छ । यसका आधारमा प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

बिहान उठ्ने

पोसाक परिवर्तन गर्ने

विद्यालय जाने

विद्यालय पुग्ने

उदाहरण मणि विद्यालय जान कति बजे घरबाट हिँड्छन् ?

8:39

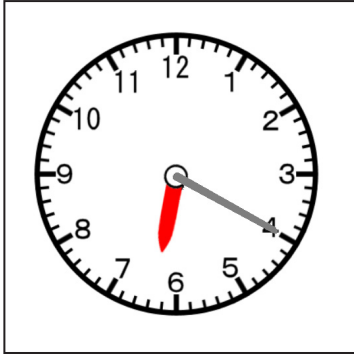
१. मणि कति बजे उठ्छन् ?

२. मणि कति बजे विद्यालय पुग्छन् ?

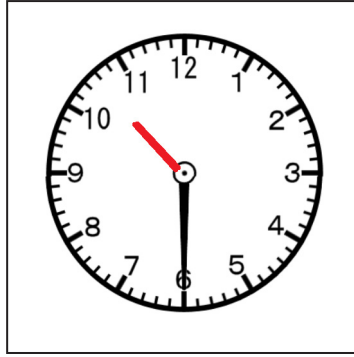
३. मणिले कति बजे पोसाक परिवर्तन गर्छन् ?

उदाहरण दिइएको समयअनुसार घडीमा लामो र छोटो सुई बनाउनुहोस् :

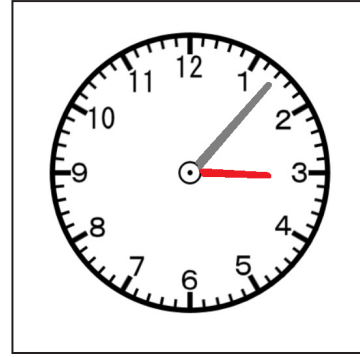
6:20

10:30

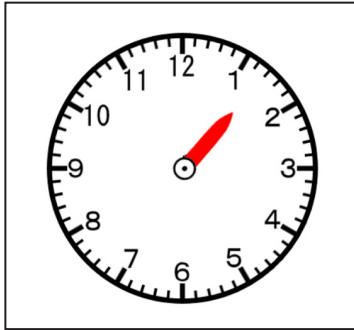
3:07

अभ्यास दिइएको समयअनुसार घडीमा लामो र छोटो सुई बनाउनुहोस् :

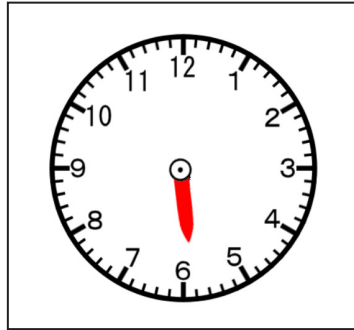
१.

1:27

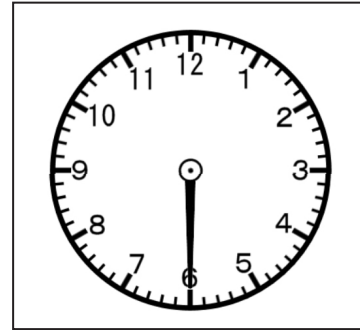
२.

5:49

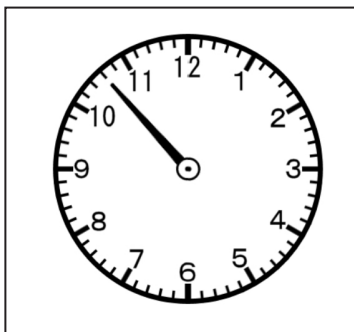
३.

4:30

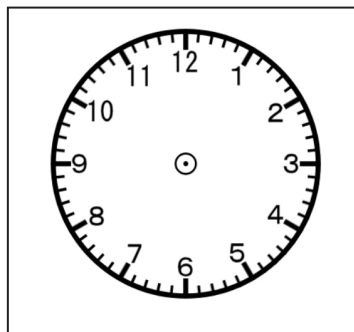
४.

8:53

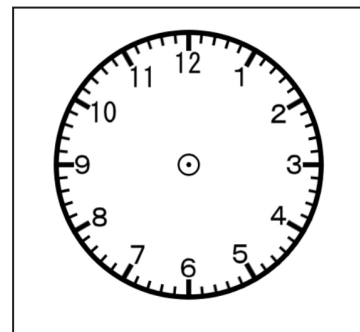
५.

10:11

६.

2:59

अभ्यास दिइएको पात्रो हेरी तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

वैशाख २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
			१	२	३	४
५	६	७	८	९	१०	११
१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
२६	२७	२८	२९	३०	३१	

उदाहरण

यस महिनामा सोमबार पर्ने दिनहरू कुन कुन हुन् ?

६, १३, २०, २७

यस महिनाको ११ गते कुन बार पर्छ ?

शनिबार

१. यस महिनामा शुक्रबार पर्ने दिनहरू कुन कुन हुन् ?

२. यस महिनाको २१ गते कुन बार पर्छ ?

३. यस महिनाको पहिलो आइतबार कति गते हो ?

४. यस महिनाको पहिलो दिन कुन बार पर्छ ?

५. यस महिनाको अन्तिम दिन कति गते हो ?

६. यस महिनामा कतिओटा मङ्गलबार छन् ?

अभ्यास दिइएको पात्रो हेरी तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

चैत्र २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
		१	२	३	४	५
६	७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८	
२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
२७	२८	२९				

रमेशले चिडियाखाना जाने दिनमा स्टिकर राखेका छन् ।

उनले जन्मदिनको दिन स्टिकर पनि राखेका छन् ।

१. रमेश कुन बार चिडियाखाना जान्छन् ?

२. रमेशको यस वर्षको जन्मदिन कुन बार पर्छ ?

३. रमेश कति गते चिडियाखाना जान्छन् ?

४. रमेशको जन्मदिन कति गते हो ?

उदाहरण २०७८ साल पाँचौँ महिनाको २१ गतेको दिनको मितिलाई यसप्रकार लेख्न सकिन्छ :

२०७८ १०५ १२१

उदाहरण २०७८ १० १०३

भन्नाले

साल २०७८

महिना १०

दिन ०३

अभ्यास

१. २०७५ १२ १०२

भन्नाले

महिना

दिन

२. २०७६ १०५ १२८

भन्नाले

साल

दिन

३. २०७८ ११ ११०

भन्नाले

साल

महिना

४. २०७७ १० ४ १०६

भन्नाले

दिन

महिना

५. तपाईंको जन्मदिनको मितिलाई

साल/महिना/गतेको ढाँचामा लेख्नुहोस् :

६. यस महिनाको पात्रो हेर्नुहोस् र तल दिइएका दिनका मितिलाई

साल/महिना/गतेको ढाँचामा लेख्नुहोस् :

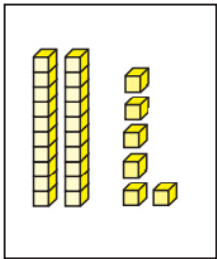
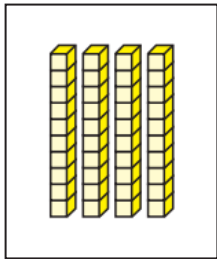
(क) आजको दिनको मिति

(ख) यस महिनाको अन्तिम दिनको मिति

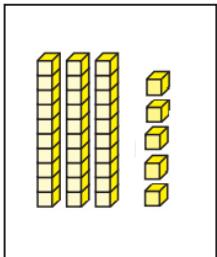
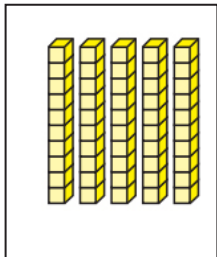
१००० सम्मका सङ्ख्या ३

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ २३-२७ सँग सम्बन्धित

उदाहरण ब्लकहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

	दश	एक		दश	एक
	२	६		८	०
	→ २६			→ ८०	

अभ्यास ब्लकहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

१.		दश	एक	२.		दश	एक
→		→					

अभ्यास दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१	२	३		५		७	८		१०
११		१३	१४		१६	१७			२०
	२२	२३			२६			२९	
३१			३४		३६		३८		४०
	४२			४५		४७		४९	५०

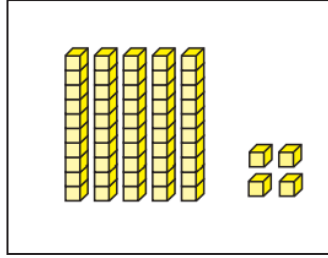
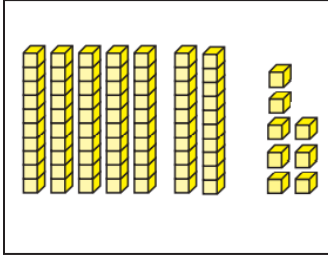
पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ २८-२९ सँग सम्बन्धित

अभ्यास दिइएको सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् र दुई पटक पढ्नुहोस् :

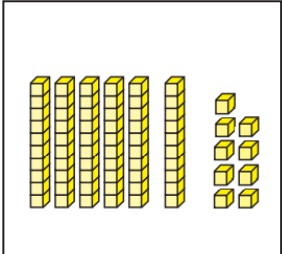
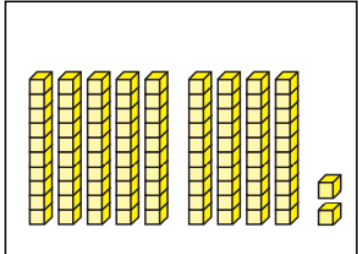
२१	एक्काइस	एक्काइस
२२		
२३		
२४		
२५		
२६		
२७		
२८		
२९		
३०		
३१		
३२		
३३		
३४		
३५		

३६		
३७		
३८		
३९		
४०		
४१		
४२		
४३		
४४		
४५		
४६		
४७		
४८		
४९		
५०		

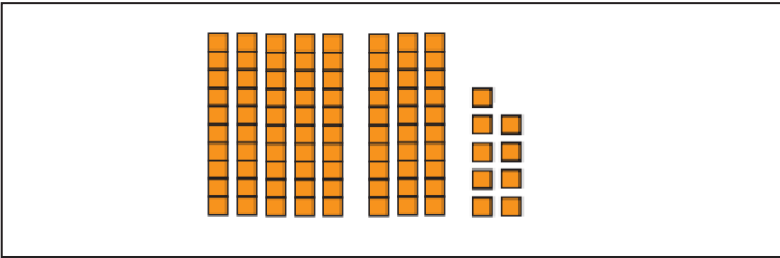
उदाहरण ब्लकहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

	दश	एक		दश	एक		
	५	८		६	८		
→			५८	→			६८

अभ्यास ब्लकहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

१.		दश	एक	२.		दश	एक
		→				→	

उदाहरण दिइएका सङ्ख्यालाई जनाउन पत्तीहरू बनाउनुहोस् :

८९	→		
दश			एक
८			९

अभ्यास दिइएका सङ्ख्यालाई जनाउन पत्तीहरू बनाउनुहोस् :

१५	→		
दश			एक

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ३०-३९ सँग सम्बन्धित

अभ्यास दिइएका सङ्ख्यालाई जनाउन पत्तीहरू बनाउनुहोस् :

१.

५३

दश

एक

२.

७०

दश

एक

३.

३८

दश

एक

अभ्यास दिइएका खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

५१			५४		५६			५९	
	६२			६५			६८		
७१		७३				७७		७९	८०
			८४		८६				९०
९१				९५				९९	

अभ्यास दिइएको सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् र दुई पटक पढ्नुहोस् :

५१	सकाउन्न	सकाउन्न
५२		
५३		
५४		
५५		
५६		
५७		
५८		
५९		
६०		
६१		
६२		
६३		
६४		
६५		

६६		
६७		
६८		
६९		
७०		
७१		
७२		
७३		
७४		
७५		
७६		
७७		
७८		
७९		
८०		

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ४०-४४ सँग सम्बन्धित

अभ्यास दिइएको सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् र दुई पटक पढ्नुहोस् :

८१		
८२		
८३		
८४		
८५		
८६		
८७		
८८		
८९		
९०		

९१		
९२		
९३		
९४		
९५		
९६		
९७		
९८		
९९		
१००		

अभ्यास दिइएका सङ्ख्याङ्कलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

५१	
४	
९५	
४८	

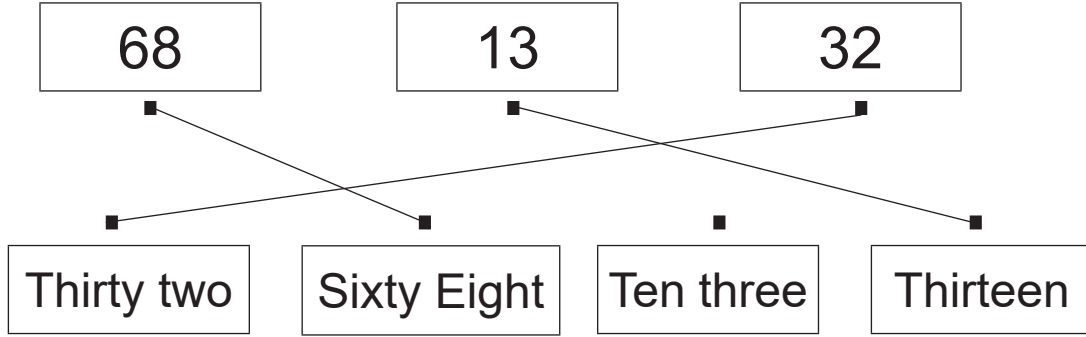
२३	
८०	
१६	
६२	

३९	
७५	
१००	
०	

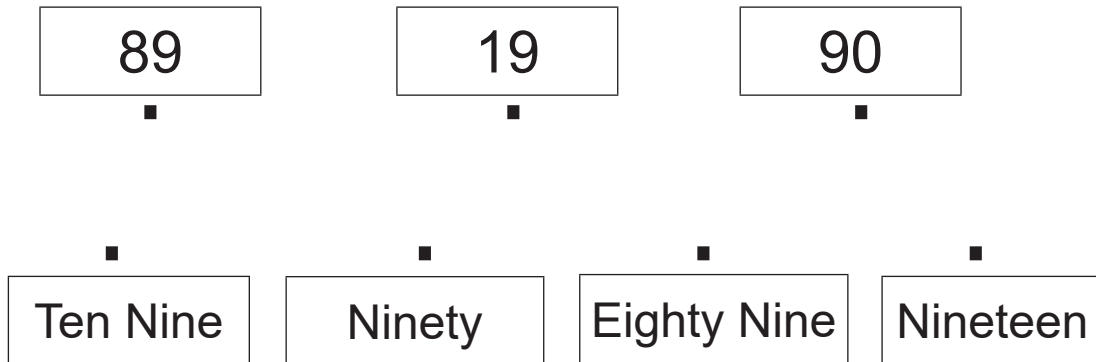

अभ्यास कक्षा २ को गणित विषयको पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ४७ र ४८ मा लेखिएका विषयवस्तु पढ्नुहोस् :

उदाहरण दिइएका सङ्ख्याङ्कलाई साङ्ख्यिक नामसँग जोडा मिलाउनुहोस् :

अभ्यास दिइएका सङ्ख्याङ्कलाई साङ्ख्यिक नामसँग जोडा मिलाउनुहोस् :

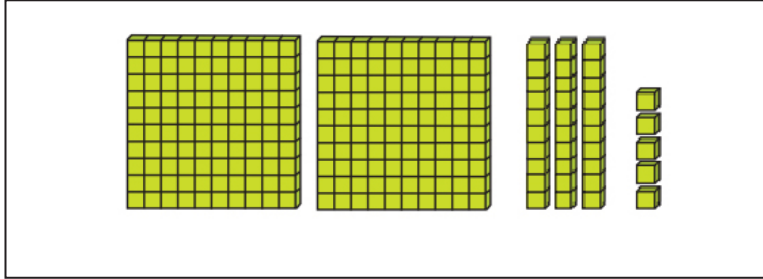

अभ्यास दिइएका सङ्ख्याङ्कलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा लेख्नुहोस् :

45	
21	
17	

11	
54	
70	

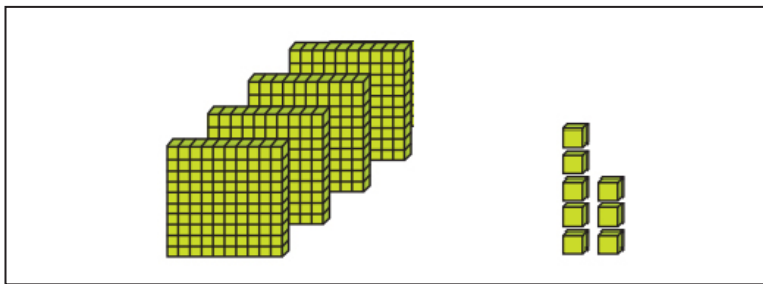
उदाहरण ब्लकहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

सय	दश	एक
२	३	५

२३५

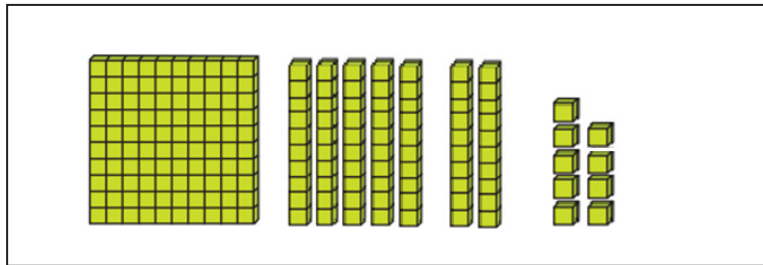
सय	दश	एक
८	०	८

८०८

अभ्यास ब्लकहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

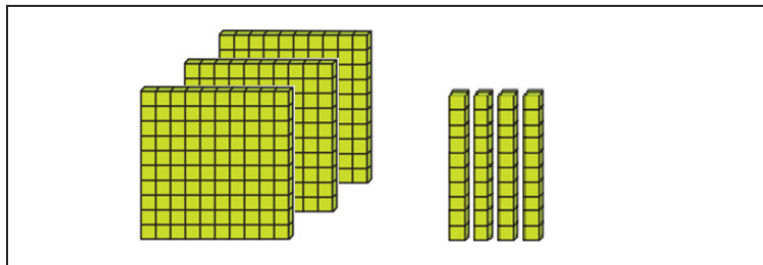
१.

सय	दश	एक

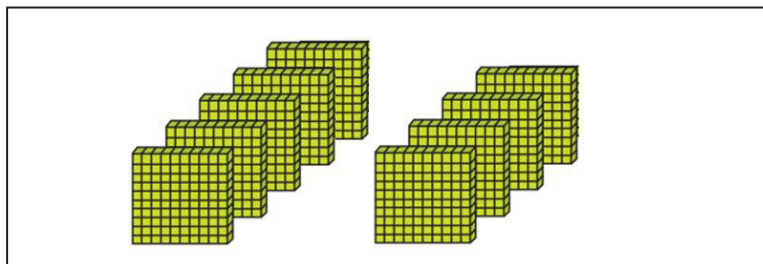
२.

सय	दश	एक

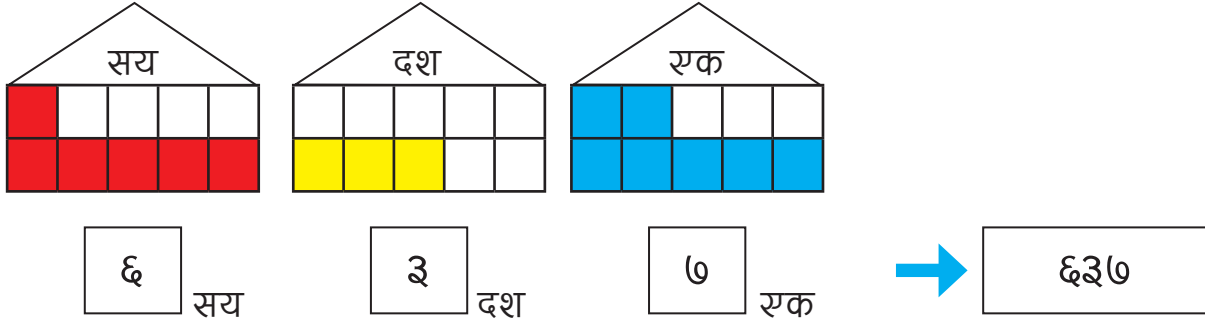
३.

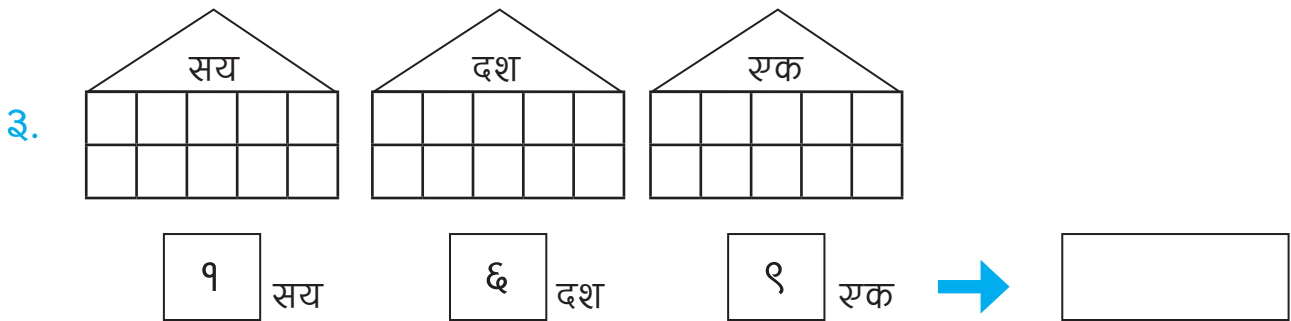
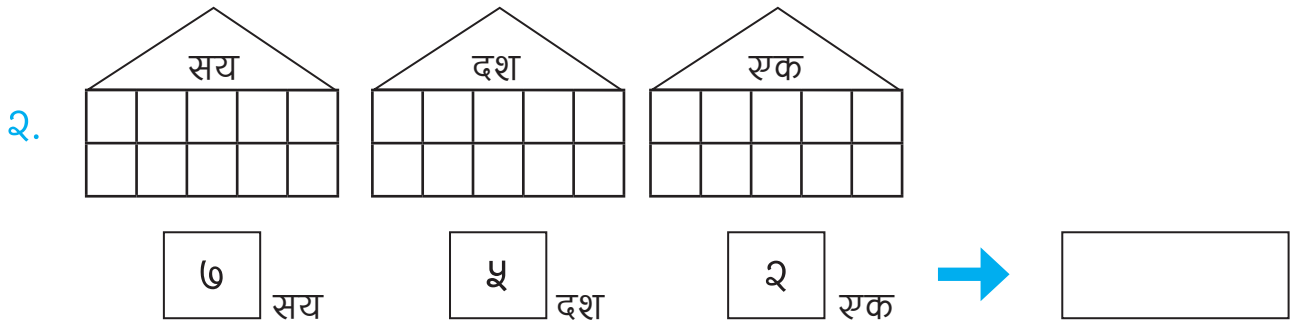
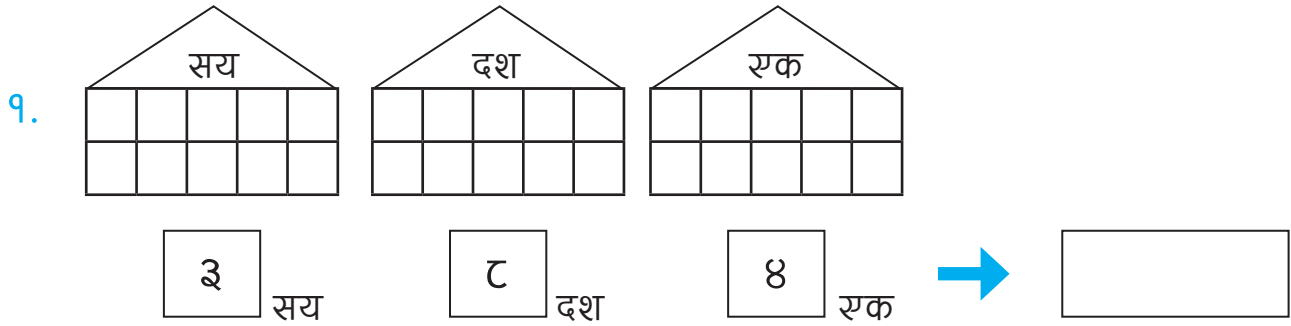
सय	दश	एक

उदाहरण सय, दश र एकका कोठामा रङ भर्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

अभ्यास सय, दश र एकका कोठामा रङ भर्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

उदाहरण

जम्मा कति रुपियाँ हुन्छ ? खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

सय रुपियाँको नोट ओटा
 ↓
 रुपियाँ

दश रुपियाँको नोट ओटा
 ↓
 रुपियाँ

एक रुपियाँको सिक्का ओटा
 ↓
 रुपियाँ

→ जम्मा

रुपियाँ

अभ्यास

जम्मा कति रुपियाँ हुन्छ ? खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

सय रुपियाँको नोट ओटा
 ↓
 रुपियाँ

दश रुपियाँको नोट ओटा
 ↓
 रुपियाँ

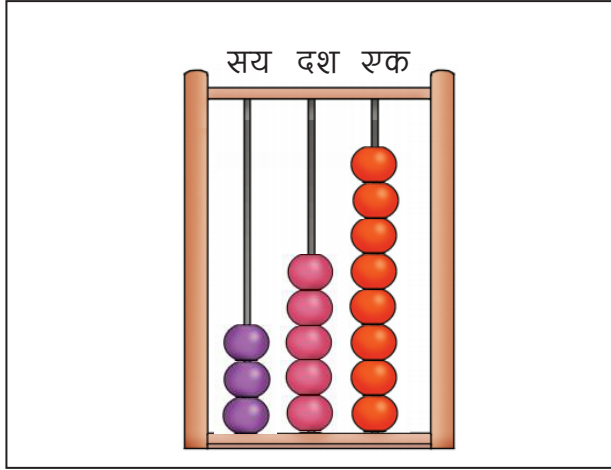
एक रुपियाँको सिक्का ओटा
 ↓
 रुपियाँ

→ जम्मा

रुपियाँ

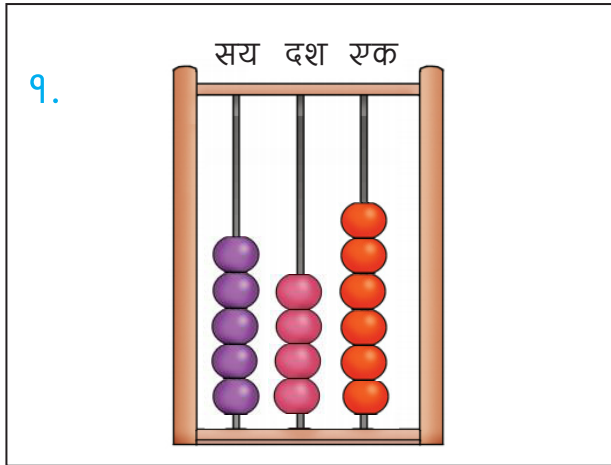

उदाहरण अबाकसमा देखाइएका सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

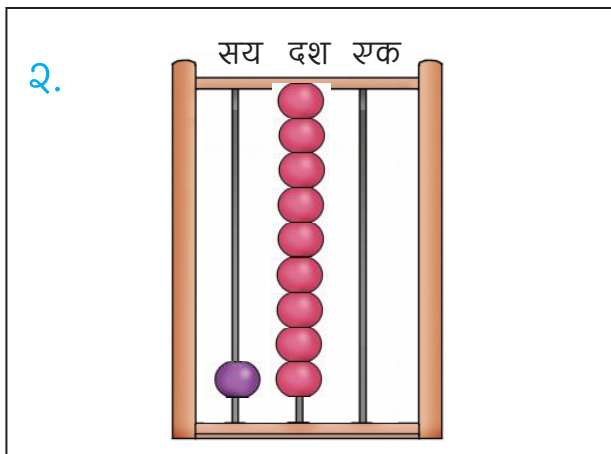

सय	दश	एक
३	५	८
३५८		

अभ्यास अबाकसमा देखाइएका सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

सय	दश	एक
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		

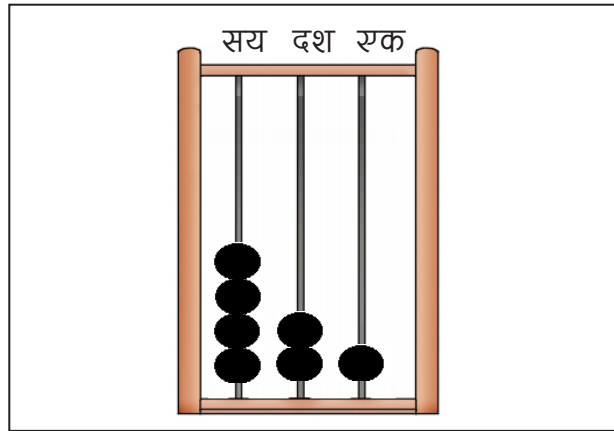

सय	दश	एक
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		

उदाहरण दिइएको सङ्ख्यालाई जनाउन अबाकसमा गेडीहरू देखाउनुहोस् :

४२१

सय	दश	एक
४	२	१

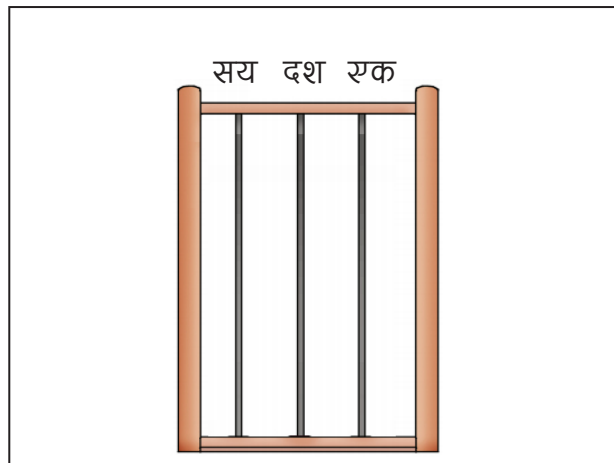

अभ्यास दिइएको सङ्ख्यालाई जनाउन अबाकसमा गेडीहरू देखाउनुहोस् :

१.

२७३

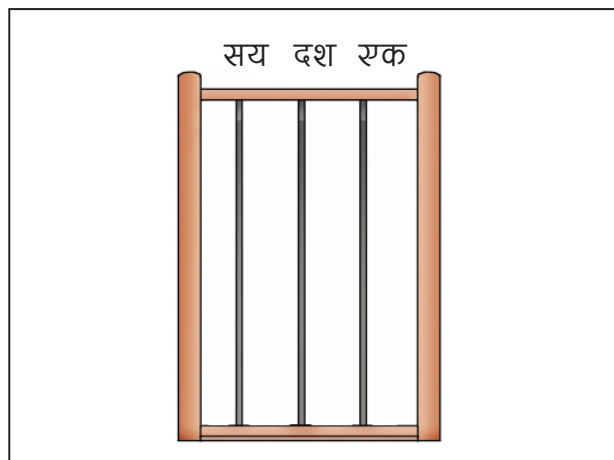
सय	दश	एक

२.

५०६

सय	दश	एक

उदाहरण दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् ।

९६५	स्थान →	सय	दश	एक
	स्थानमान →	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-right: 5px;">९</div> <div>सय</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: 0 auto;">९००</div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-right: 5px;">६</div> <div>दश</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: 0 auto;">६०</div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-right: 5px;">५</div> <div>एक</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: 0 auto;">५</div>

अभ्यास दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. ८३४

स्थान →	सय	दश	एक
स्थानमान →	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> <div>सय</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> <div>दश</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> <div>एक</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>

२. १७९

स्थान →	सय	दश	एक
स्थानमान →	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> <div>सय</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> <div>दश</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> <div>एक</div> </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>

उदाहरण दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् ।

602	Place →	Hundreds	Tens	Ones
	Place Value →	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-right: 5px;">6</div> Hundreds </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: 0 auto;">600</div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-right: 5px;">0</div> Tens </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: 0 auto;">0</div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-right: 5px;">2</div> Ones </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: 0 auto;">2</div>

अभ्यास दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१.

708	Place →	Hundreds	Tens	Ones
	Place Value →	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> Hundreds </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> Tens </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> Ones </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>

२.

390	Place →	Hundreds	Tens	Ones
	Place Value →	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> Hundreds </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> Tens </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; margin-right: 5px;"></div> Ones </div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>

उदाहरण तल दिइएका सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाइएका अङ्कको स्थानमान लेख्नुहोस् :

५३१	स्थान :	सय	स्थानमान:	५००
२८६	स्थान :	एक	स्थानमान:	६
८७९	स्थान :	दश	स्थानमान:	७०

अभ्यास तल दिइएका सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाइएका अङ्कको स्थान र स्थानमान लेख्नुहोस् :

११५	स्थान :		स्थान :	
८०२	स्थान :		स्थान :	
९९३	स्थान :		स्थान :	

उदाहरण दिइएका प्रत्येक अङ्कको स्थानमान लेख्नुहोस् :

३४८	स्थान →	सय	दश	एक
	स्थानमान →	३००	४०	८

अभ्यास दिइएका प्रत्येक अङ्कको स्थानमान लेख्नुहोस् :

७२४	स्थान →	सय	दश	एक
	स्थानमान →			
६५०	स्थान →	सय	दश	एक
	स्थानमान →			

उदाहरण तल दिइएका सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाइएका अङ्कको स्थान (place) स्थानमान (place value) लेख्नुहोस् :

335	Place :	Hundreds	Place value:	300
454	Place :	Ones	Place value:	4
678	Place :	Tens	Place value:	70

अभ्यास तल दिइएका सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाइएका अङ्कको स्थान (place) र स्थानमान (place value) लेख्नुहोस् :

१.	237	Place :		Place value:	
२.	605	Place :		Place value:	
३.	893	Place :		Place value:	

उदाहरण दिइएका प्रत्येक अङ्कको स्थानमान लेख्नुहोस् :

274	Place	Hundreds	Tens	Ones
	Place value:	200	70	4

अभ्यास दिइएका प्रत्येक अङ्कको स्थानमान लेख्नुहोस् :

545	Place	Hundreds	Tens	Ones
	Place value:			
850	Place	Hundreds	Tens	Ones
	Place value:			

उदाहरण छोटो रूपमा लेख्नुहोस् :

$$800 + 30 + 6 = \boxed{836}$$

अभ्यास छोटो रूपमा लेख्नुहोस् :

१. $500 + 80 + 2 = \boxed{}$

२. $200 + 60 + 9 = \boxed{}$

३. $900 + 70 + 5 = \boxed{}$

४. $900 + 60 + 6 = \boxed{}$

५. $300 + 30 + 0 = \boxed{}$

उदाहरण विस्तारित रूपमा लेख्नुहोस् :

$$653 = \boxed{600} + \boxed{50} + \boxed{3}$$

अभ्यास विस्तारित रूपमा लेख्नुहोस् :

१. $795 = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$

२. $676 = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$

३. $890 = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$

४. $999 = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$

सङ्ख्याहरूको तुलना

४

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ७७-७९ सँग सम्बन्धित

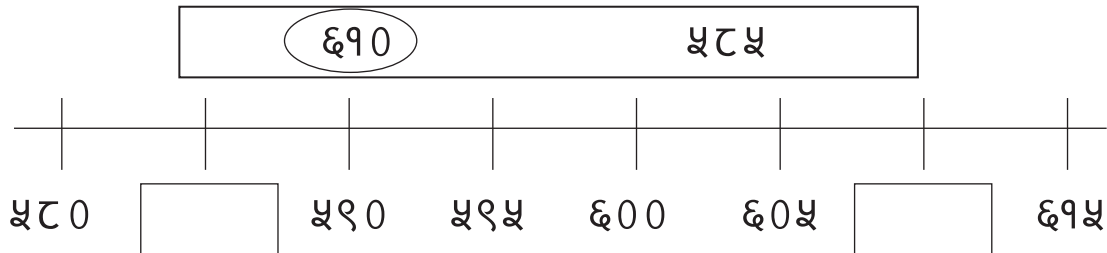
उदाहरण दिइएका ब्लकहरू हेरी तुलो सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

२३६	२४७

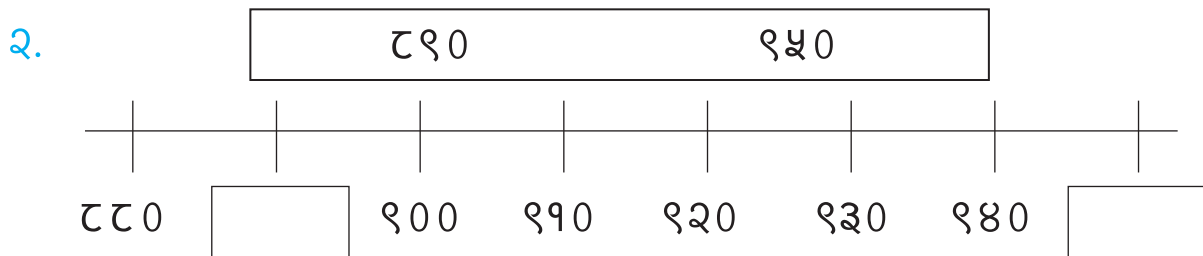
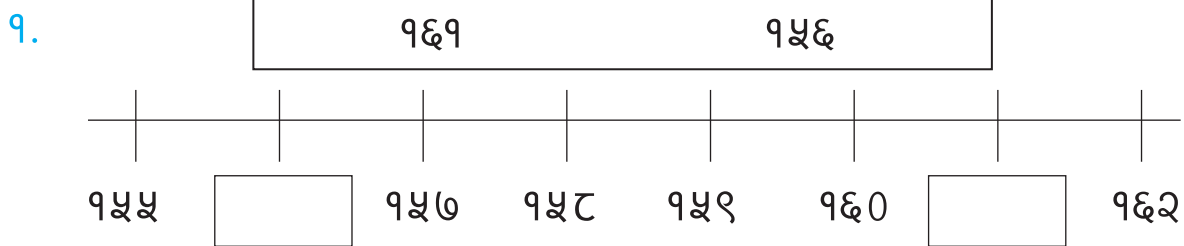
अभ्यास दिइएका ब्लकहरू हेरी तुलो सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

३४२	३३८
४०१	३६९

उदाहरण दिइएका सङ्ख्या रेखा हेरी ठुलो सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

अभ्यास दिइएका सङ्ख्या रेखा हेरी ठुलो सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

अभ्यास दिइएका कोठाको ठुलो सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

१.	9	9	२.	७३	५८
३.	१२०	१०८	४.	५९९	६८८
५.	६७१	६५१	६.	४७४	४७२

उदाहरण

दिइएका सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

दिइएका सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

१.

२.

उदाहरण

दिइएका सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

956   203   927   303   927   956   203   303

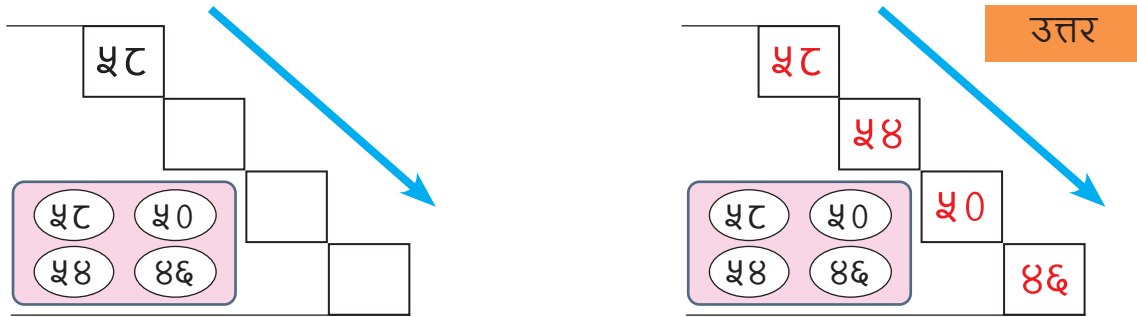
अभ्यास

दिइएका सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

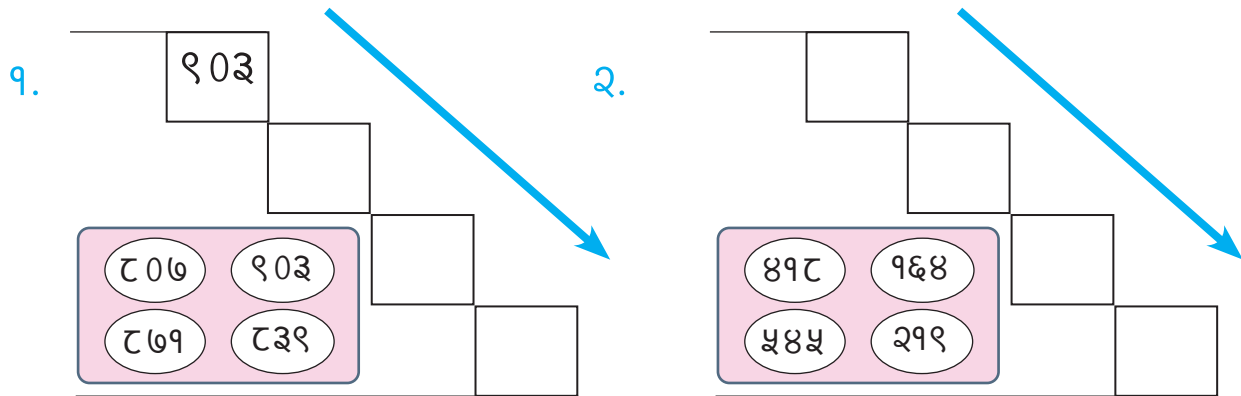
१.

२.

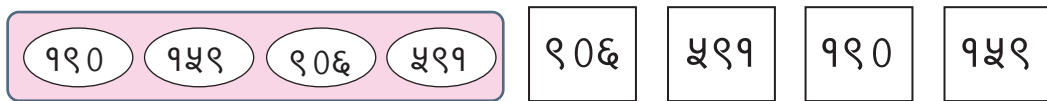
उदाहरण दिइएका सङ्ख्यालाई घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

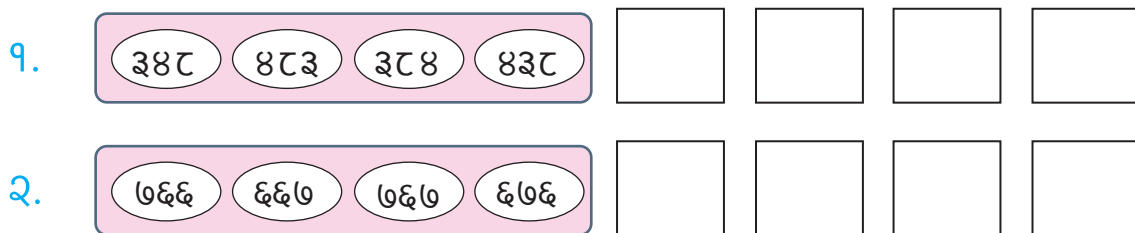
अभ्यास दिइएका सङ्ख्यालाई घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

उदाहरण दिइएका सङ्ख्यालाई घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

अभ्यास दिइएका सङ्ख्यालाई घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

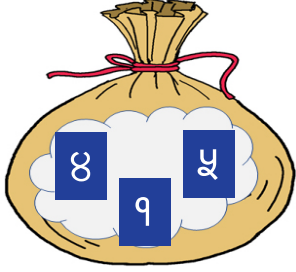

उदाहरण

दिइएको थैलीमा तीनओटा सङ्ख्यापत्ती छन् । ती सङ्ख्यापत्ती प्रयोग गरी तीन अङ्कका सङ्ख्या बनाउनुहोस् :

१. तीन अङ्कका ४ ओटा फरक फरक सङ्ख्या बनाउनुहोस् ।
२. ती सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् ।

१.

४९५	४५९	९४५	५९४
-----	-----	-----	-----

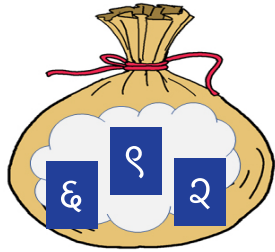
२.

९४५	४९५	४५९	५९४
-----	-----	-----	-----

अभ्यास

दिइएको थैलीमा तीनओटा सङ्ख्यापत्ती छन् । ती सङ्ख्यापत्ती प्रयोग गरी तीन अङ्कका सङ्ख्या बनाउनुहोस् :

१. तीन अङ्कका ४ ओटा फरक फरक सङ्ख्या बनाउनुहोस् ।
२. ती सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् ।

१.

--	--	--	--

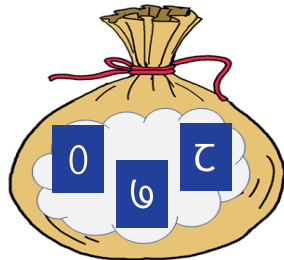
२.

--	--	--	--

अभ्यास

दिइएको थैलीमा तीनओटा सङ्ख्यापत्ती छन् । ती सङ्ख्यापत्ती प्रयोग गरी तीन अङ्कका सङ्ख्या बनाउनुहोस् :

१. तीन अङ्कका ४ ओटा फरक फरक सङ्ख्या बनाउनुहोस् ।
२. ती सङ्ख्यालाई बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् ।

१.

--	--	--	--

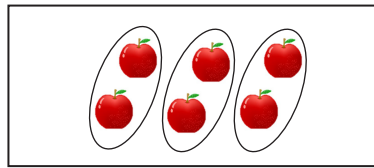
२.

--	--	--	--

५ जोर र बिजोर सङ्ख्या

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ८३-८६ सँग सम्बन्धित

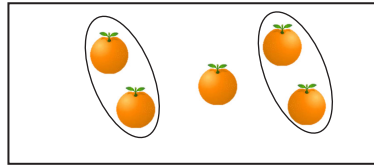
उदाहरण वस्तुहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् । दुई दुईओटा वस्तुको समूह बनाउनुहोस् । त्यसपछि **जोर** वा **बिजोर** लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या

६

जोर

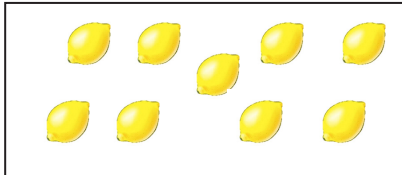
सङ्ख्या

५

बिजोर

अभ्यास वस्तुहरू गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् । दुई दुईओटा वस्तुको समूह बनाउनुहोस् । त्यसपछि **जोर** वा **बिजोर** लेख्नुहोस् :

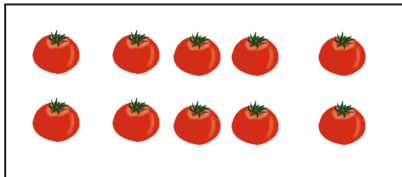
१.

सङ्ख्या

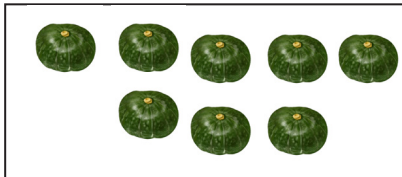
२.

सङ्ख्या

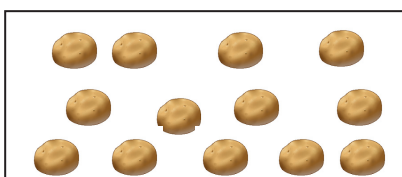
३.

सङ्ख्या

४.

सङ्ख्या

अभ्यास जोर वा बिजोर लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या	जोर वा बिजोर	सङ्ख्या	जोर वा बिजोर	सङ्ख्या	जोर वा बिजोर
१	बिजोर	११		२१	
२	जोर	१२		२२	
३		१३		२३	
४		१४		२४	
५		१५		२५	
६		१६		२६	
७		१७		२७	
८		१८		२८	
९		१९		२९	
१०		२०		३०	

उदाहरण एकको स्थानको अङ्क हेर्नुहोस् र जोर वा बिजोर लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या	एकको स्थानमा भएको अङ्क	जोर वा बिजोर
६३	३	बिजोर

अभ्यास एकको स्थानको अङ्क हेर्नुहोस् र जोर वा बिजोर लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या	एकको स्थानमा भएको अङ्क	जोर वा बिजोर
७२		
४९		

उदाहरण एकको स्थानको अङ्क हेर्नुहोस् र जोर वा बिजोर लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या	एकको स्थानमा भएको अङ्क	जोर वा बिजोर
५६७		
२२१		
३४०		
१९६		

उदाहरण एकको स्थानको अङ्क हेर्नुहोस् र जोर सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

१११	८२५	☒ ५८	९१९	☒ ४५४	☒ १३८
-----	-----	--	-----	---	---

अभ्यास जोर सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

५५२	७०३	२८१	३१०	९७२	७७
-----	-----	-----	-----	-----	----

अभ्यास बिजोर सङ्ख्यामा गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

४३६	२८७	५८८	९१९	२००	१२५
-----	-----	-----	-----	-----	-----

अभ्यास तीन अङ्कका सङ्ख्या भएको चारओटा सङ्ख्यापत्तीका केही भाग किराले खाएको छ । जोर सङ्ख्या भएका पत्तीलाई गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

२४३

१५०

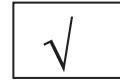
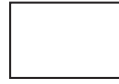
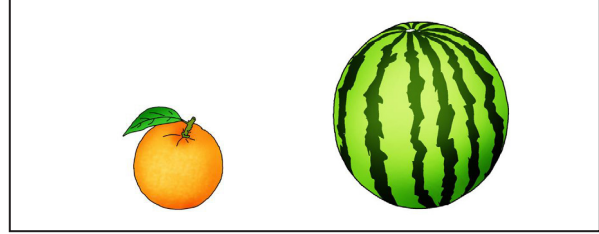
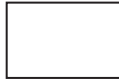
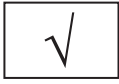
१०४

१०९

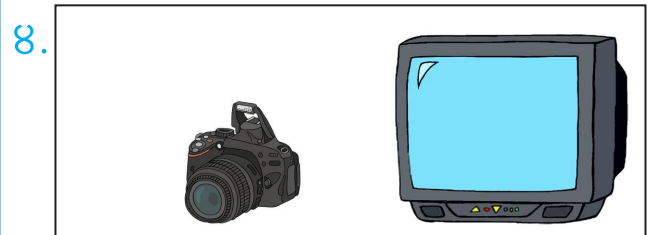
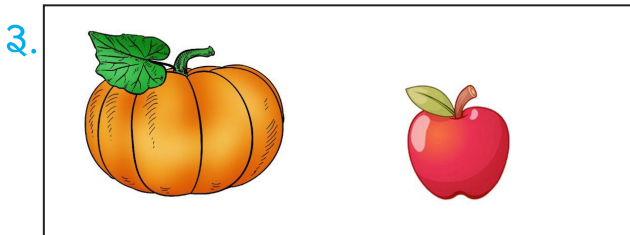
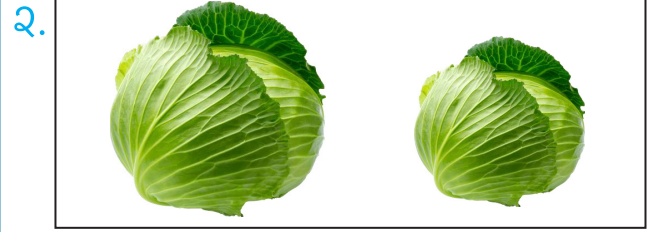
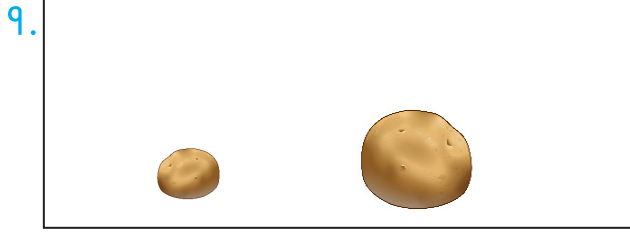
तौल ६

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ८७ सँग सम्बन्धित

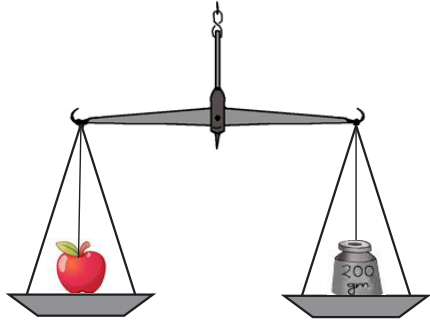
उदाहरण गरुङ्गो वस्तुमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

अभ्यास गरुङ्गो वस्तुमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

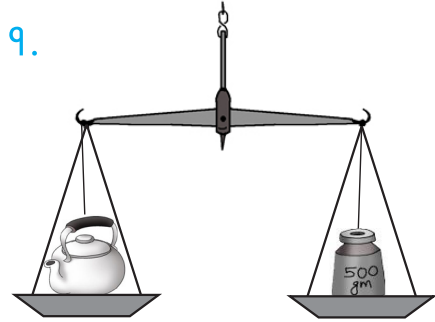
उदाहरण तराजुको अवलोकन गरी स्याउको तौल लेख्नुहोस् :

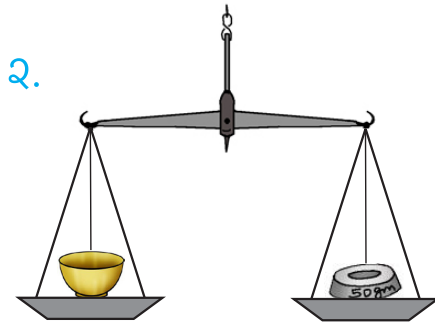
तौल

२०० ग्राम

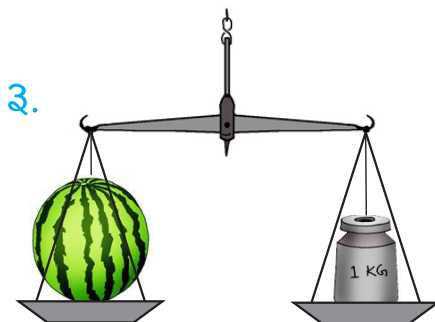
अभ्यास तराजुको अवलोकन गरी विभिन्न वस्तुको तौल लेख्नुहोस् :

तौल

तौल

तौल

उदाहरण आफ्नो घरमा भएका तरकारीको सङ्कलन गरी तिनीहरूको नाम र अनुमानित तौल लेख्नुहोस् । वस्तुको तौल लिने उपकरणको प्रयोग गरी ती तरकारीको तौल लिनुहोस् र वास्तविक तौल पनि लेख्नुहोस् :

क्र.सं.	नाम	अनुमानित तौल	वास्तविक तौल
१	काउली	५०० ग्राम	५३२ ग्राम

अभ्यास आफ्नो घरमा भएका ४ थरी तरकारी वा फलफूल सङ्कलन गरी तिनीहरूको नाम र अनुमानित तौल लेख्नुहोस् । वस्तुको तौल लिने उपकरणको प्रयोग गरी ती तरकारीको तौल लिनुहोस् र वास्तविक तौल पनि लेख्नुहोस् :

क्र.सं.	नाम	अनुमानित तौल	वास्तविक तौल
१			
२			
३			
४			

अभ्यास तपाईंको एउटै हातले उठाउन सक्ने कुनै ३ ओटा वस्तु लिनुहोस् । तिनीहरूको नाम र अनुमानित तौल लेख्नुहोस् । वस्तुको तौल लिने उपकरणको प्रयोग गरी ती तरकारीको तौल लिनुहोस् र वास्तविक तौल पनि लेख्नुहोस् :

क्र.सं.	नाम	अनुमानित तौल	वास्तविक तौल
१			
२			
३			

अभ्यास दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$१००० \text{ ग्राम} = \boxed{} \text{ किलोग्राम}$$

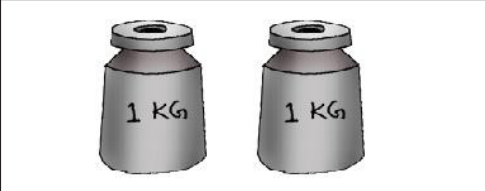
$$२००० \text{ ग्राम} = \boxed{} \text{ किलोग्राम}$$

$$५००० \text{ ग्राम} = \boxed{} \text{ किलोग्राम}$$

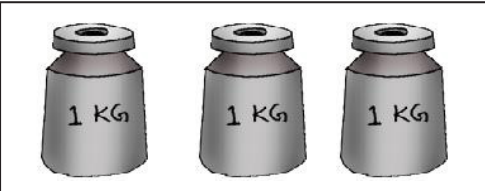
$$१ \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$८ \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

उदाहरण दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$= \boxed{२} \text{ किलोग्राम}$$
$$= \boxed{२०००} \text{ ग्राम}$$

अभ्यास दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

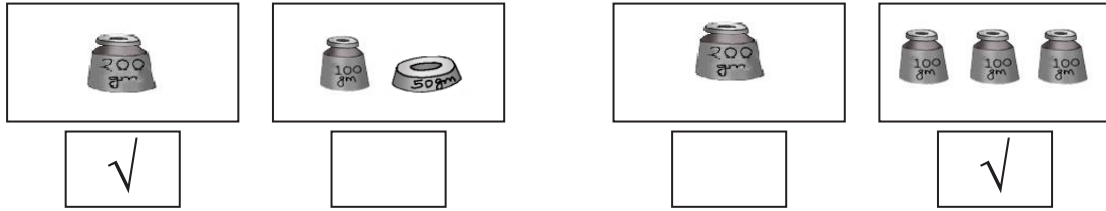

$$= \boxed{} \text{ किलोग्राम}$$
$$= \boxed{} \text{ ग्राम}$$

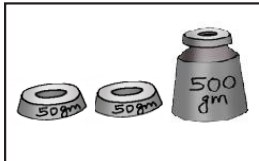

अभ्यास दिइएको खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. = किलोग्राम
२. = किलोग्राम
३. = किलोग्राम

उदाहरण गरुङ्गोमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

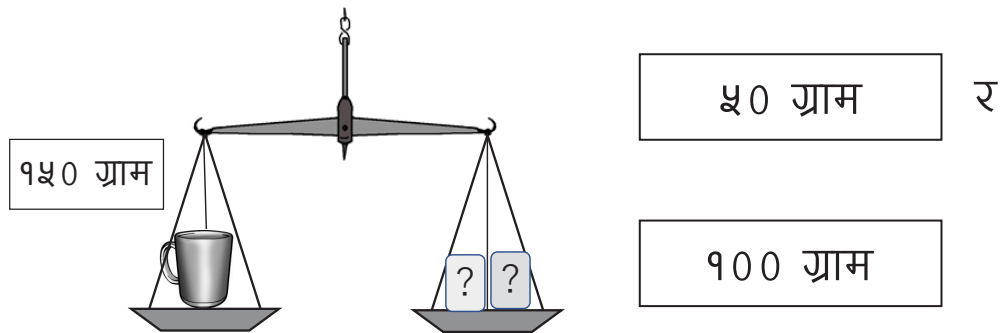
अभ्यास गरुङ्गोमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.		२.	
☐	☐	☐	☐
३.		४.	
☐	☐	☐	☐

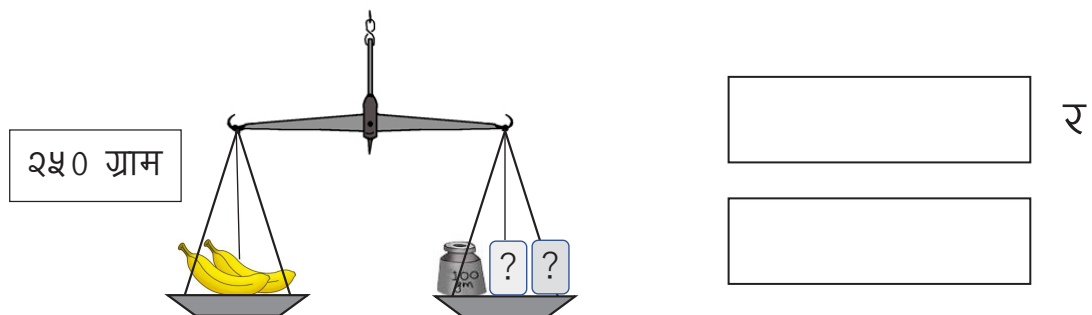
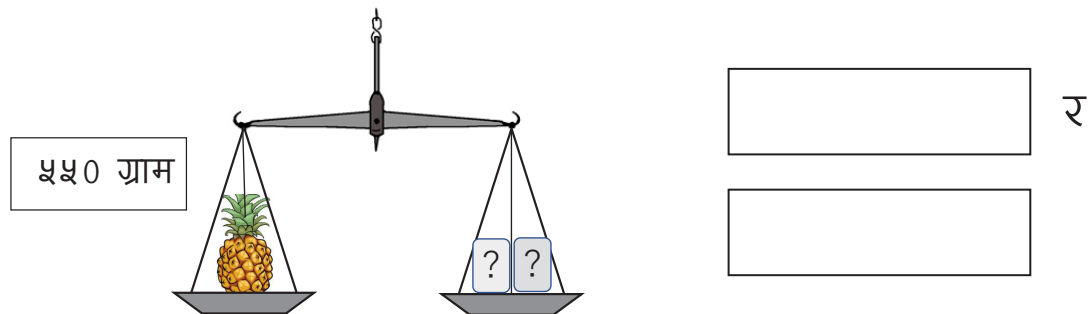
दायाँतिर ५ ओटा फरक फरक तौलका ढक देखाइएको छ ।

उदाहरण तल चित्रमा दिइएको तराजु सन्तुलन गर्न तराजुको अर्कोपट्टि राख्नुपर्ने कुनै दुईओटा ढक छान्नुहोस् :

अभ्यास तल चित्रमा दिइएको तराजु सन्तुलन गर्न तराजुको अर्कोपट्टि राख्नुपर्ने कुनै दुईओटा ढक छान्नुहोस् :

जोड ७

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ९५ सँग सम्बन्धित

उदाहरण तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\boxed{२} + ८ = १०$$

$$७ + ५ = \boxed{१२}$$

अभ्यास तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. $\boxed{} + ७ = १०$

२. $५ + \boxed{} = १०$

३. $९ + \boxed{} = १०$

४. $\boxed{} + २ = १०$

५. $\boxed{} + ३ = १०$

६. $६ + \boxed{} = १०$

अभ्यास तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. $९ + ३ = \boxed{}$

२. $८ + ५ = \boxed{}$

३. $६ + ५ = \boxed{}$

४. $७ + ८ = \boxed{}$

५. $२ + ९ = \boxed{}$

६. $८ + ९ = \boxed{}$

७. $७ + ७ = \boxed{}$

८. $८ + ८ = \boxed{}$

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$29 + 8$		दश	एक
		२	९
	+		८
		२	५

$५ + ३२$		दश	एक
			५
	+	३	२
		३	७

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $३६ + २$

		दश	एक
		३	६
	+		२

२. $८ + २९$

		दश	एक
			८
	+	२	९

३. $२२ + ७$

		दश	एक
	+		

४. $२ + २७$

		दश	एक
	+		

५. $३ + ४५$

		दश	एक
	+		

६. $३४ + ५$

		दश	एक
	+		

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$37 + 28$

	दश	एक
	३	७
+	२	८

→

	दश	एक
	१	
	३	७
+	२	८
		२

→

	दश	एक
	१	
	३	७
+	२	८
	६	२

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $25 + 36$

	दश	एक
	२	५
+	३	६

२. $26 + 95$

	दश	एक
	२	६
+	९	५

३. $59 + 38$

	दश	एक
	५	९
+	३	८

४. $87 + 36$

	दश	एक
	८	७
+	३	६

५. $97 + 99$

	दश	एक
	९	७
+	९	९

६. $26 + 66$

	दश	एक
	२	६
+	६	६

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$$7 + 68$$

	दश	एक
	१	
+	७	८
	८	२

$$99 + 39$$

	दश	एक
	१	
+	९	९
	३	१
	५	०

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $56 + 6$

	दश	एक
+	५	६
		७

२. $3 + 79$

	दश	एक
+		

३. $27 + 7$

	दश	एक
+		

४. $38 + 26$

	दश	एक
+		

५. $97 + 63$

	दश	एक
+		

६. $85 + 85$

	दश	एक
+		

७. $27 + 22$

	दश	एक
+		

८. $99 + 59$

	दश	एक
+		

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$८४ + ५२$		सय	दश	एक		सय	दश	एक
	+		८	४			८	४
			५	२			५	२
				६		१	३	६

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $६१ + ६७$		सय	दश	एक	२. $४३ + ८३$		सय	दश	एक
	+		६	१		+		४	३
			६	७				८	३
३. $५४ + ९०$		सय	दश	एक	४. $८२ + २१$		सय	दश	एक
	+		५	४		+		८	२
			९	०				२	१
५. $७७ + ६२$		सय	दश	एक	६. $६० + ४९$		सय	दश	एक
	+		७	७		+		६	०
			६	२				४	९
७. $९० + ९०$		सय	दश	एक	८. $३० + ७०$		सय	दश	एक
	+		९	०		+		३	०
			९	०				७	०

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$80 + 65$		सय	दश	एक
			१	
		८	६	०
+		६	५	
				२

		सय	दश	एक
			१	
		८	६	०
+		६	५	
	१	१		२

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१.	$56 + 67$	सय	दश	एक
			५	६
			७	७
	+			

२.	$79 + 38$	सय	दश	एक
			७	९
			३	८
	+			

३.	$67 + 93$	सय	दश	एक
			६	७
			९	३
	+			

४.	$50 + 50$	सय	दश	एक
			५	०
			५	०
	+			

५.	$98 + 90$	सय	दश	एक
			९	८
			९	०
	+			

६.	$89 + 79$	सय	दश	एक
			८	९
			७	९
	+			

७.	$65 + 69$	सय	दश	एक
			७	५
			६	९
	+			

८.	$77 + 77$	सय	दश	एक
			७	७
			७	७
	+			

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$५८ + ४६$		सय	दश	एक			सय	दश	एक
				१					१
	+		५	८				५	८
			४	६				४	६
									८
							१	०	४

$८ + ९३$		सय	दश	एक			सय	दश	एक
				१					१
	+		९	३				९	३
									३
									३
							१	०	१

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१.	$३५ + ६७$		सय	दश	एक	२.	$८६ + १६$		सय	दश	एक
		+		३	५			+		८	६
				६	७					१	६

३.	$२९ + ७९$		सय	दश	एक	४.	$९५ + ८$		सय	दश	एक
		+		२	९			+		९	५
				७	९						८

५.	$६ + ९६$		सय	दश	एक	६.	$७ + ९८$		सय	दश	एक
		+						+			७
				९	६					९	८

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $५२ + ९१$

	सय	दश	एक
		५	२
+		९	१

२. $६८ + ५६$

	सय	दश	एक
		६	८
+		५	६

३. $७८ + २८$

	सय	दश	एक
		७	८
+		२	८

४. $९९ + ९$

	सय	दश	एक
		९	९
+			९

५. $८४ + ७४$

	सय	दश	एक
+			

६. $४८ + ९७$

	सय	दश	एक
+			

७. $७९ + ५९$

	सय	दश	एक
+			

८. $३६ + ६५$

	सय	दश	एक
+			

९. $९४ + ८$

	सय	दश	एक
+			

१०. $९ + ९२$

	सय	दश	एक
+			

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $265 + 29$

	सय	दश	एक
+	२	६	५
		२	९

२. $36 + 737$

	सय	दश	एक
+	७	३	७
		३	७

३. $586 + 38$

	सय	दश	एक
+	५	८	६
		३	८

४. $906 + 6$

	सय	दश	एक
+	९	०	६
			७

अभ्यास तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. $500 + 200 =$

२. $800 + 800 =$

३. $300 + 800 =$

४. $200 + 600 =$

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $965 + 623$

	सय	दश	एक
+	९	७	५
	६	२	३

२. $358 + 229$

	सय	दश	एक
+	३	५	८
	२	२	९

३. $809 + 890$

	सय	दश	एक
+	८	०	९
	८	९	०

४. $239 + 635$

	सय	दश	एक
+	२	३	९
	७	३	५

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$३१४ + ३२९$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td>१</td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>३१४</td><td>३२९</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>३</td></tr> </table>	सय	दश	एक		१		+	३१४	३२९			३	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td>१</td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>३१४</td><td>३२९</td></tr> <tr><td></td><td>४</td><td>३</td></tr> </table>	सय	दश	एक		१		+	३१४	३२९		४	३	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td>१</td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>३१४</td><td>३२९</td></tr> <tr><td></td><td>६</td><td>३</td></tr> </table>	सय	दश	एक		१		+	३१४	३२९		६	३
सय	दश	एक																																					
	१																																						
+	३१४	३२९																																					
		३																																					
सय	दश	एक																																					
	१																																						
+	३१४	३२९																																					
	४	३																																					
सय	दश	एक																																					
	१																																						
+	३१४	३२९																																					
	६	३																																					
$४५७ + ३६०$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>४५७</td><td>३६०</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>७</td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	४५७	३६०			७	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>४५७</td><td>३६०</td></tr> <tr><td></td><td>१</td><td>७</td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	४५७	३६०		१	७	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>४५७</td><td>३६०</td></tr> <tr><td></td><td>८</td><td>७</td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	४५७	३६०		८	७
सय	दश	एक																																					
+	४५७	३६०																																					
		७																																					
सय	दश	एक																																					
+	४५७	३६०																																					
	१	७																																					
सय	दश	एक																																					
+	४५७	३६०																																					
	८	७																																					

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $२५८ + १३३$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>२५८</td><td>१३३</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	२५८	१३३				२. $२५२ + ४९६$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>२५२</td><td>४९६</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	२५२	४९६			
सय	दश	एक																									
+	२५८	१३३																									
सय	दश	एक																									
+	२५२	४९६																									
३. $१६७ + ७१७$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>१६७</td><td>७१७</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	१६७	७१७				४. $८४ + ६५२$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>८४</td><td>६५२</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	८४	६५२			
सय	दश	एक																									
+	१६७	७१७																									
सय	दश	एक																									
+	८४	६५२																									
५. $५०६ + ३६४$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>५०६</td><td>३६४</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	५०६	३६४				६. $४७१ + ४३७$	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>४७१</td><td>४३७</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	सय	दश	एक				+	४७१	४३७			
सय	दश	एक																									
+	५०६	३६४																									
सय	दश	एक																									
+	४७१	४३७																									

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $५२८ + ३९२$

	सय	दश	एक
	५	८	२
+	३	९	२

२. $७७० + ६८$

	सय	दश	एक
	७	७	०
+		६	८

३. $१२९ + ३४९$

	सय	दश	एक
	१	२	९
+	३	४	९

४. $४०६ + २०७$

	सय	दश	एक
	४	०	६
+	२	०	७

५. $५४ + ८५३$

	सय	दश	एक
		५	४
+	८	५	३

६. $३९८ + ४७९$

	सय	दश	एक
	३	९	८
+	४	७	९

७. $२६३ + ५५१$

	सय	दश	एक
+			

८. $६२८ + १४५$

	सय	दश	एक
+			

९. $२३९ + ७३१$

	सय	दश	एक
+			

१०. $९२ + १९६$

	सय	दश	एक
+			

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

४५७ + १८६	सय	दश	एक	→	सय	दश	एक	→	सय	दश	एक
	४	५	७		१	८	६		१	८	६
+	१	८	६	+	१	८	६	+	१	८	६
			३			८	३		६	८	३

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. २७८ + ३६५					२. ५८२ + २३९				
	२	७	८			५	८	२	
+	३	६	५	+	२	३	९		
३. १६३ + ४५७					४. ७९४ + ८८				
	१	६	३			७	९	४	
+	४	५	७	+		८	८		
५. ४४६ + ३७९					६. २५६ + ५९७				
	४	४	६			२	५	६	
+	३	७	९	+	५	९	७		
७. ७४ + ६६९					८. ६९८ + २६८				
		७	४			६	९	८	
+	६	६	९	+	२	६	८		

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $379 + 396$

+	३	७	९
	३	९	७

२. $268 + 386$

+	२	६	८
	३	८	६

३. $94 + 726$

+	७	२	६
		९	५

४. $867 + 67$

+	८	७	७
		६	७

५. $949 + 479$

+	९	५	९
	५	७	९

६. $642 + 249$

+	६	५	२
	२	५	९

७. $877 + 846$

+			

८. $369 + 967$

+			

९. $633 + 79$

+			

१०. $49 + 669$

+			

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१९७ + २०५		सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक	
			१			१	१			१	१		
	+	१	९	७	+	१	९	७	+	१	९	७	
			०	५			०	५			०	५	
				२			०	२			८	०	२

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. ४०६ + २९८		सय	दश	एक	२. ३६३ + ५३९		सय	दश	एक		
+	४	०	६	+	३	६	३	+	३	६	३
	२	९	८		५	३	९		५	३	९
३. ६७८ + १२२		सय	दश	एक	४. ४७ + ८५९		सय	दश	एक		
+	६	७	८	+		४	७	+		४	७
	१	२	२		८	५	९		८	५	९
५. २९५ + ८		सय	दश	एक	६. ५२६ + ७६		सय	दश	एक		
+	२	९	५	+	५	२	६	+	५	२	६
			८			७	६			७	६
७. ९ + ७९७		सय	दश	एक	८. २१६ + ३८५		सय	दश	एक		
+			९	+	२	१	६	+	२	१	६
	७	९	७		३	८	५		३	८	५

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $839 + 69$

	सय	दश	एक
	8	3	9
+		6	9

२. $209 + 865$

	सय	दश	एक
	2	0	9
+	8	6	5

३. $0 + 690$

	सय	दश	एक
			0
+	6	9	0

४. $57 + 386$

	सय	दश	एक
		5	7
+	3	8	6

५. $506 + 298$

	सय	दश	एक
	5	0	6
+	2	9	8

६. $790 + 7$

	सय	दश	एक
	7	9	0
+			7

७. $75 + 097$

	सय	दश	एक
+			

८. $822 + 309$

	सय	दश	एक
+			

९. $690 + 8$

	सय	दश	एक
+			

१०. $6 + 297$

	सय	दश	एक
+			

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $४८९ + ३०६$

+			

२. $७५ + २६८$

+			

३. $१२७ + २७४$

+			

४. $४३६ + १४२$

+			

५. $३७३ + ५८९$

+			

६. $८५१ + ९१$

+			

७. $२९२ + ३०५$

+			

८. $६९ + ४३७$

+			

९. $४७८ + २३१$

+			

१०. $३४६ + ५६५$

+			

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$$३१४ + १५९ + २६५$$

१. एकको स्थानमा

$$४ + ९ + ५ = १८$$

२. दशको स्थानमा

$$१ + १ + ५ + ६ = १३$$

३. सयको स्थानमा

$$१ + ३ + १ + २ = ७$$

	सय	दश	एक
		१	
	३	१	४
	१	५	९
+	२	६	५
			८

	सय	दश	एक
	१	१	
	३	१	४
	१	५	९
+	२	६	५
		३	८

	सय	दश	एक
	१	१	
	३	१	४
	१	५	९
+	२	६	५
	७		८

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१.

$$२४८ + १५२ + २८३$$

	सय	दश	एक
	२	४	८
	१	५	२
+	२	८	३

२.

$$१९६ + १२४ + ६०२$$

	सय	दश	एक
	१	९	६
	१	२	४
+	६	०	२

३.

$$१३४ + ३१७ + २२५$$

	सय	दश	एक
	१	३	४
	३	७	१
+	२	२	५

४.

$$२६७ + ३१७ + ३७२$$

	सय	दश	एक
	२	६	७
	३	१	७
+	३	७	२

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१.
$$\begin{array}{r} ३६ + ४७ \\ + ४७ \\ \hline \end{array}$$

२.
$$\begin{array}{r} ५३ + २७ \\ + २७ \\ \hline \end{array}$$

३.
$$\begin{array}{r} ७१ + ५४ \\ + ५४ \\ \hline \end{array}$$

४.
$$\begin{array}{r} १९ + ८७ \\ + ८७ \\ \hline \end{array}$$

५.
$$\begin{array}{r} २६५ + ३६८ \\ + ३६८ \\ \hline \end{array}$$

६.
$$\begin{array}{r} ४८९ + १३९ \\ + १३९ \\ \hline \end{array}$$

७.
$$\begin{array}{r} ५४७ + २५८ \\ + २५८ \\ \hline \end{array}$$

८.
$$\begin{array}{r} ७८ + ६२४ \\ + ६२४ \\ \hline \end{array}$$

९.
$$\begin{array}{r} ४९५ + ४५८ \\ + ४५८ \\ \hline \end{array}$$

१०.
$$\begin{array}{r} २३४ + ३६६ \\ + ३६६ \\ \hline \end{array}$$

११.
$$\begin{array}{r} २५९ + २५१ + ३२१ \\ + ३२१ \\ \hline \end{array}$$

१२.
$$\begin{array}{r} १३७ + ३५६ + ४३२ \\ + ४३२ \\ \hline \end{array}$$

उदाहरण एउटा कुर्सीको तलतिर २७ ओटा कमिला छन् । १८ ओटा कमिला थपिए भने सो कुर्सीको तलतिर कतिओटा कमिला हुन्छन् ?

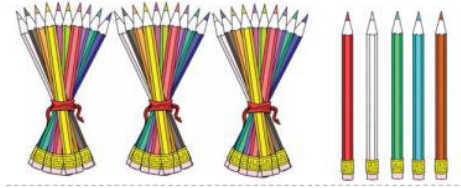
गणितीय वाक्यमा, $27 + 18$

उत्तर :

	१	
	२	७
+	१	८
	४	५

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. जुनुसँग ३५ ओटा सिसाकलम छन् । उनका बुबाले २९ ओटा सिसाकलम दिएपछि उनीसँग कतिओटा सिसाकलम हुन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+		

२. एउटा पसलमा १२ ओटा अण्डा रहेछन् । उक्त पसलमा ४८ ओटा अण्डा थपिएपछि जम्मा कतिओटा अण्डा हुन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+		

उदाहरण सउटा सहर क बाट अर्को सहर ख सम्मको बस भाडा रु. ८५ थियो । अहिले बस भाडामा रु. २६ वृद्धि भयो । अब सहर क बाट सहर ख सम्म जान बस भाडा कति लाग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $८५ + २६$

उत्तर :

		१	
		८	५
+		२	६
	१	१	१

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. सउटा पार्कमा ६४ ओटा रुख छन् । उक्त पार्कमा ७८ ओटा थप रुख रोपिए भने जम्मा कतिओटा रुख हुन्छन् ?

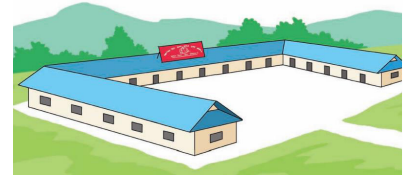

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+			

२. सउटा विद्यालयमा ९८ जना विद्यार्थी थिए । यस महिना ९ जना नयाँ विद्यार्थी भर्ना भए भने उक्त विद्यालयमा जम्मा कति विद्यार्थी भए ?

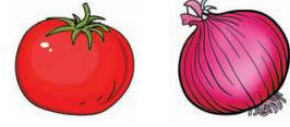

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+			

उदाहरण निमाले रु. १६८ को गोलभेंडा र रु. १५६ को प्याज किनिन् । उनले गोलभेंडा र प्याजका लागि जम्मा कति रुपियाँ तिरिछन् ?

गणितीय वाक्यमा, १६८ + १५६

उत्तर :

	१	१	
	१	६	८
+	१	५	६
	३	२	४

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. मनोजसँग सउटा भाँडामा ६४५ ग्रामको आलु छ । उक्त भाँडाको तौल ५९ ग्राम भए भाँडोसहित आलुको जम्मा तौल कति हुन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+			

२. छविले गएको हप्ता सउटा किताबको २१७ पृष्ठ पढे । उनले यस हप्तामा उक्त किताबको १८९ पृष्ठ पढे । छविले दुई हप्तामा उक्त किताबका जम्मा कति पृष्ठ पढेछन् ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+			

८ घटाउ

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ ११५-११६ सँग सम्बन्धित

उदाहरण तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\begin{cases} ७ + ५ = \boxed{१२} \\ १२ - ५ = \boxed{७} \end{cases}$$

अभ्यास तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१.	$\begin{cases} ८ + ६ = \boxed{} \\ १४ - ६ = \boxed{} \end{cases}$	२.	$\begin{cases} ४ + ९ = \boxed{} \\ १३ - ९ = \boxed{} \end{cases}$
३.	$\begin{cases} ७ + ८ = \boxed{} \\ १५ - ८ = \boxed{} \end{cases}$	४.	$\begin{cases} ९ + ७ = \boxed{} \\ १६ - ७ = \boxed{} \end{cases}$

अभ्यास तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१.	$१७ - ८ = \boxed{}$	२.	$१४ - ८ = \boxed{}$
३.	$११ - ५ = \boxed{}$	४.	$१८ - ९ = \boxed{}$
५.	$१३ - ६ = \boxed{}$	६.	$१५ - ८ = \boxed{}$
७.	$१७ - ९ = \boxed{}$	८.	$१२ - ४ = \boxed{}$

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$$85 - 93$$

	दश	एक
-	८	५
	९	३
	३	२

$$38 - 28$$

	दश	एक
-	३	८
	२	८
	१	०

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१.

$$68 - 52$$

	दश	एक
-	६	८
	५	२

२.

$$57 - 33$$

	दश	एक
-	५	७
	३	३

३.

$$96 - 68$$

	दश	एक
-	९	६
	६	८

४.

$$79 - 52$$

	दश	एक
-	७	९
	५	२

५.

$$85 - 35$$

	दश	एक
-	८	५
	३	५

६.

$$66 - 86$$

	दश	एक
-	६	६
	८	६

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$62 - 26$		<table style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td></td><td>दश</td><td>एक</td></tr> <tr><td></td><td>५</td><td>१२</td></tr> <tr><td>-</td><td>~~६~~</td><td>~~२~~</td></tr> <tr><td></td><td>२</td><td>७</td></tr> </table>		दश	एक		५	१२	-	~~६~~	~~२~~		२	७	→	<table style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td></td><td>दश</td><td>एक</td></tr> <tr><td></td><td>५</td><td>१२</td></tr> <tr><td>-</td><td>~~६~~</td><td>~~२~~</td></tr> <tr><td></td><td>२</td><td>७</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>५</td></tr> </table>		दश	एक		५	१२	-	~~६~~	~~२~~		२	७			५	→	<table style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td></td><td>दश</td><td>एक</td></tr> <tr><td></td><td>५</td><td>१२</td></tr> <tr><td>-</td><td>~~६~~</td><td>~~२~~</td></tr> <tr><td></td><td>२</td><td>७</td></tr> <tr><td></td><td>३</td><td>५</td></tr> </table>		दश	एक		५	१२	-	~~६~~	~~२~~		२	७		३	५
	दश	एक																																														
	५	१२																																														
-	~~६~~	~~२~~																																														
	२	७																																														
	दश	एक																																														
	५	१२																																														
-	~~६~~	~~२~~																																														
	२	७																																														
		५																																														
	दश	एक																																														
	५	१२																																														
-	~~६~~	~~२~~																																														
	२	७																																														
	३	५																																														

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $89 - 92$

	दश	एक
	८	९
-	९	२

२. $63 - 89$

	दश	एक
	७	३
-	८	९

३. $58 - 37$

	दश	एक
	५	८
-	३	७

४. $35 - 96$

	दश	एक
	३	५
-	९	७

५. $96 - 59$

	दश	एक
	९	७
-	५	९

६. $72 - 27$

	दश	एक
	७	२
-	२	७

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$६० - १३$	दश	एक	$२३ - १६$	दश	एक
	५	१०		९	१३
	~~६~~	~~०~~		~~३~~	~~३~~
-	१	३	-	१	६
	४	७			७

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $५० - ३८$	दश	एक	२. $९० - ५१$	दश	एक
	५	०		९	०
	~~३~~	~~८~~		~~५~~	~~१~~
-	२	८	-	४	९
३. $३५ - २८$	दश	एक	४. $५७ - ४९$	दश	एक
	३	५		५	७
	~~२~~	~~८~~		~~४~~	~~९~~
-	१	७	-	१	८
५. $७० - ४२$	दश	एक	६. $९३ - ८८$	दश	एक
	७	०		९	३
	~~४~~	~~२~~		~~८~~	~~८~~
-	३	८	-	१	५
७. $७१ - ३७$	दश	एक	८. $८० - १४$	दश	एक
	७	१		८	०
	~~३~~	~~७~~		~~१~~	~~४~~
-	४	४	-	६	६

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$५१ - ८$									
		दश	एक		दश	एक		दश	एक
	-	४	११	→	४	११	→	४	११
		~~५~~	~~१~~		~~५~~	~~१~~		~~५~~	~~१~~
			८			८			८
						३		४	३

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $३३ - ९$

	-	३	३
			९

२. $६४ - ७$

	-	६	४
			७

३. $७२ - ४$

	-		

४. $४५ - ८$

	-		

अभ्यास ठाडो रूपमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

१. $६३ - ३९$

	-		

२. $४० - १८$

	-		

३. $८४ - ७७$

	-		

४. $५२ - ६$

	-		

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१३९ - ८२	सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक	
-	१	३	९	→	-	~~१~~	१३	९	-	~~१~~	१३	९
		८	२				८	२			८	२
			७					७				७

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. १४३ - ६१	सय	दश	एक	२. १६६ - ७५	सय	दश	एक
-	१	४	३	-	१	६	६
		६	१			७	५
३. १५८ - ८६	सय	दश	एक	४. ११५ - ३२	सय	दश	एक
-	१	५	८	-	१	१	५
		८	६			३	२
५. १२४ - ४०	सय	दश	एक	६. १७३ - ९३	सय	दश	एक
-	१	२	४	-	१	७	३
		४	०			९	३
७. १३७ - ५४	सय	दश	एक	८. १४२ - ८१	सय	दश	एक
-	१	३	७	-	१	४	२
		५	४			८	१

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$938 - 66$		सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक
-	१	~~३~~	३	~~८~~	८	-	१	~~३~~	३	~~८~~	८	८

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

<p>१. $926 - 59$</p> <table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><td style="border: none;">-</td><td style="border: none;">१</td><td style="border: none;">२</td><td style="border: none;">६</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;">~~२~~</td><td style="border: none;">९</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> </table>	-	१	२	६			~~२~~	९									<p>२. $962 - 75$</p> <table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><td style="border: none;">-</td><td style="border: none;">१</td><td style="border: none;">६</td><td style="border: none;">२</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;">~~६~~</td><td style="border: none;">५</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> </table>	-	१	६	२			~~६~~	५								
-	१	२	६																														
		~~२~~	९																														
-	१	६	२																														
		~~६~~	५																														
<p>३. $993 - 68$</p> <table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><td style="border: none;">-</td><td style="border: none;">१</td><td style="border: none;">९</td><td style="border: none;">३</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;">~~९~~</td><td style="border: none;">८</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> </table>	-	१	९	३			~~९~~	८									<p>४. $959 - 67$</p> <table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><td style="border: none;">-</td><td style="border: none;">१</td><td style="border: none;">५</td><td style="border: none;">९</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;">~~५~~</td><td style="border: none;">७</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> </table>	-	१	५	९			~~५~~	७								
-	१	९	३																														
		~~९~~	८																														
-	१	५	९																														
		~~५~~	७																														
<p>५. $968 - 96$</p> <table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><td style="border: none;">-</td><td style="border: none;">१</td><td style="border: none;">६</td><td style="border: none;">८</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;">~~६~~</td><td style="border: none;">६</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> </table>	-	१	६	८			~~६~~	६									<p>६. $935 - 56$</p> <table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 100%; text-align: center;"> <tr><td style="border: none;">-</td><td style="border: none;">१</td><td style="border: none;">३</td><td style="border: none;">५</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;">~~३~~</td><td style="border: none;">६</td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> <tr><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td><td style="border: none;"></td></tr> </table>	-	१	३	५			~~३~~	६								
-	१	६	८																														
		~~६~~	६																														
-	१	३	५																														
		~~३~~	६																														

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $१५२ - ९३$

-	१	५	२
		९	३

२. $१३३ - ६६$

-	१	३	३
		६	६

३. $१२१ - ७५$

-	१	२	१
		७	५

४. $१७६ - ८८$

-	१	७	६
		८	८

५. $१८४ - ९८$

-	१	८	४
		९	८

६. $१४० - ५१$

-	१	४	०
		५	१

७. $११७ - ३९$

-	१	१	७
		३	९

८. $११० - २७$

-	१	१	०
		२	७

९. $१२३ - ४५$

-	१	२	३
		४	५

१०. $१३५ - ७९$

-	१	३	५
		७	९

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$902 - 26$		सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक
	-	~~9~~	~~0~~	2		-	~~9~~	~~0~~	2	9	~~0~~	~~2~~
			2	6				2	6		6	4

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $904 - 87$

-	9	0	4
		8	7

२. $906 - 96$

-	9	0	6
		9	6

३. $903 - 34$

-	9	0	3
		3	4

४. $909 - 46$

-	9	0	9
		4	6

५. $907 - 29$

-	9	0	7
		2	9

६. $906 - 79$

-	9	0	6
		7	9

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $१३९ - ५१$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>१</td> <td>३</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td></td> <td>५</td> <td>९</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					-	१	३	९		५	९		२. $१४३ - ७६$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>१</td> <td>४</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td></td> <td>७</td> <td>६</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					-	१	४	३		७	६	
-	१	३	९																								
	५	९																									
-	१	४	३																								
	७	६																									
३. $१०८ - ७८$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>१</td> <td>०</td> <td>८</td> </tr> <tr> <td></td> <td>७</td> <td>८</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					-	१	०	८		७	८		४. $१०५ - ६$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>१</td> <td>०</td> <td>५</td> </tr> <tr> <td></td> <td>६</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					-	१	०	५		६		
-	१	०	८																								
	७	८																									
-	१	०	५																								
	६																										
५. $१११ - ६२$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>१</td> <td>१</td> <td>१</td> </tr> <tr> <td></td> <td>६</td> <td>२</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					-	१	१	१		६	२		६. $१०२ - ४५$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>१</td> <td>०</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td></td> <td>४</td> <td>५</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					-	१	०	२		४	५	
-	१	१	१																								
	६	२																									
-	१	०	२																								
	४	५																									
७. $१६७ - ९०$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>													८. $१०३ - ७$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>												
९. $१०१ - ३३$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>													१०. $१५४ - ५८$	<table border="1"> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>												

अभ्यास तलका गणितीय वाक्य पूरा गर्न खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. $५०० - २०० =$

४. $६०० - ४०० =$

२. $३०० - १०० =$

५. $८०० - ७०० =$

३. $७०० - ३०० =$

६. $९०० - ५०० =$

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $५३८ - १२३$

-	५	३	८
	१	२	३

२. $७६९ - ४१५$

-	७	६	९
	४	१	५

३. $३८७ - २०६$

-	३	८	७
	२	०	६

४. $२५४ - १३०$

-	२	५	४
	१	३	०

५. $९९६ - ७४१$

-	९	९	६
	७	४	१

६. $६३८ - २१२$

-	६	३	८
	२	१	२

७. $४७५ - २२५$

-	४	७	५
	२	२	५

८. $२१७ - ११४$

-	२	१	७
	१	१	४

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$763 - 329$	<table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td>7</td><td>6</td><td>3</td></tr> <tr><td>-</td><td>2</td><td>9</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>8</td></tr> </table>	सय	दश	एक	7	6	3	-	2	9			8	➔	<table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td>7</td><td>5</td><td>13</td></tr> <tr><td>-</td><td>2</td><td>9</td></tr> <tr><td></td><td>2</td><td>8</td></tr> </table>	सय	दश	एक	7	5	13	-	2	9		2	8	➔	<table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td>7</td><td>5</td><td>13</td></tr> <tr><td>-</td><td>2</td><td>9</td></tr> <tr><td></td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td>5</td><td>8</td></tr> </table>	सय	दश	एक	7	5	13	-	2	9		2	8		5	8			
सय	दश	एक																																													
7	6	3																																													
-	2	9																																													
		8																																													
सय	दश	एक																																													
7	5	13																																													
-	2	9																																													
	2	8																																													
सय	दश	एक																																													
7	5	13																																													
-	2	9																																													
	2	8																																													
	5	8																																													
$699 - 258$	<table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td>6</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>-</td><td>2</td><td>5</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>5</td></tr> </table>	सय	दश	एक	6	9	9	-	2	5			8			5	➔	<table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td>6</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>-</td><td>2</td><td>5</td></tr> <tr><td></td><td>6</td><td>5</td></tr> </table>	सय	दश	एक	6	9	9	-	2	5		6	5	➔	<table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><th>सय</th><th>दश</th><th>एक</th></tr> <tr><td>6</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>-</td><td>2</td><td>5</td></tr> <tr><td></td><td>6</td><td>5</td></tr> <tr><td></td><td>8</td><td>5</td></tr> </table>	सय	दश	एक	6	9	9	-	2	5		6	5		8	5
सय	दश	एक																																													
6	9	9																																													
-	2	5																																													
		8																																													
		5																																													
सय	दश	एक																																													
6	9	9																																													
-	2	5																																													
	6	5																																													
सय	दश	एक																																													
6	9	9																																													
-	2	5																																													
	6	5																																													
	8	5																																													

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

<p>१. $832 - 269$</p> <table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">8</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">3</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">2</td></tr> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">2</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td></tr> </table>	-	8	3	2	-	2	6	9	<p>२. $652 - 909$</p> <table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">5</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">2</td></tr> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">0</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td></tr> </table>	-	6	5	2	-	9	0	9
-	8	3	2														
-	2	6	9														
-	6	5	2														
-	9	0	9														
<p>३. $979 - 682$</p> <table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">7</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td></tr> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">8</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">2</td></tr> </table>	-	9	7	9	-	6	8	2	<p>४. $667 - 895$</p> <table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">7</td></tr> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">8</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">5</td></tr> </table>	-	6	6	7	-	8	9	5
-	9	7	9														
-	6	8	2														
-	6	6	7														
-	8	9	5														
<p>५. $506 - 993$</p> <table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">5</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">0</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td></tr> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">3</td></tr> </table>	-	5	0	6	-	9	9	3	<p>६. $390 - 966$</p> <table style="border-collapse: collapse; width: 100%;"> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">3</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">0</td></tr> <tr><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">-</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">9</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td><td style="border: 1px dashed black; padding: 5px;">6</td></tr> </table>	-	3	9	0	-	9	6	6
-	5	0	6														
-	9	9	3														
-	3	9	0														
-	9	6	6														

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
५४२ - १६८			
-	५	~~४~~	~~२~~
		१३	१२
		६	८
			४

→

	सय	दश	एक
-	~~५~~	~~४~~	~~२~~
	४	१३	१२
		६	८
			४

→

	सय	दश	एक
-	४	~~३~~	~~१२~~
	१	६	८
		३	४

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. ४२३ - १६५

	सय	दश	एक
-	४	२	३
	१	६	५

२. ७३१ - २४९

	सय	दश	एक
-	७	३	१
	२	४	९

३. ९४४ - ५९८

	सय	दश	एक
-	९	४	४
	५	९	८

४. ३७२ - १८३

	सय	दश	एक
-	३	७	२
	१	८	३

५. ८६५ - ३७७

	सय	दश	एक
-	८	६	५
	३	७	७

६. ६१३ - ४५६

	सय	दश	एक
-	६	१	३
	४	५	६

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $५२१ - ३४४$

-	५	२	१
	३	४	४

२. $९६३ - २८७$

-	९	६	३
	२	८	७

३. $७४० - १७१$

-	७	४	०
	१	७	१

४. $६१० - ४९३$

-	६	१	०
	४	९	३

५. $९२२ - ६९९$

-	९	२	२
	६	९	९

६. $४७२ - ३८७$

-	४	७	२
	३	८	७

७. $८३० - ७७६$

-	८	३	०
	७	७	६

८. $३१० - १९७$

-	३	१	०
	१	९	७

९. $६५४ - ३६९$

-	६	५	४
	३	६	९

१०. $५७० - २८५$

-	५	७	०
	२	८	५

उदाहरण ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

$809 - 926$		सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक	
-	८	०	९		→	-	८	०	९	-	८	०	९
	१	२	६				१	२	६		१	२	६
											२	७	५

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $502 - 987$													
-	५	०	२		२. $603 - 225$								
	१	८	७		-	६	०	३		-	२	२	५
३. $905 - 369$					४. $308 - 935$								
-	९	०	५		-	३	०	८		-	९	३	५
	३	७	९										
५. $609 - 888$					६. $706 - 599$								
-	६	०	९		-	७	०	६		-	५	९	९
	८	८	८										

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $804 - 296$

-	४	०	५
	२	९	६

२. $902 - 326$

-	९	०	२
	३	२	६

३. $600 - 349$

-	६	०	०
	३	५	९

४. $603 - 986$

-	६	०	३
	९	८	६

५. $308 - 269$

-	३	०	८
	२	६	९

६. $409 - 893$

-	४	०	९
	८	९	३

७. $206 - 927$

-	२	०	६
	९	२	७

८. $704 - 696$

-	७	०	५
	६	९	६

९. $903 - 696$

-	९	०	३
	६	९	६

१०. $602 - 206$

-	६	०	२
	२	०	६

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $७२५ - ४६१$

-	७	२	५
	४	६	१

२. $५०४ - १७८$

-	५	०	४
	१	७	८

३. $३०० - ४२$

-	३	०	०
		४	२

४. $६१२ - ३५८$

-	६	१	२
	३	५	८

५. $४०६ - ३१९$

-	४	०	६
	३	१	९

६. $८३० - ४९७$

-	८	३	०
	४	९	७

७. $५६० - १६३$

८. $९३१ - ३३३$

९. $६०२ - ६६$

१०. $२०५ - १३७$

अभ्यास ठाडो रूपमा हिसाब गर्नुहोस् :

१. $82 - 28$

$$\begin{array}{r} 82 \\ - 28 \\ \hline \end{array}$$

२. $60 - 33$

$$\begin{array}{r} 60 \\ - 33 \\ \hline \end{array}$$

३. $985 - 96$

$$\begin{array}{r} 985 \\ - 96 \\ \hline \end{array}$$

४. $908 - 95$

$$\begin{array}{r} 908 \\ - 95 \\ \hline \end{array}$$

५. $622 - 853$

$$\begin{array}{r} 622 \\ - 853 \\ \hline \end{array}$$

६. $730 - 89$

$$\begin{array}{r} 730 \\ - 89 \\ \hline \end{array}$$

७. $609 - 965$

$$\begin{array}{r} 609 \\ - 965 \\ \hline \end{array}$$

८. $526 - 359$

$$\begin{array}{r} 526 \\ - 359 \\ \hline \end{array}$$

९. $993 - 598$

$$\begin{array}{r} 993 \\ - 598 \\ \hline \end{array}$$

१०. $302 - 268$

$$\begin{array}{r} 302 \\ - 268 \\ \hline \end{array}$$

उदाहरण एउटा पार्किङ स्थलमा बिहान ४३ ओटा मोटरसाइकल राखिएका थिए । तीमध्ये १७ ओटा मोटरसाइकल बेलुकासम्मै राखिएका थियो । उक्त पार्किङ स्थलमा भएका मोटरसाइकलमध्येबाट बेलुकासम्ममा जम्मा कतिओटा मोटरसाइकल भिकिएछ ?

गणितीय वाक्यमा, $43 - 17$

उत्तर :

	३	१३
	~~४~~	~~३~~
-	१	७
	२	६

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. नाजिरसँग ८५ रुपियाँ थियो । उनले ४८ रुपियाँको स्याउ किनेछन् । उनीसँग कति रुपियाँ बाँकी रह्यो ।

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

२. एउटा कक्षामा ४२ जना विद्यार्थी छन् । आज ६ जना विद्यार्थी अनुपस्थित भए भने कति जना विद्यार्थी उपस्थित भएछन् ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

उदाहरण एउटा भाँडामा १०५ ओटा सुन्तला थिए । २७ ओटा सुन्तला बिक्री भए भने कतिओटा सुन्तला बाँकी छन् ?

गणितीय वाक्यमा, $१०५ - २७$

उत्तर :

		९	
		~~१०~~	१५
	~~१~~	~~०~~	~~५~~
-		२	७
		७	८

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. जानुकाले एक दर्जन केरालाई १०२ रुपियाँमा बिक्री गर्ने गरी मूल्य तोकिछन् तर कसैले पनि उक्त केरा किनेनछन् । त्यसैले उनले केराको मूल्यमा १५ रुपियाँ कम गरिछन् भने अब केराको मूल्य कति रुपियाँ पर्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

२. पासाङ १६४ पृष्ठ भएको एउटा किताब पढिरहेका छन् । उनले ८८ पृष्ठ पढिसके भने कति पृष्ठ पढ्न बाँकी छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

उदाहरण विशालले ७२५ रुपियाँ मूल्य तोकिएको एक जोर जुतालाई ३८८ रुपियाँमा किने । उनले उक्त जुता कति रुपियाँ कममा किनेछन् ।

गणितीय वाक्यमा, ७२५ - ६८८

उत्तर :

		११	
	६	~~१~~	१५
	~~७~~	~~२~~	~~५~~
-	६	८	८
		३	७

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. हिजो २९५ जना पर्यटकले चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज भ्रमण गरेका रहेछन् । आज ४१३ जना पर्यटकले चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको भ्रमण गरेछन् भने हिजोभन्दा आज कति बढी पर्यटकले भ्रमण गरेका रहेछन् ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

२. समिराको पसलमा ५०५ ग्राम खुर्सानी रहेछ । उनले १२९ ग्राम खुर्सानी बिक्री गरिछन् भने अब कति ग्राम खुर्सानी बाँकी छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

लम्बाइ ९

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १४७-१४८ सँग सम्बन्धित

उदाहरण

सिसाकलम कटर को प्रयोग गरी घरमा भएका सामानको लम्बाइ नापेर लेख्नुहोस् :

क्र.स.	सामानको नाम	कति गुणा/पटक
१.	तपाईंको जुताको लम्बाइ	५

अभ्यास

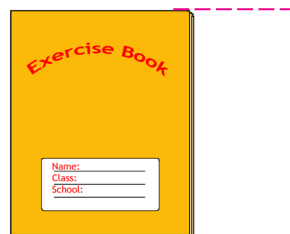
सिसाकलम कटरको प्रयोग गरी घरमा भएका सामानको लम्बाइ नापेर लेख्नुहोस् :

क्र.स.	सामानको नाम	कति गुणा/पटक
१.	सिसाकलमको लम्बाइ	
२.	मनपर्ने पुस्तकको लम्बाइ	
३.	घरको ढोकाको चौडाइ	

१.

२.

३.

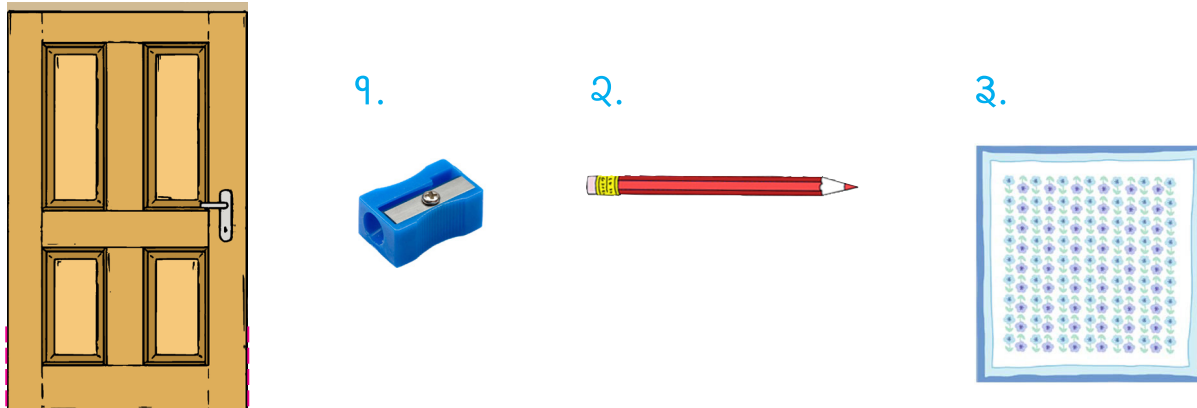
अभिभावकको दस्तखत मिति

शिक्षकको दस्तखत मिति

गणित स्वाध्याय सामग्री, कक्षा २

अभ्यास

तपाईंको घरको ढोकाको चौडाइ तपाईंसँग भएका विभिन्न सामग्रीको प्रयोग गरी नापेर लेख्नुहोस् :

[घरको ढोकाको चौडाइ]

क्र.स.	नापन प्रयोग गरिएको सामग्री	कति पटक/गुणा
१.	सिसाकलम कटर	
२.	सिसाकलम	
३.	रुमाल	

अभ्यास

ठिक वाक्यमा ठिक (√) चिह्न लगाउनुहोस् :

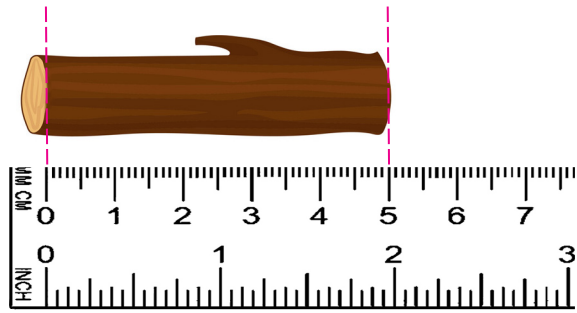
वस्तुका लम्बाइबिच तुलना गर्दा ती वस्तुका लम्बाइ नापन कुन सामग्री प्रयोग गरियो भन्ने कुराले फरक पाइँन । जुनसुकै अवस्थामा पनि ठूलो सङ्ख्याले लामो वस्तुलाई जनाउँछ ।

वस्तुका लम्बाइबिच तुलना गर्दा यउटै सामग्रीको नापोले नाप्दा कुन लामो छ भनेर निर्णय लिन सजिलो हुन्छ ।

उदाहरण

चित्रमा दिइएको मुढोको लम्बाइ खाली ठाउँमा लेख्नुहोस् :

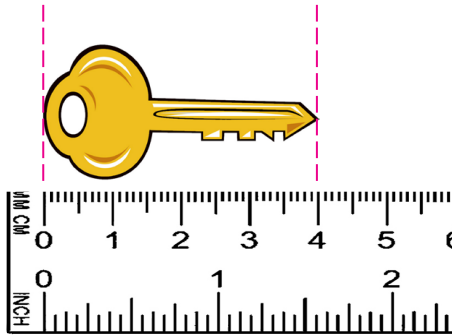
मुढोको सुरुवात छेउ र
अर्को छेउ मा छ ।

मुढोको लम्बाइ सेन्टिमिटर छ ।

अभ्यास

तलको चित्रमा दिइएका वस्तुको लम्बाइ खाली ठाउँमा लेख्नुहोस् :

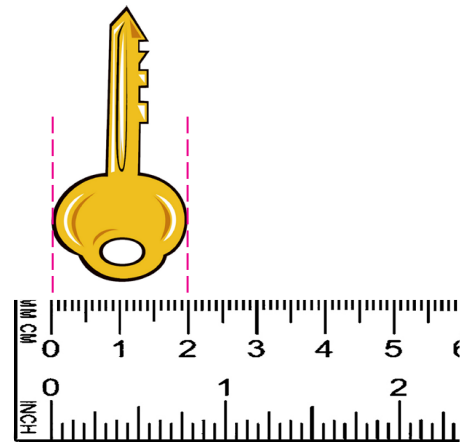
१.

साँचोको सुरुवात छेउ र
अर्को छेउ मा छ ।

साँचोको लम्बाइ सेन्टिमिटर छ ।

२.

साँचोको सुरुवात छेउ र
अर्को छेउ मा छ ।

साँचोको चौडाइ सेन्टिमिटर छ ।

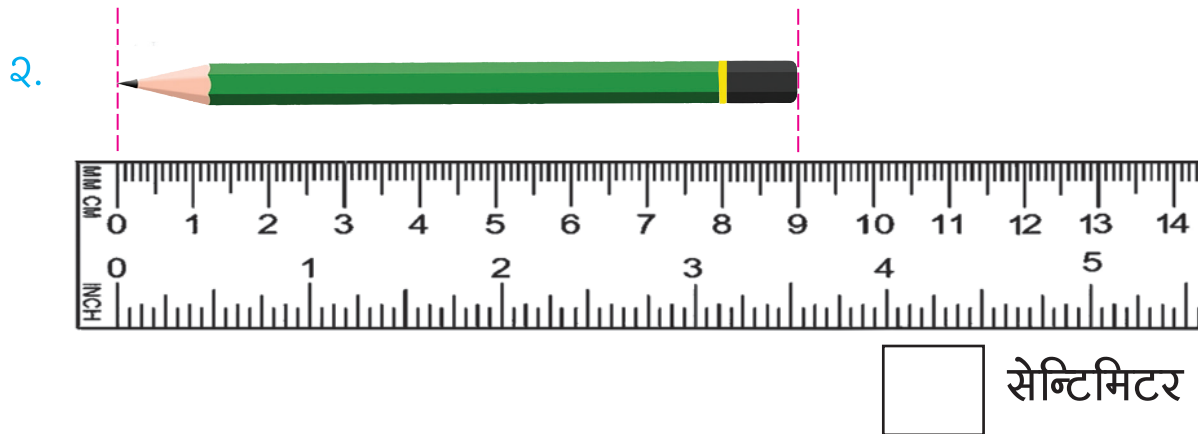
उदाहरण

चम्चाको लम्बाइ खाली ठाउँमा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

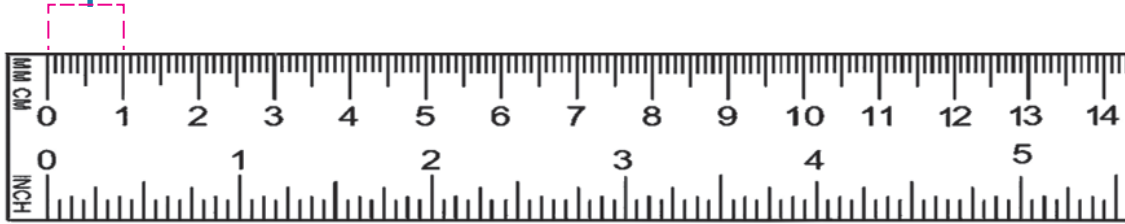
चित्रमा दिइएका वस्तुको लम्बाइ खाली ठाउँमा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

सेन्टिमिटर = मिलिमिटर

उदाहरण

इरेजरको लम्बाइ कति छ ?

सेन्टिमिटर   मिलिमिटर

अभ्यास

सिसाकलमको लम्बाइ कति छ ?

सेन्टिमिटर   मिलिमिटर

अभ्यास

तलको चित्रमा दिइएका वस्तुको लम्बाइ कति छ ?

१.

सेन्टिमिटर

मिलिमिटर

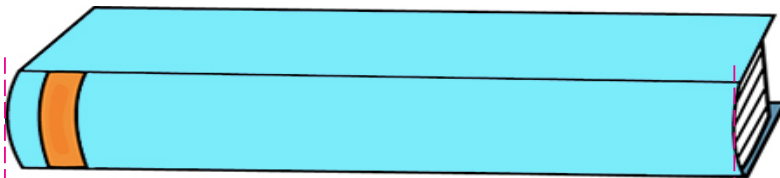
२.

सेन्टिमिटर

मिलिमिटर

३.

सेन्टिमिटर

मिलिमिटर

अभ्यास

तलको चित्रमा दिइएको टुथपेस्टको लम्बाइ कति छ ? ठिक तरिकाले नापेको तरिकामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् र सही नाप भन्नुहोस् :

१.

२.

३.

४.

लम्बाइ : सेन्टिमिटर मिलिमिटर

अभिभावकको दस्तखत मिति

शिक्षकको दस्तखत मिति

उदाहरण

१५ सेन्टिमिटरको रुलरले तपाईंका वरिपरि भएका वस्तुहरू नापेर नाप लेख्नुहोस् :

क्र.स.	सामानका नाम	लम्बाइ
१.	सिसाकलम 	१३ से.मि. ५ मि.मि.
२.	चिया चम्चा 	१० से.मि. ० मि.मि

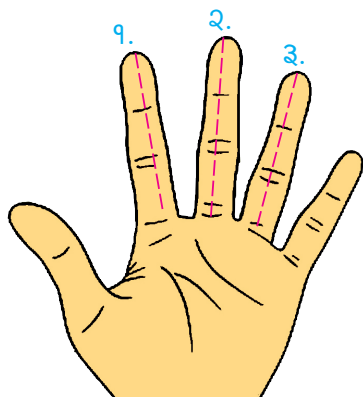
अभ्यास

१५ सेन्टिमिटरको रुलरले तपाईंका वरिपरि भएका वस्तुहरू नापेर नाप लेख्नुहोस् :

क्र.स.	सामानका नाम	लम्बाइ
१.	इरेजर 	.....से.मि .....मि.मि.
२.	घरको साँचो 	.....से.मि .....मि.मि.

अभ्यास

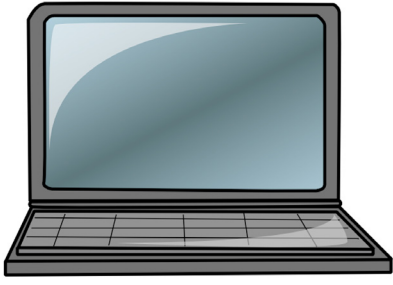
तपाईंका औंलाहरू रुलरले नापेर नाप लेख्नुहोस् :

क्र.स.	औंलाको नाम	लम्बाइ
१.	चोर औंला	.....से.मि .....मि.मि.
२.	माथी औंला	.....से.मि .....मि.मि.
३.	साहिंली औंला	.....से.मि .....मि.मि.

उदाहरण

१५ सेन्टिमिटरको रुलर प्रयोग गरेर चित्रमा देखाएजसरी कुनै ल्यापटप नाप्नुहोस् र नाप लेख्नुहोस् : (यदि ल्यापटपको नाप १५ सेन्टिमिटरभन्दा बढी भएमा उदाहरणको जस्तै १० सेन्टिमिटरमा चिह्न लगाउँदै नाप्न सक्नुहुन्छ ।)

१० से.मि. १० से.मि. १० से.मि. ८से.मि. ५ मि.मि.

क्र.स.	सामानको नाम	लम्बाइ
१.	ल्यापटप	३८ से.मि. ५ मि.मि.

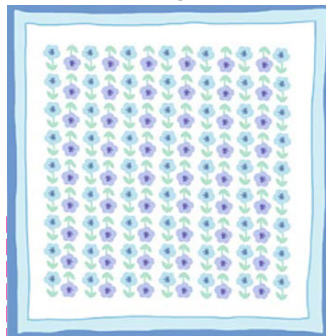
अभ्यास

१५ सेन्टिमिटरको रुलर प्रयोग गरी तलका वस्तु नाप्नुहोस् र नाप लेख्नुहोस् : (यदि कुनै वस्तुको नाप १५ सेन्टिमिटरभन्दा बढी भएमा उदाहरणको जस्तै १० सेन्टिमिटरमा चिह्न लगाउँदै नाप्न सक्नुहुन्छ ।)

क्र.स.	सामानको नाम	लम्बाइ
१.	तपाईंको जुता 	.....से.मि .....मि.मि.
२.	तपाईंको पैताला 	.....से.मि .....मि.मि.
३.	पानीको बोतलको उचाइ 	.....से.मि .....मि.मि.
४.	घरको ढोकाको चौडाइ 	.....से.मि .....मि.मि.

उदाहरण

चित्रमा दिइएको रुमाल र टुथपेस्टको नाप लिई कुन लामो छ विचार गर्नुहोस् । लामो वस्तुको नाम लेख्नुहोस् :

१. रुमालको लम्बाइ कति छ ?
२. टुथपेस्टको लम्बाइ कति छ ?
३. रुमाल र टुथपेस्टमा कुन लामो छ ?

४	से.मि.	३	मि.मि
५	से.मि.	२	मि.मि
रुमाल			

अभ्यास

चित्रमा दिइएको टेलिभिजन र टेबुलको नाप लिई कुन लामो छ विचार गर्नुहोस्, लामो वस्तुको नाम लेख्नुहोस् :

१. टेबुलको लम्बाइ कति छ ?
२. टेलिभिजनको लम्बाइ कति छ ?
३. टेबुल र टेलिभिजनमा कुन लामो छ ?

<input type="text"/>	से.मि.	<input type="text"/>	मि.मि.
<input type="text"/>	से.मि.	<input type="text"/>	मि.मि.
<input type="text"/>			

उदाहरण घरमा भएका वस्तुहरूको लम्बाइ अनुमान गर्नुहोस् ।
त्यसपछि १५ सेन्टिमिटरको रुलर प्रयोग गरी नाप्नुहोस् :

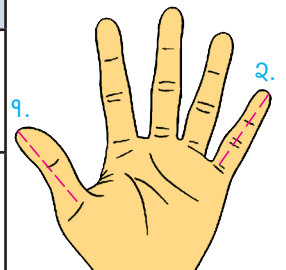
क्र.स.	नाम	अनुमानित लम्बाइ	वास्तविक लम्बाइ
१.	नयाँ सिसाकलम 	१७ से.मि. ० मि.मि.	१७ से.मि. ८ मि.मि.
२.	तपाईँको कपको उचाइ 	८ से.मि. ६ मि.मि.	९ से.मि. ३ मि.मि.

अभ्यास घरमा भएका वस्तुहरूको लम्बाइ अनुमान गर्नुहोस् ।
त्यसपछि १५ सेन्टिमिटरको रुलर प्रयोग गरी नाप्नुहोस् :

क्र.स.	नाम	अनुमानित लम्बाइ	वास्तविक लम्बाइ
१.	तपाईँको ब्रस 	.....से.मि .....मि.मि.	.....से.मि .....मि.मि.
२.	टेबुलको उचाइ 	.....से.मि .....मि.मि.	.....से.मि .....मि.मि.

अभ्यास पहिले बुढी औँला र कान्छी औँलाको लम्बाइ अनुमान गर्नुहोस् ।
त्यसपछि १५ सेन्टिमिटरको रुलर प्रयोग गरी नाप्नुहोस् :

क्र.स.	नाम	अनुमानित लम्बाइ	वास्तविक लम्बाइ
१.	बुढी औँला	.....से.मि .....मि.मि.	.....से.मि .....मि.मि.
२.	कान्छी औँला	.....से.मि .....मि.मि.	.....से.मि .....मि.मि.

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १५९ सँग सम्बन्धित

अभ्यास तुलना गर्नुहोस् :

घरमा भएका दुईओटा आयताकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । जसको सतह तपाईंको गणित पुस्तकको भन्दा ठुलो छ ।

पहिलो वस्तु

दोस्रो वस्तु

अभ्यास तुलना गर्नुहोस् :

घरमा भएका दुईओटा आयताकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । जसको सतह तपाईंको गणित पुस्तकको भन्दा कम छ ।

पहिलो वस्तु

दोस्रो वस्तु

उदाहरण भान्साकोठा र सुत्ने कोठामा भएका एक एकओटा आयताकार सतह भएको वस्तु खोज्नुहोस् । ती वस्तुका सतहको क्षेत्रफल तुलना गर्नुहोस् :

भान्सा कोठामा	सुत्ने कोठामा	कुनको क्षेत्रफल बढी छ ?
तरकारी काट्ने बोर्ड	ऐना	ऐना

अभ्यास भान्साकोठा र सुत्ने कोठामा भएका एक एकओटा आयताकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । ती वस्तुका सतहको क्षेत्रफल तुलना गर्नुहोस् :

भान्सा कोठामा	सुत्ने कोठामा	कुनको क्षेत्रफल बढी छ ?

उदाहरण

सतहको क्षेत्रफल बढी भएको वस्तुमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

	
☐	☒

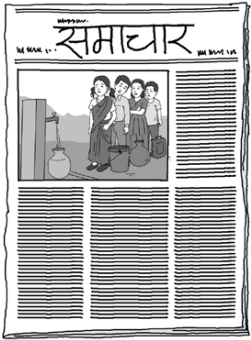

अभ्यास

सतहको क्षेत्रफल बढी भएको वस्तुमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

१.

	
☐	☐

२.

	
☐	☐

उदाहरण

तलका चित्रहरू अवलोकन गर्नुहोस् र क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

(क)

(ख)

(ग)

क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा

(ग)

,

(क)

,

(ख)

अभ्यास

तलका चित्रहरू अवलोकन गर्नुहोस् र क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

१.

(क)

(ख)

(ग)

क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा

,

,

२.

(क)

(ख)

(ग)

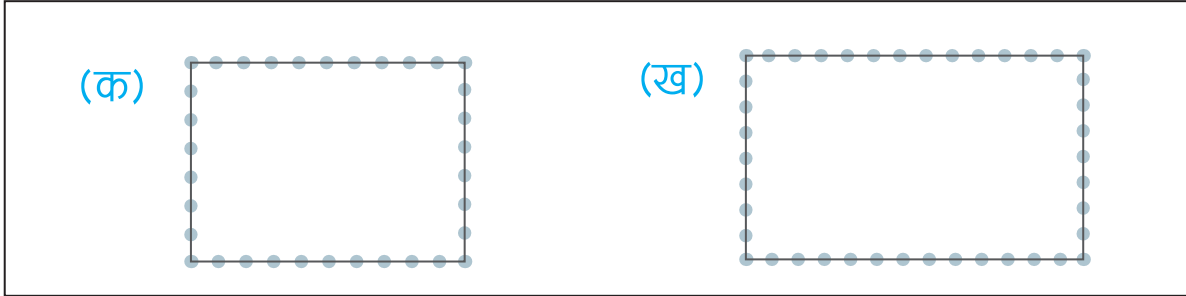
क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा

,

,

उदाहरण

थोप्लाहरू जोड्नुहोस् । कुन चित्रको क्षेत्रफल बढी छ, लेख्नुहोस् :

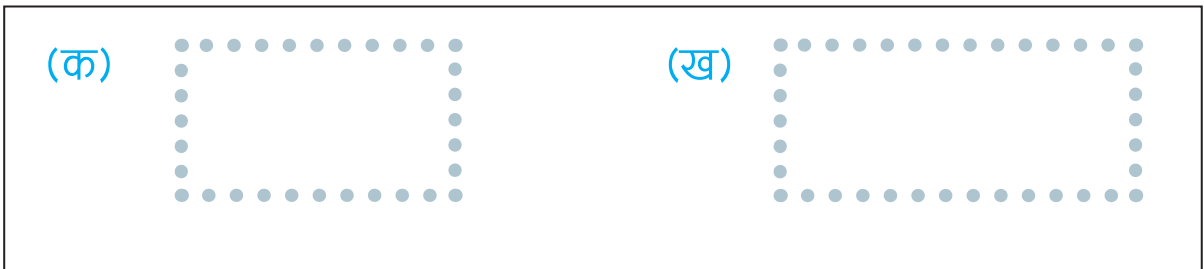

बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

अभ्यास

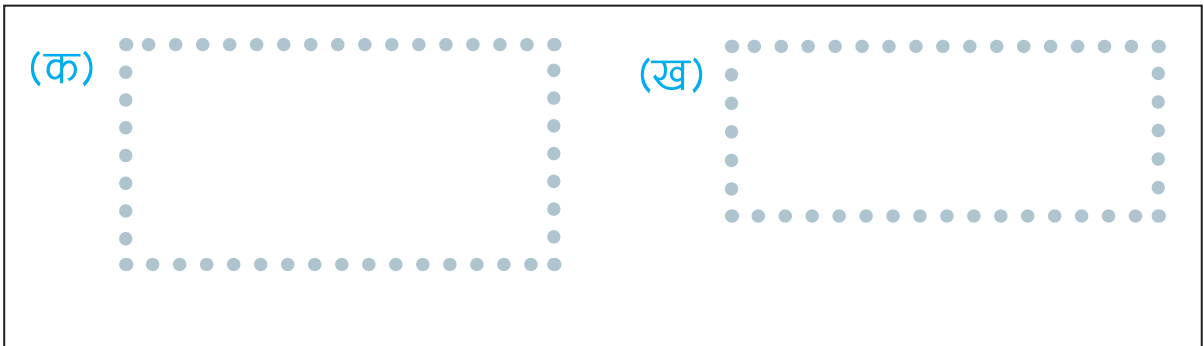
थोप्लाहरू जोड्नुहोस् । कुन चित्रको क्षेत्रफल बढी छ, लेख्नुहोस् :

१.

बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

२.

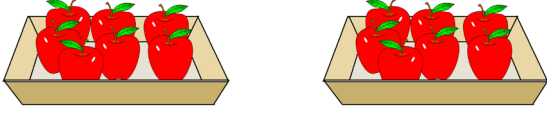
बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

११ गुणन १

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १६३ सँग सम्बन्धित

उदाहरण

अवलोकन गर्नुहोस् र तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. प्रत्येक टोकरीमा कतिओटा स्याउ छन् ?

स्याउ

२. कतिओटा टोकरी छन् ?

टोकरी

३. जम्मा कतिओटा स्याउ भयो ?

स्याउ

अभ्यास

अवलोकन गर्नुहोस् र तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) प्रत्येक टोकरीमा कति कोसा केरा छन् ?

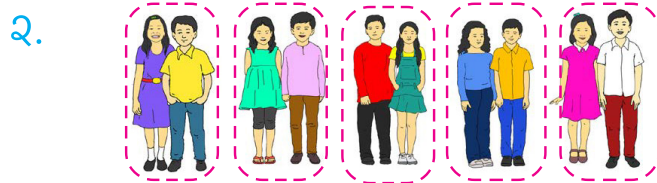
केरा

(ख) कतिओटा टोकरी छन् ?

टोकरी

(ग) जम्मा कति कोसा केरा भए ?

केरा

(क) प्रत्येक समूहमा कति जना बालबालिका छन् ?

बालबालिका

(ख) कतिओटा समूह छन् ?

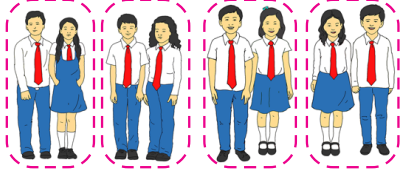
समूह

(ग) जम्मा कति जना बालबालिका भए ?

बालबालिका

उदाहरण

अवलोकन गर्नुहोस् र तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

१. प्रत्येक समूहमा कतिजना विद्यार्थी छन् ? विद्यार्थी
२. कतिओटा समूह छन् ? समूह
३. जम्मा कति जना विद्यार्थी भए ?
जोडका रूपमा प्रस्तुत गर्दा,

अभ्यास

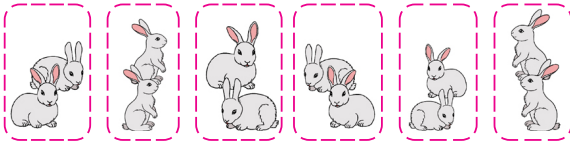
अवलोकन गर्नुहोस् र तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

१.

- (क) प्रत्येक समूहमा कति जना विद्यार्थी छन् ?
- (ख) कतिओटा समूह छन् ?
- (ग) जम्मा कति जना विद्यार्थी भए ?
जोडका रूपमा प्रस्तुत गर्दा,

२.

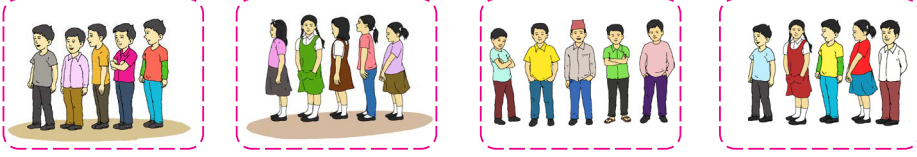

- (क) प्रत्येक समूहमा कतिओटा खरायोहरू छन् ? खरायो
- (ख) कतिओटा समूहहरू छन् ? समूह
- (ग) जम्मा कतिओटा खरायोहरू भए ?
जोडका रूपमा प्रस्तुत गर्दा,

अभ्यास

अवलोकन गर्नुहोस् र तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

१.

(क) प्रत्येक समूहमा कति जना

बालबालिका छन् ?

बालबालिका

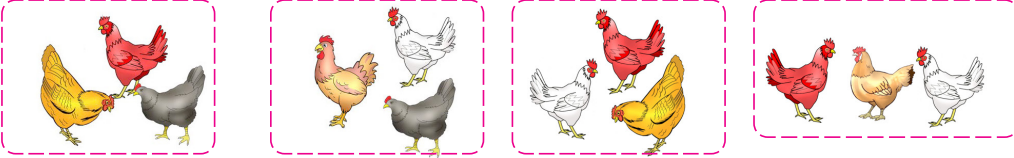
(ख) कतिओटा समूहहरू छन् ?

समूह

(ग) जम्मा कति जना बालबालिका भए ?

जोडका रूपमा प्रस्तुत गर्दा,

२.

(क) प्रत्येक समूहमा कतिओटा कुखुराहरू छन् ?

कुखुरा

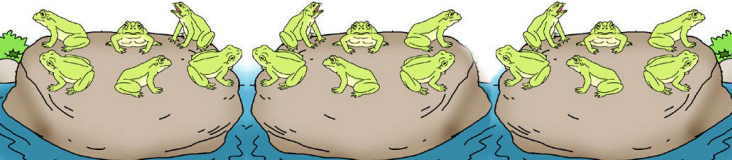
(ख) कतिओटा समूहहरू छन् ?

समूह

(ग) जम्मा कतिओटा कुखुराहरू भए ?

जोडका रूपमा प्रस्तुत गर्दा,

३.

(क) प्रत्येक ढुङ्गामा कतिओटा भ्यागुताहरू छन् ?

भ्यागुता

(ख) कतिओटा ढुङ्गाहरू छन् ?

ढुङ्गा

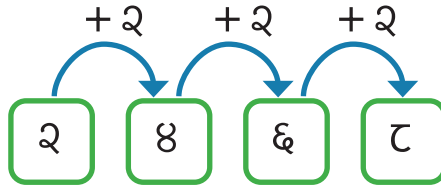
(ग) जम्मा कतिओटा भ्यागुताहरू भए ?

जोडका रूपमा प्रस्तुत गर्दा,

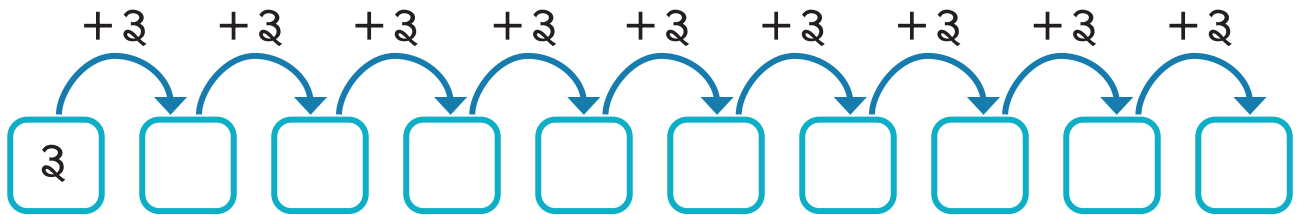
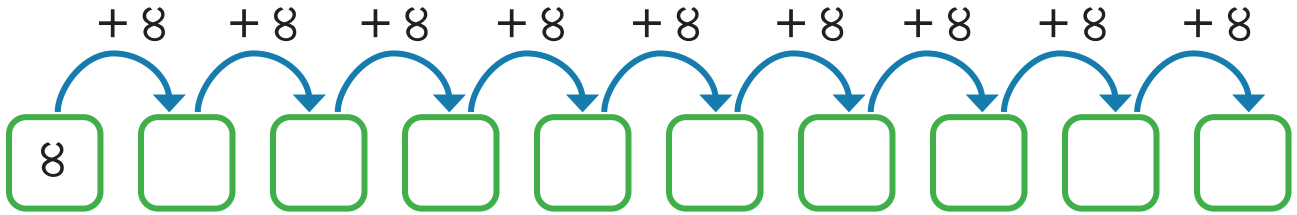
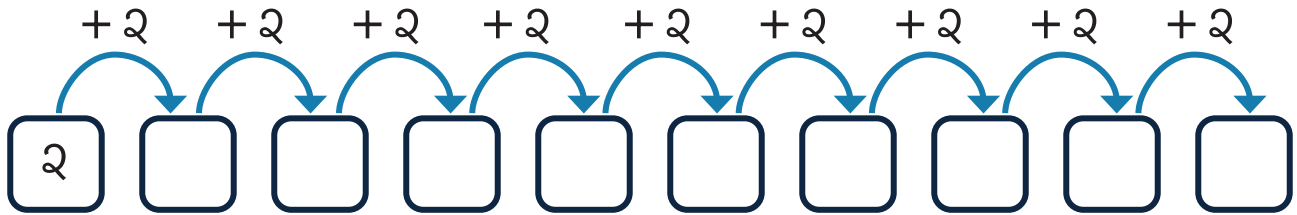
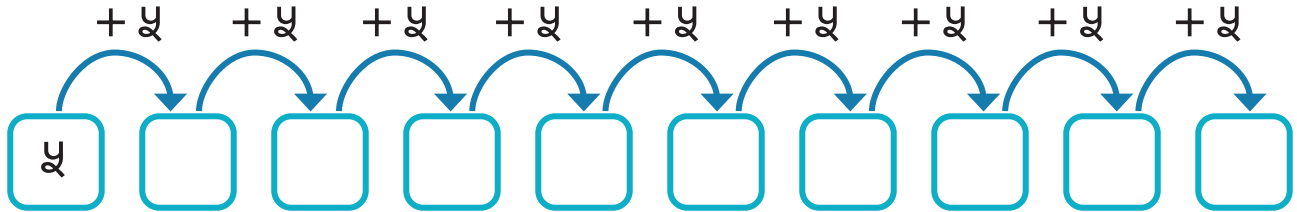
उदाहरण

प्रत्येक पटक दिइएका सङ्ख्या जोड्दै जानुहोस् :

अभ्यास

प्रत्येक पटक दिइएका सङ्ख्या जोड्दै जानुहोस् :

अभ्यास

प्रत्येक पटक दिइएका सङ्ख्या जोड्दै जानुहोस् :

+६ +६ +६ +६ +६ +६ +६ +६ +६

६

+७ +७ +७ +७ +७ +७ +७ +७ +७

७

+८ +८ +८ +८ +८ +८ +८ +८ +८

८

+९ +९ +९ +९ +९ +९ +९ +९ +९

९

+१ +१ +१ +१ +१ +१ +१ +१ +१

१

+१० +१० +१० +१० +१० +१० +१० +१० +१०

१०

अभ्यास ५ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ५ जोड्दा आउने सङ्ख्या भरका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास २ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक २ जोड्दा आउने सङ्ख्या भरका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास ४ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ४ जोड्दा आउने सङ्ख्या भएका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास ३ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ३ जोड्दा आउने सङ्ख्या भएका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास ६ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ६ जोड्दा आउने सङ्ख्या भरका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास ८ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ८ जोड्दा आउने सङ्ख्या भरका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास ७ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ७ जोड्दा आउने सङ्ख्या भरका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

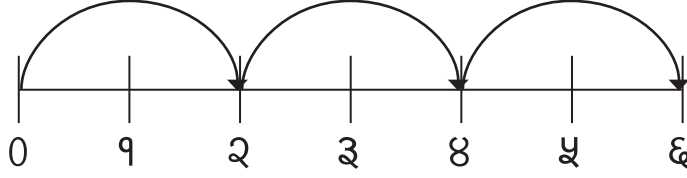
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

अभ्यास ९ बाट सुरु गर्नुहोस् । प्रत्येक पटक ९ जोड्दा आउने सङ्ख्या भरका कोठामा रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

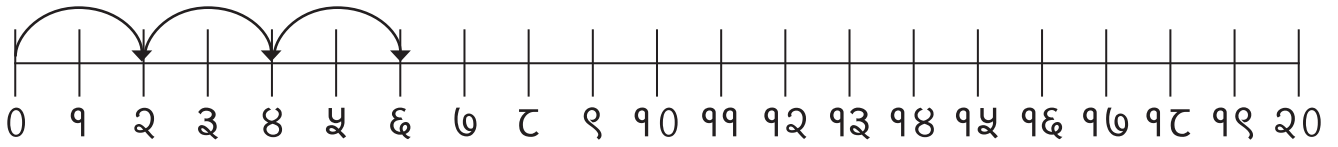
उदाहरण

२ ले फड्के गणना गर्नुहोस् र बाण चिह्न राख्नुहोस् :

अभ्यास

२ ले फड्के गणना गर्नुहोस् र बाण चिह्न राख्नुहोस् :

उदाहरण

५ ले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

५   १०   १५   २०

अभ्यास

५ ले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

५   १०   १५   २०

अभ्यास

२ ले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

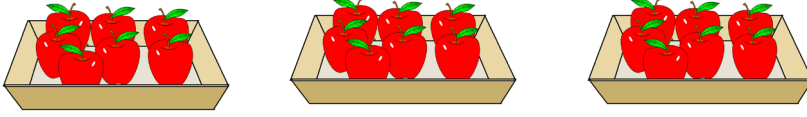
२   ४

अभ्यास

३ ले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

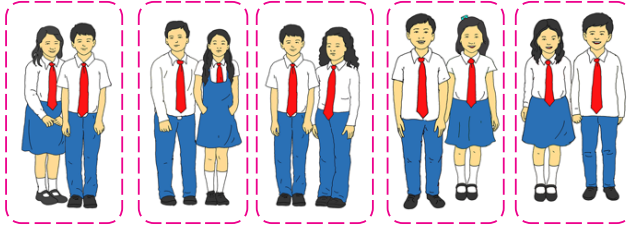
३   ६

उदाहरण गुणनका रूपमा लेख्नुहोस् :

१. प्रत्येक टोकरीमा कतिओटा स्याउ छन् ? स्याउ
२. कतिओटा टोकरी छन् ? टोकरी
३. जम्मा कतिओटा स्याउ भर ?
जोडका रूपमा व्यक्त गर्दा, $७ + ७ + ७ = २१$
४. खाली कोठामा सङ्ख्या भर्नुहोस् । तीन पटक =
५. गुणनका रूपमा व्यक्त गर्नुहोस् । x =

अभ्यास गुणनका रूपमा लेख्नुहोस् ।

१. प्रत्येक समूहमा कति जना विद्यार्थी छन् ? विद्यार्थी
२. कतिओटा समूह छन् ? समूह
३. जम्मा कति जना विद्यार्थी छन् ?
जोडका रूपमा व्यक्त गर्दा,
४. खाली कोठामा सङ्ख्या भर्नुहोस् । पाँच पटक =
५. गुणनका रूपमा व्यक्त गर्नुहोस् । x =

उदाहरण जोडका रूपमा प्रस्तुत गरिएकोलाई गुणनका रूपमा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = ४२$$

१. खाली ठाउँमा अक्षर र अङ्क भर्नुहोस् ।   पटक

२. गुणनका रूपमा व्यक्त गर्दा, x =

अभ्यास उदाहरणमा जस्तै गरी जोडका रूपमा प्रस्तुत गरिएकोलाई गुणनका रूपमा प्रस्तुत गर्नुहोस् :

१. $५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = ३०$

(क) खाली ठाउँमा अक्षर र अङ्क भर्नुहोस् ।   पटक

(ख) गुणनका रूपमा व्यक्त गर्दा, x =

२. $२ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ = १६$

(क) खाली ठाउँमा अक्षर र अङ्क भर्नुहोस् ।   पटक

(ख) गुणनका रूपमा व्यक्त गर्दा, x =

३. $९ + ९ + ९ + ९ = ३६$

(क) खाली ठाउँमा अक्षर र अङ्क भर्नुहोस् ।   पटक

(ख) गुणनका रूपमा व्यक्त गर्दा, x =

४. $३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ = २७$

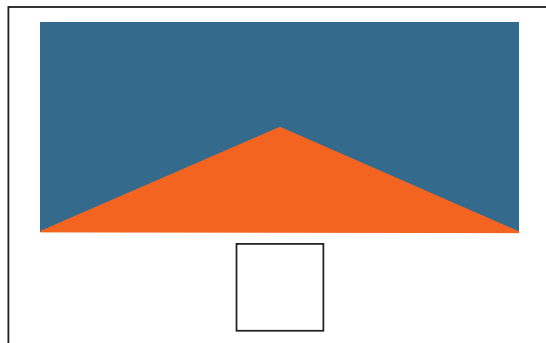
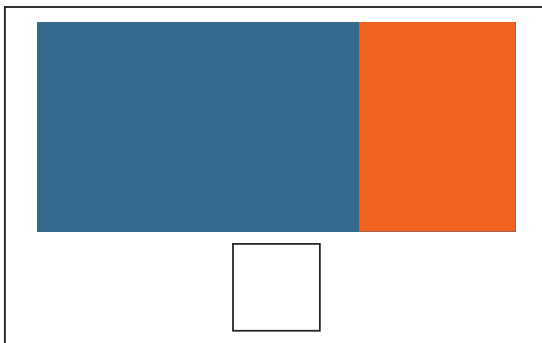
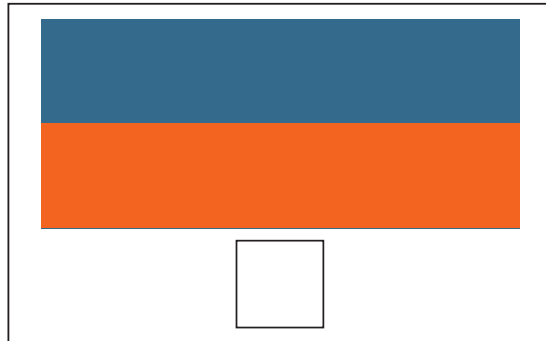
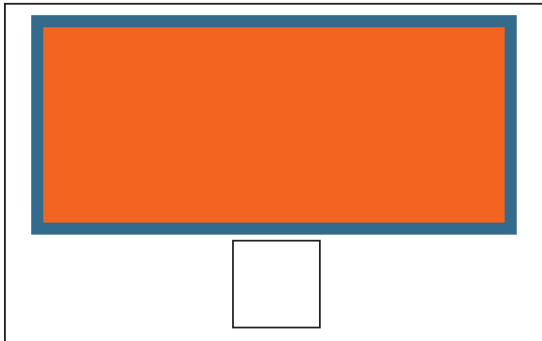
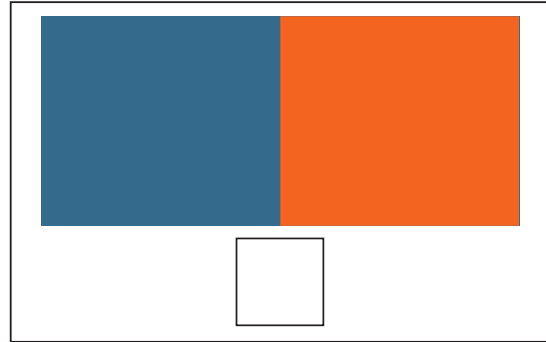
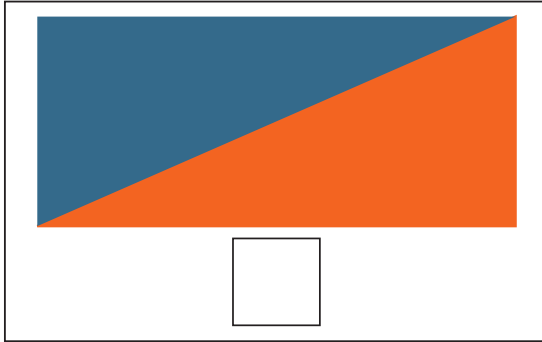
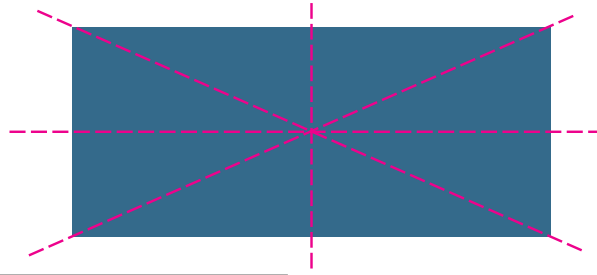
(क) खाली ठाउँमा अक्षर र अङ्क भर्नुहोस् ।   पटक

(ख) गुणनका रूपमा व्यक्त गर्दा, x =

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १७५ सँग सम्बन्धित

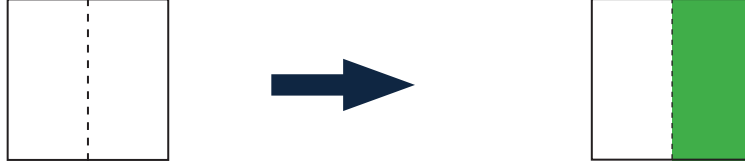
अभ्यास

सुन्तला रङ भरिएको भागले आधा जनाउने चित्रमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

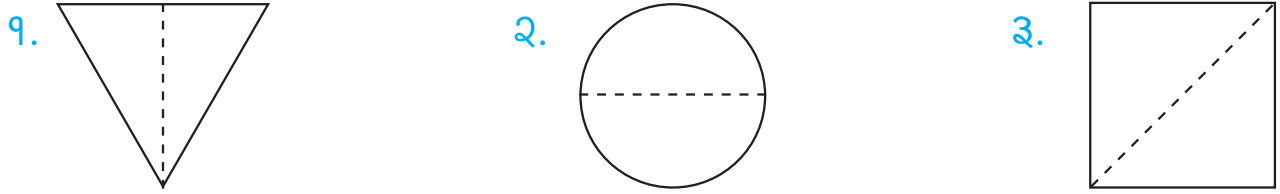
उदाहरण

आधा जनाउने भागमा रङ भर्नुहोस् :

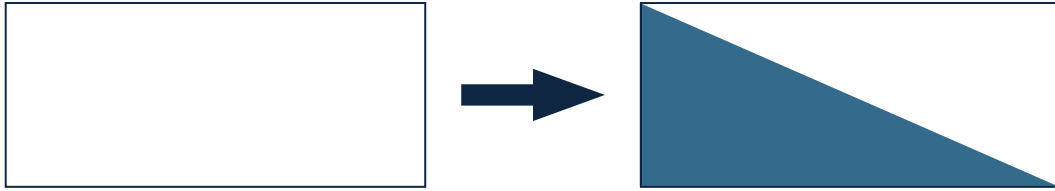
अभ्यास

आधा जनाउने भागमा रङ भर्नुहोस् :

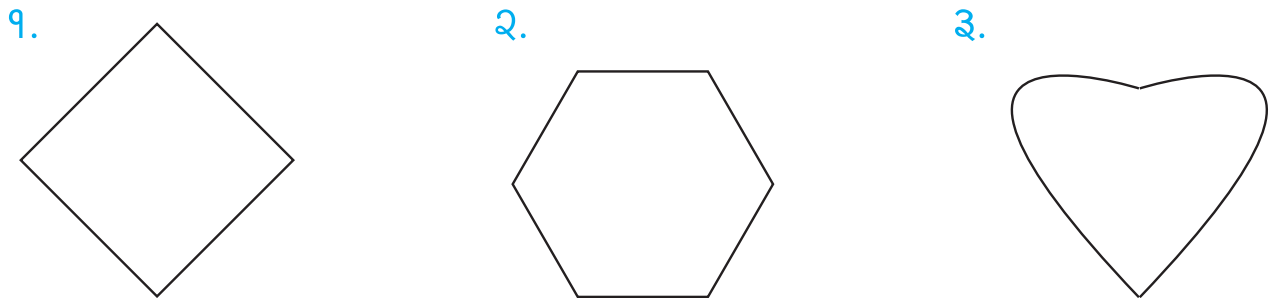
उदाहरण

दिइएको चित्रलाई दुई बराबर भागमा बाँड्नुहोस् र आधा भागमा रङ भर्नुहोस् :

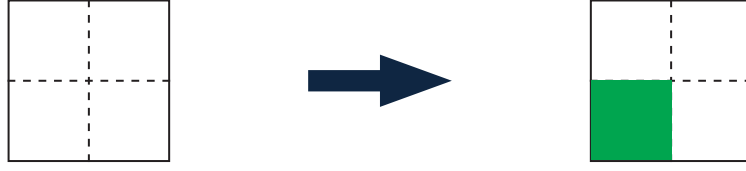
अभ्यास

दिइएका चित्रलाई दुई बराबर भागमा बाँड्नुहोस् र आधा भागमा रङ भर्नुहोस् :

उदाहरण

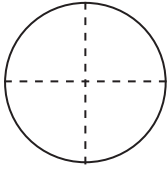
एक चौथाइमा रङ्ग भर्नुहोस् :

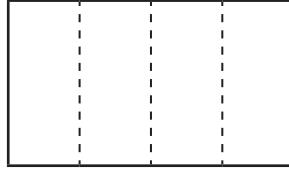
अभ्यास

एक चौथाइमा रङ्ग भर्नुहोस् ।

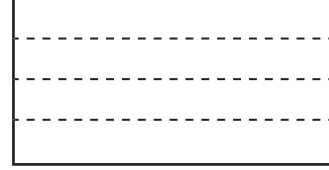
१.

२.

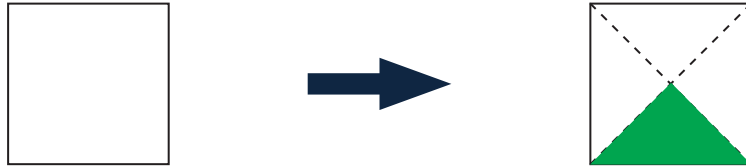

३.

उदाहरण

दिइएका चित्रलाई चार बराबर भागमा बाँड्नुहोस् र एक चौथाइ भागमा रङ्ग भर्नुहोस् :

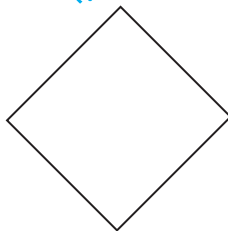
अभ्यास

दिइएका चित्रलाई चार बराबर भागमा बाँड्नुहोस् र एक चौथाइ भागमा रङ्ग भर्नुहोस् :

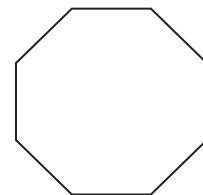
१.

२.

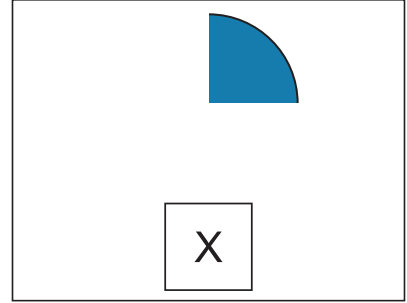
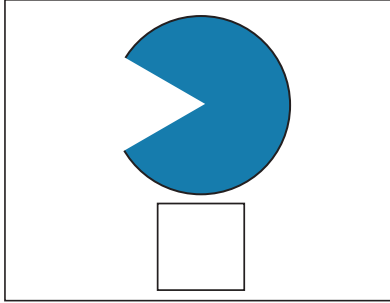
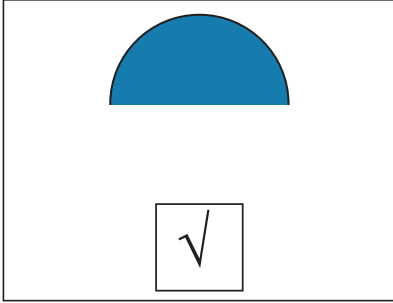
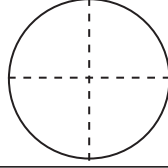

३.

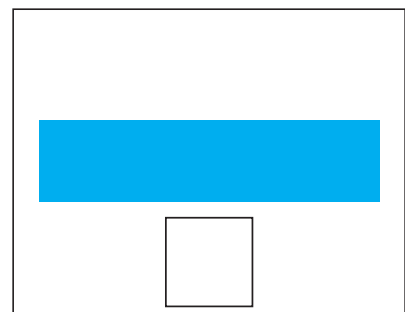
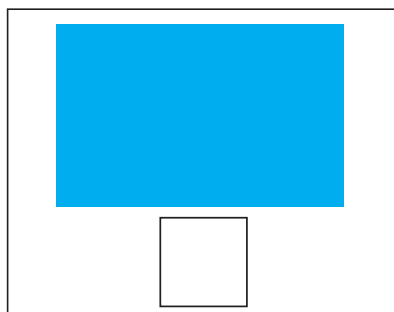
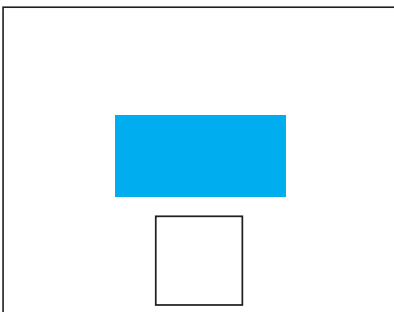
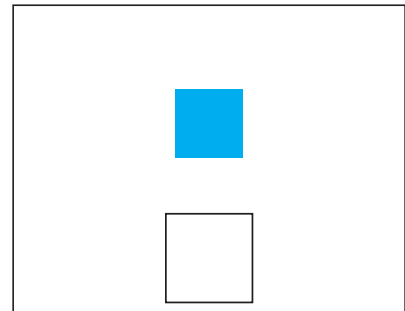
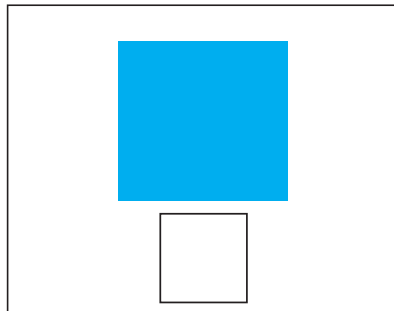
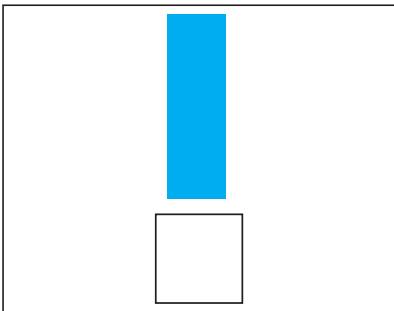
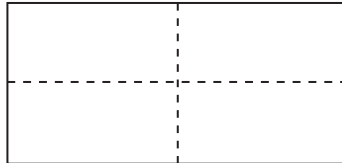
उदाहरण

दिइएका चित्रको आधा जनाउने चित्रलाई ठिक (✓) चिह्न र एक चौथाइ जनाउने चित्रलाई बेठिक (X) चिह्न लगाउनुहोस् :

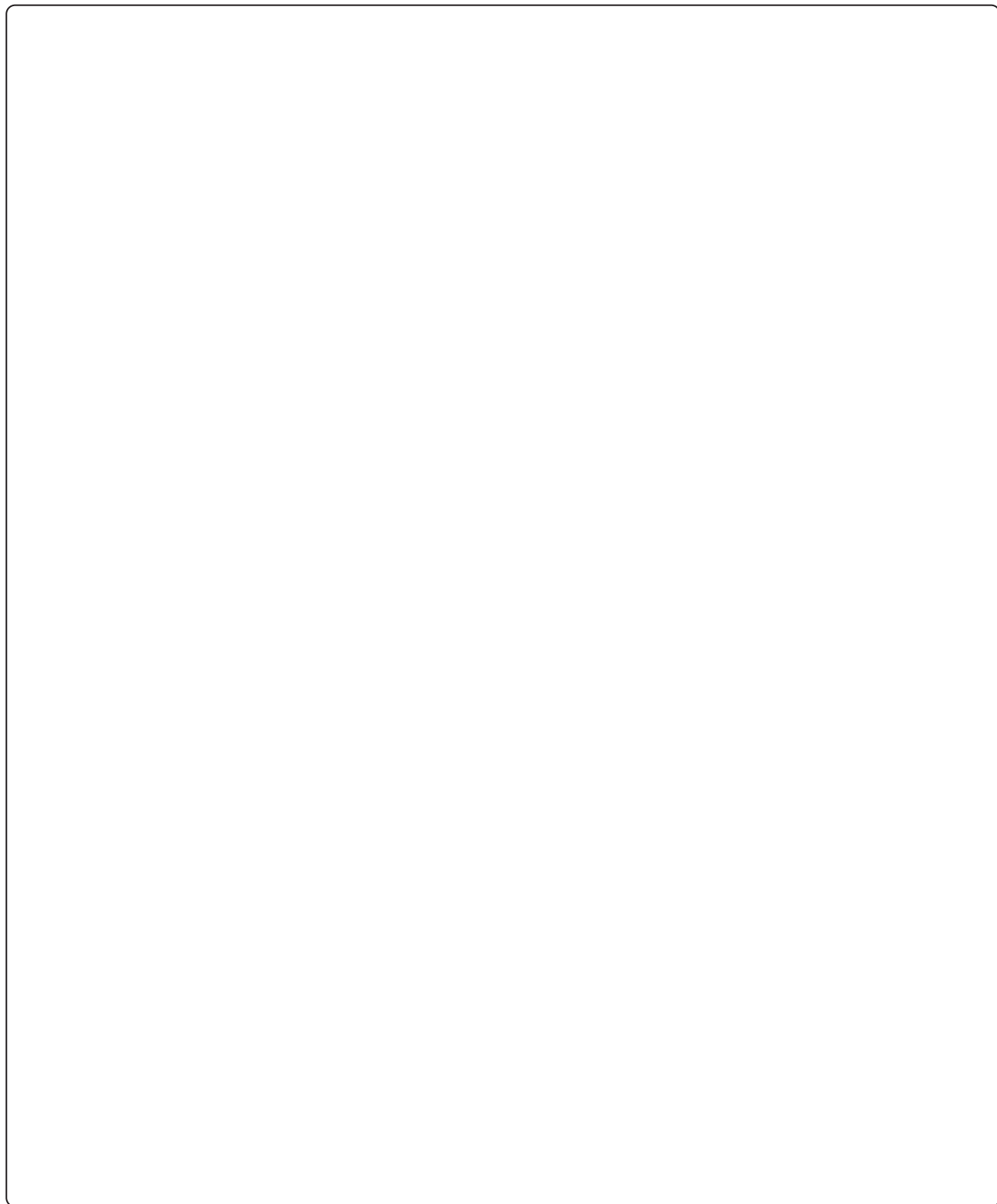
अभ्यास

दिइएका चित्रको आधा जनाउने चित्रलाई ठिक (✓) चिह्न र एक चौथाइ जनाउने चित्रलाई बेठिक (X) चिह्न लगाउनुहोस् :

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १७६-१७८ सँग सम्बन्धित

अभ्यास आधा जनाउने र एक चौथाइ जनाउने चित्रहरू बनाउनुहोस् र रङ भर्नुहोस् :

ज्यामितीय आकार १३

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १८१-१८२ सँग सम्बन्धित

उदाहरण

तीनओटा सिधा सामग्री जोडेर एउटा आकृति बनाउनुहोस् । आकृति बनाउन प्रयोग गरिएका सामग्रीको नाम लेख्नुहोस् :

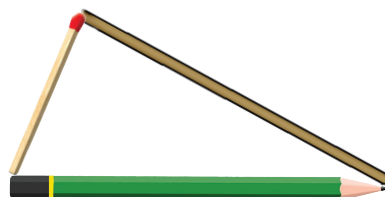
सामग्री

आकृति

सलाईको काँटी

सिसाकलम

सिन्का

अभ्यास

तीनओटा सिधा सामग्री जोडेर दुईओटा आकृति बनाउनुहोस् । आकृति बनाउन प्रयोग गरिएका सामग्रीको नाम लेख्नुहोस् :

१. सामग्री

आकृति

२. सामग्री

आकृति

उदाहरण

चारओटा सिधा सामग्री जोडेर यउटा आकृति बनाउनुहोस् । आकृति बनाउन प्रयोग गरिएका सामग्रीको नाम लेख्नुहोस् :

सामग्री

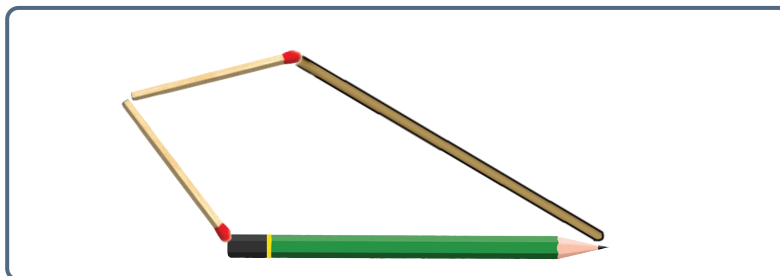
आकृति

सलाईको काँटी

सलाईको काँटी

सिसाकलम

सिन्का

अभ्यास

चारओटा सिधा सामग्री जोडेर आकृति बनाउनुहोस् । आकृति बनाउन प्रयोग गरिएका सामग्रीको नाम लेख्नुहोस् :

१. सामग्री

आकृति

--

२. सामग्री

आकृति

--

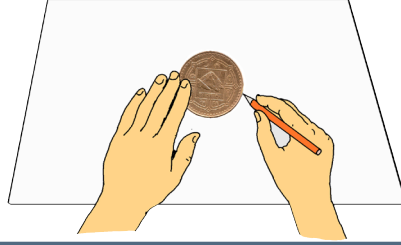

उदाहरण

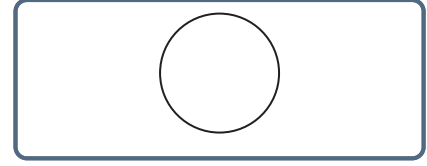
वृत्ताकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । वस्तुका नाम लेखी त्यस वस्तुलाई कापीमा राखेर ट्रेस गरी वृत्त खिच्नुहोस् :

सामग्री

सिक्का

आकृति

अभ्यास

वृत्ताकार सतह भएको वस्तु खोज्नुहोस् । वस्तुको नाम लेखी त्यस वस्तुलाई कापीमा राखेर ट्रेस गरी वृत्त खिच्नुहोस् :

१. सामग्री

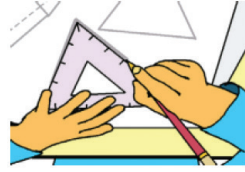
२. सामग्री

उदाहरण

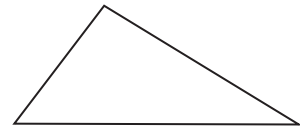
त्रिभुजाकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । वस्तुका नाम लेखी त्यस वस्तुलाई कापीमा राखेर ट्रेस गरी त्रिभुज खिच्नुहोस् :

सामग्री

त्रिभुजाकार रुलर

आकृति

अभ्यास

त्रिभुजाकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । वस्तुका नाम लेखी त्यस वस्तुलाई कापीमा राखेर ट्रेस गरी त्रिभुज खिच्नुहोस् :

१. सामग्री

२. सामग्री

उदाहरण

चतुर्भुजाकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । वस्तुका नाम लेखी त्यस वस्तुलाई कापीमा राखेर ट्रेस गरी चतुर्भुज खिच्नुहोस् :
सामग्री आकृति

कागजको बाकस

अभ्यास

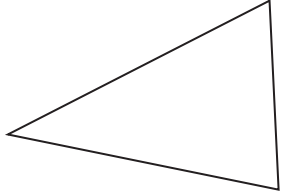
चतुर्भुजाकार सतह भएका वस्तु खोज्नुहोस् । वस्तुका नाम लेखी त्यस वस्तुलाई कापीमा राखेर ट्रेस गरी चतुर्भुज खिच्नुहोस् :

१. सामग्री

२. सामग्री

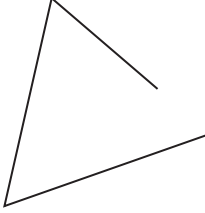
उदाहरण

दिइएका आकृतिको कुना र भुजा गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

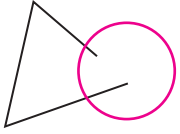
कुनाहरू :

भुजाहरू :

कुनाहरू :

भुजाहरू :

हेर्नुहोस्, यहाँ
कुना जोडिएका
छैनन् ।

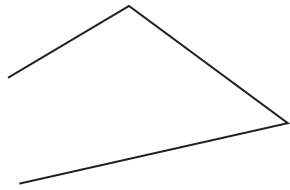
अभ्यास

दिइएका आकृतिको कुना र भुजा गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

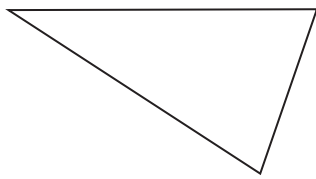
कुनाहरू :

भुजाहरू :

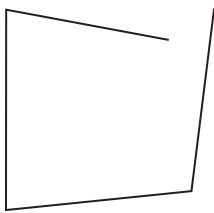
कुनाहरू :

भुजाहरू :

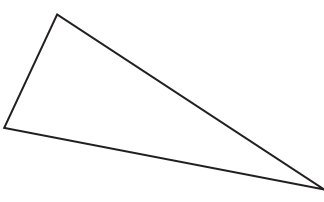
कुनाहरू :

भुजाहरू :

कुनाहरू :

भुजाहरू :

कुनाहरू :

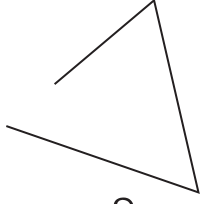
भुजाहरू :

कुनाहरू :

भुजाहरू :

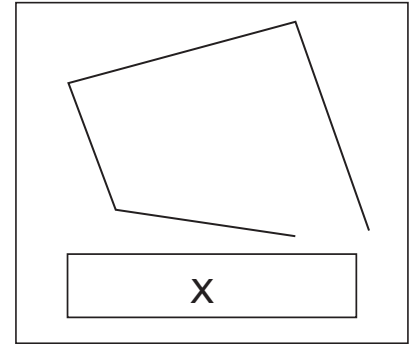
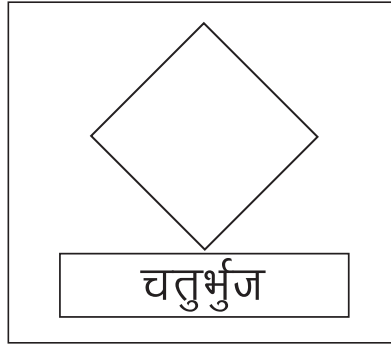
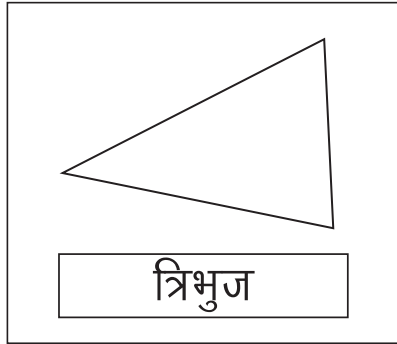
अभ्यास

माथिको चित्र अवलोकन गरी तलका ठिक वाक्यमा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् :

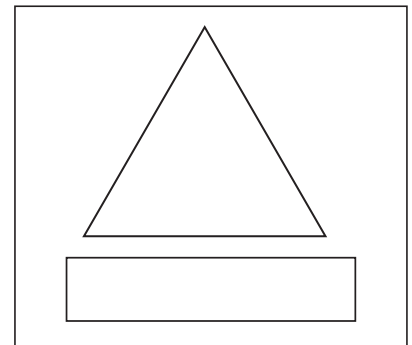
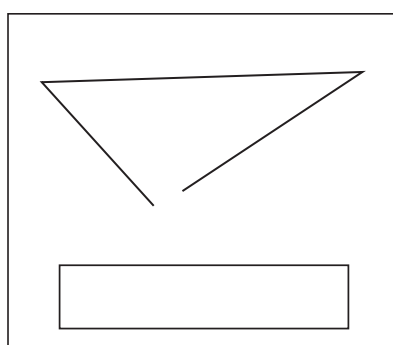
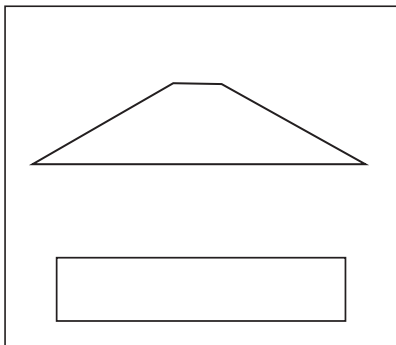
- यो त्रिभुज हो किन भने यसमा तीनओटा सिधा रेखा छन् ।
- यो त्रिभुज होइन किन भने यसमा तीनओटा सिधा रेखा त छन् तर तीनओटा कुनाहरू छैन ।

उदाहरण तल दिइएका आकृति त्रिभुज भए त्रिभुज र चतुर्भुज भए चतुर्भुज लेख्नुहोस् । यदि दुवै नभए बेठिक (X) चिह्न लगाउनुहोस् :

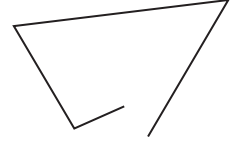
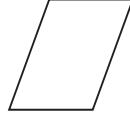
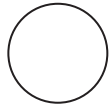
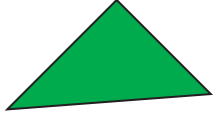
अभ्यास

तल दिइएका आकृति त्रिभुज भए त्रिभुज र चतुर्भुज भए चतुर्भुज लेख्नुहोस् । यदि दुवै नभए बेठिक (X) चिह्न लगाउनुहोस् :

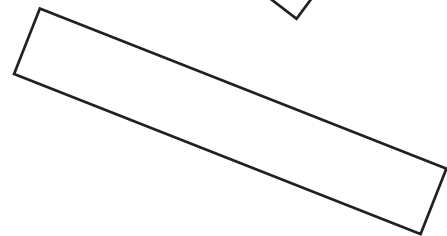
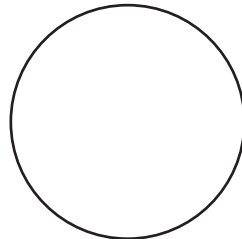
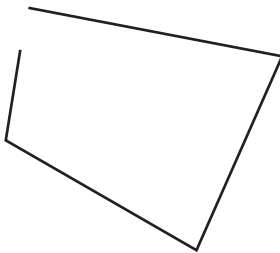
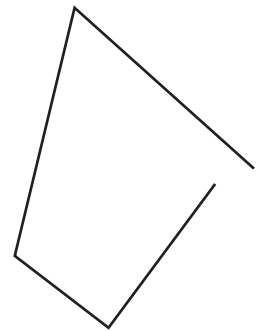
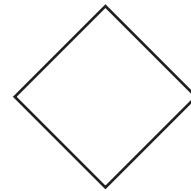
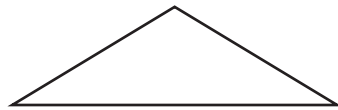
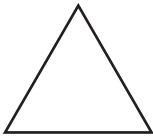
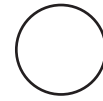
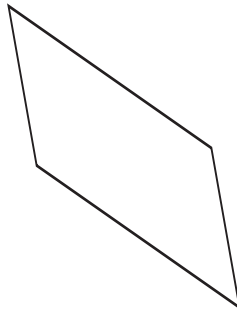
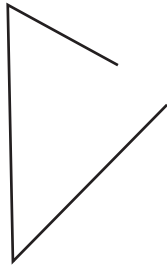
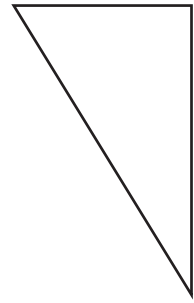
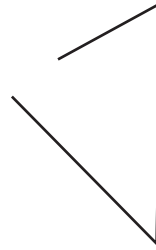
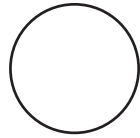
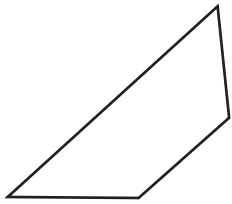
उदाहरण

त्रिभुजलाई हरियो रङ लगाउनुहोस् :

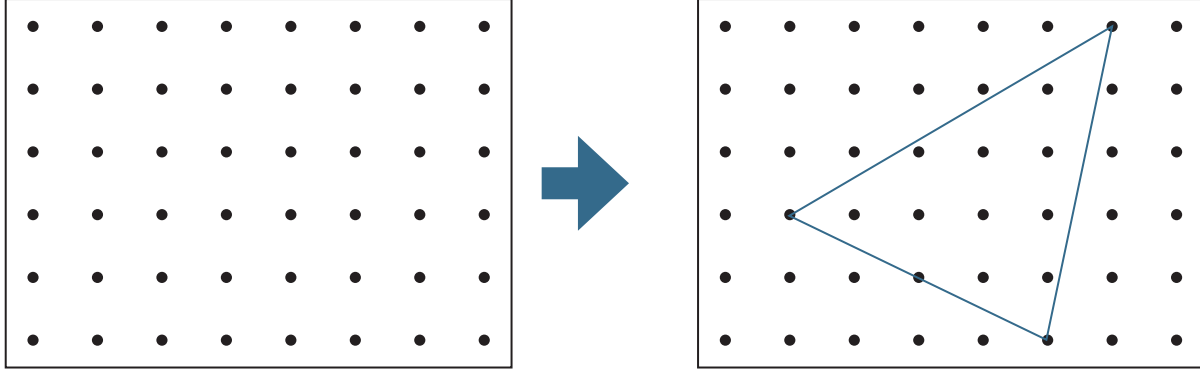
अभ्यास

त्रिभुजलाई हरियो, चतुर्भुजलाई रातो र वृत्तलाई पहेँलो रङ लगाउनुहोस् :

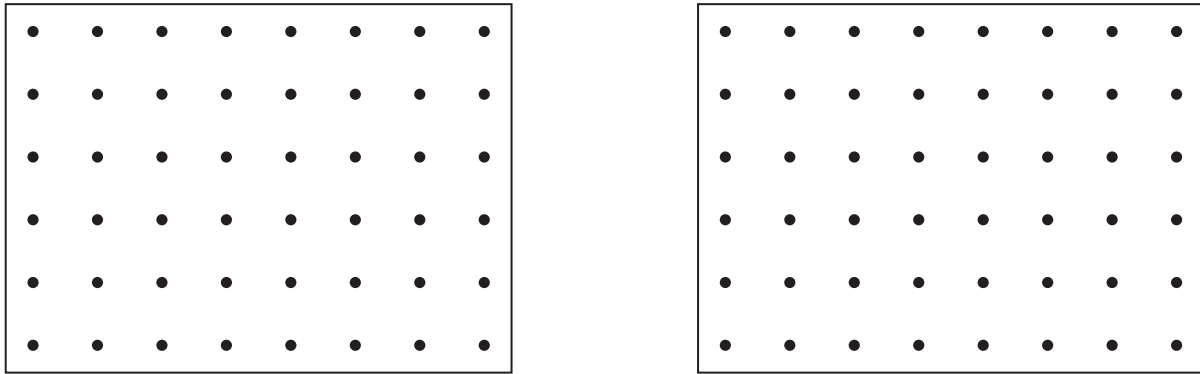

उदाहरण

रुलरको प्रयोग गरी थोप्लाहरू जोडेर त्रिभुज बनाउनुहोस् :

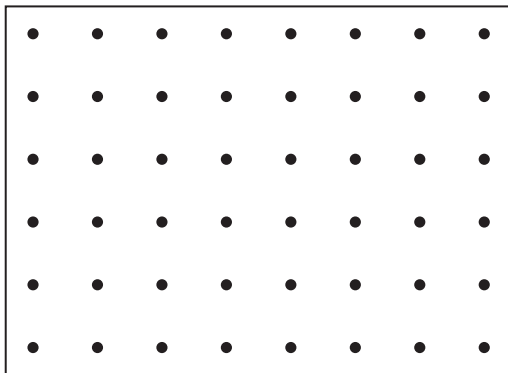

अभ्यास रुलरको प्रयोग गरी थोप्लाहरू जोडेर त्रिभुज बनाउनुहोस् :

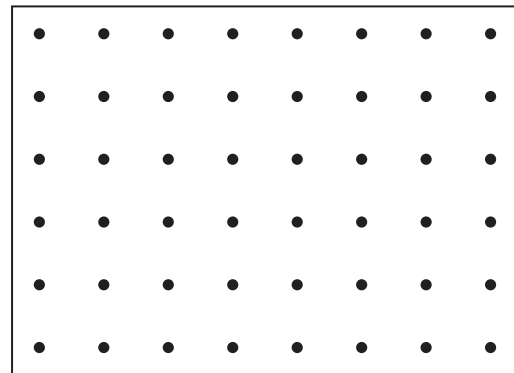

अभ्यास रुलरको प्रयोग गरी थोप्लाहरू जोडेर दुईओटा फरक नापको त्रिभुज बनाउनुहोस् :

[सानो त्रिभुज]

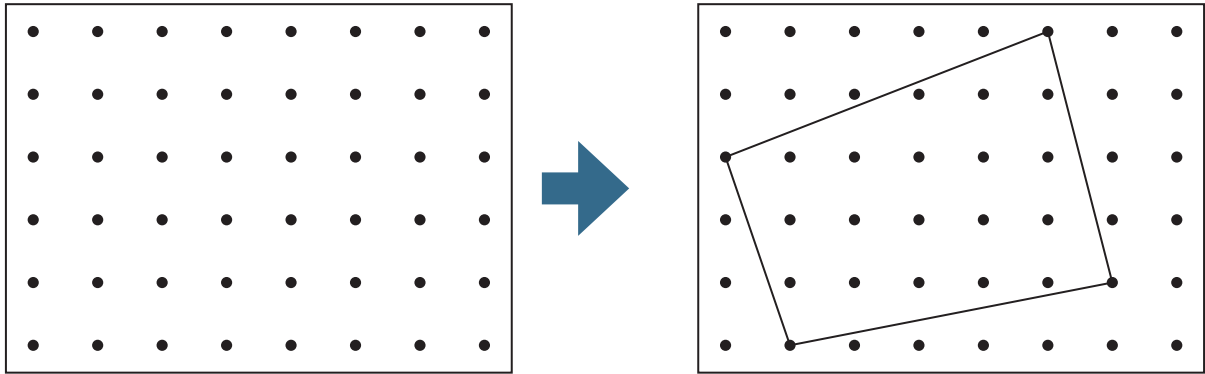

[ठूलो त्रिभुज]

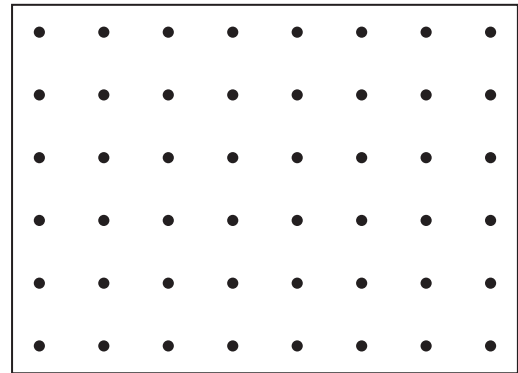
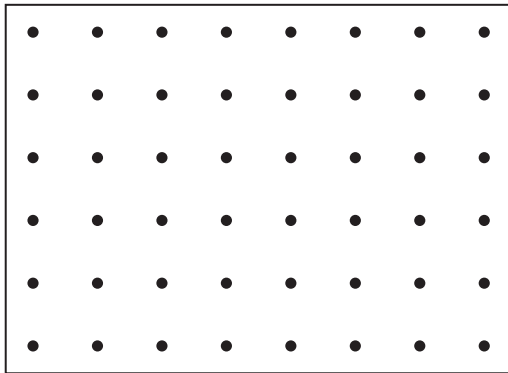

उदाहरण

रुलरको प्रयोग गरी थोप्लाहरू जोडेर चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

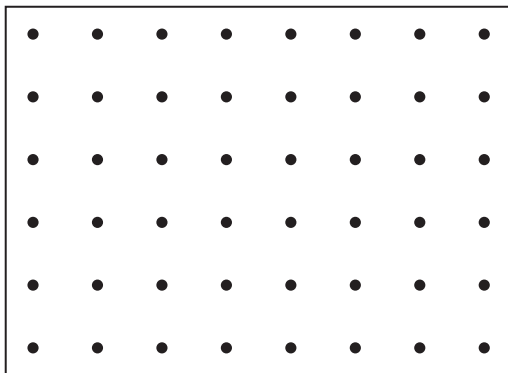

अभ्यास रुलरको प्रयोग गरी थोप्लाहरू जोडेर चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

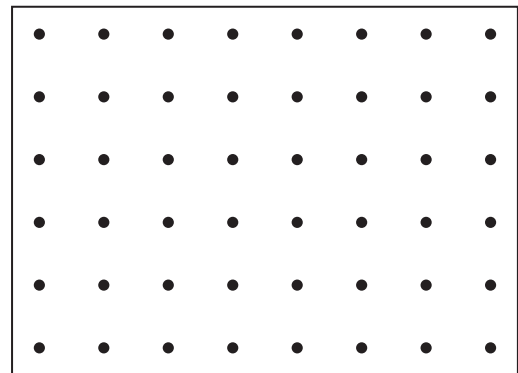

अभ्यास रुलरको प्रयोग गरी थोप्लाहरू जोडेर दुईओटा फरक नापको चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

[सानो चतुर्भुज]

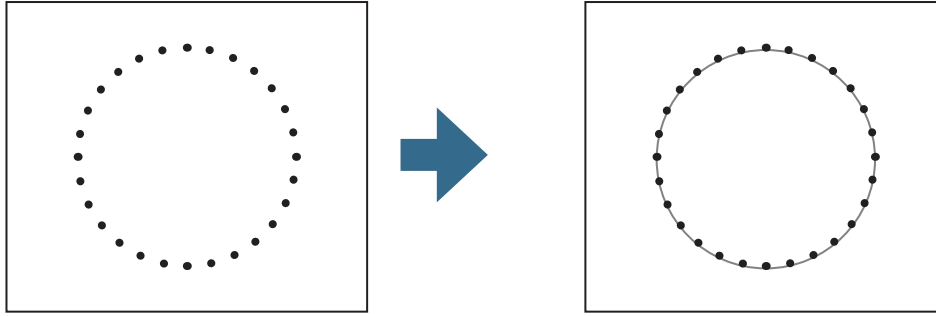
[ठूलो चतुर्भुज]

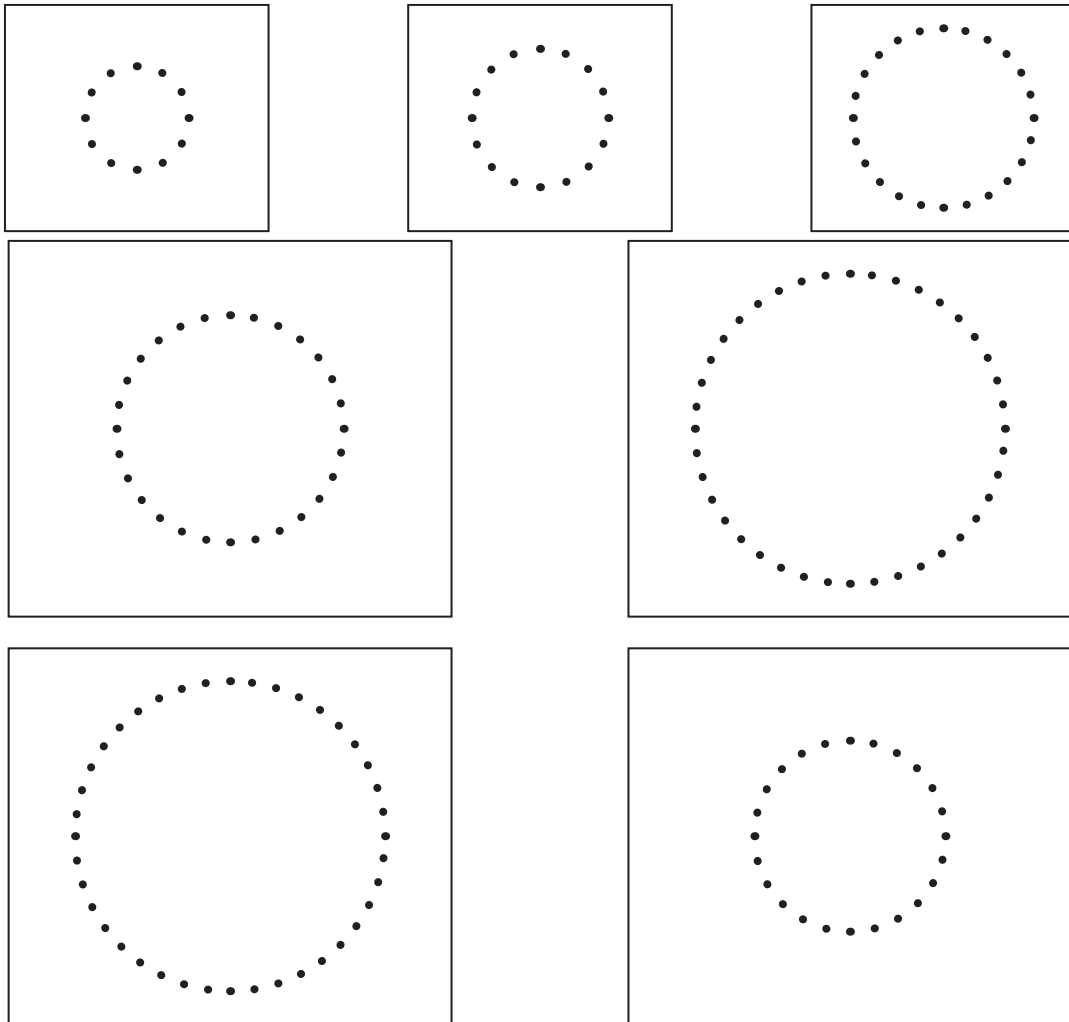
उदाहरण

थोप्लाहरू जोडेर वृत्त बनाउने अभ्यास गर्नुहोस् :

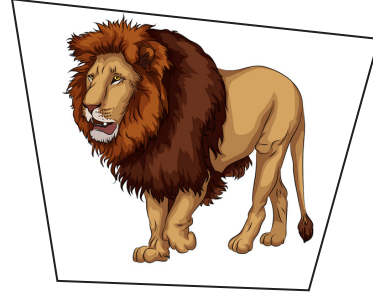
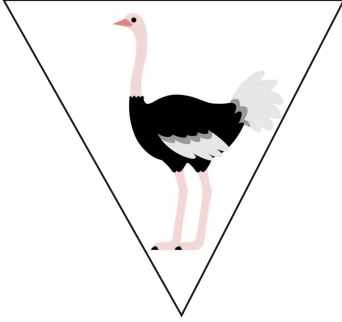
अभ्यास

थोप्लाहरू जोडेर वृत्त बनाउने अभ्यास गर्नुहोस् :

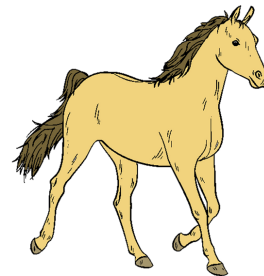
उदाहरण

रुलरको प्रयोग गरी दिइएका जनावरको चित्रलाई घेर्ने गरी यउटा त्रिभुज र अर्को चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

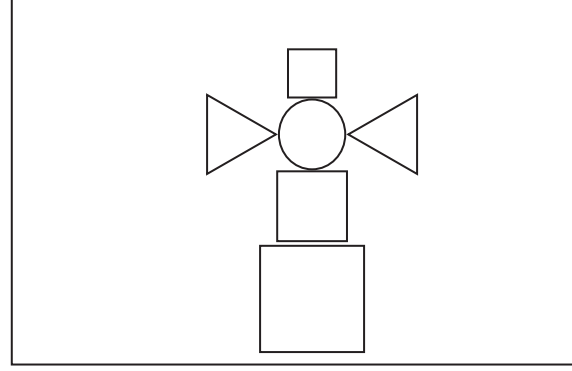
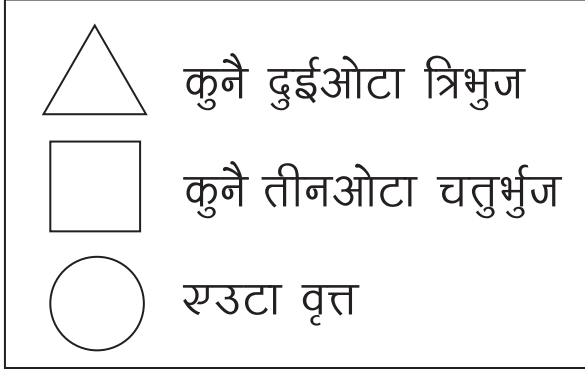
अभ्यास

रुलरको प्रयोग गरी दिइएका जनावरको चित्रलाई घेर्ने गरी त्रिभुज वा चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

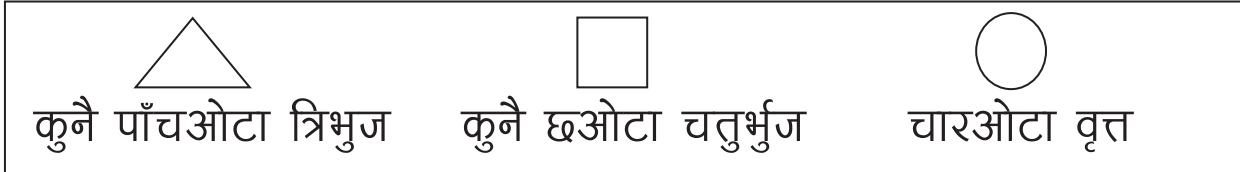
उदाहरण

तल दिइएका आकृतिहरूको प्रयोग गरेर चित्र बनाउनुहोस् । (रुलरको प्रयोग गर्नुहोस् ।) आकृतिको आकार ठुलो सानो बनाउन पनि सक्नुहुन्छ ।

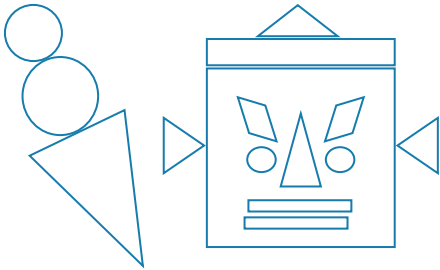

अभ्यास

तल दिइएका आकृतिहरूको प्रयोग गरेर चित्र बनाउनुहोस् । (रुलरको प्रयोग गर्नुहोस् ।) आकृतिको आकार ठुलो सानो बनाउन पनि सक्नुहुन्छ ।

उदाहरण

१४

चित्रग्राफ र तालिका

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ १९५ सँग सम्बन्धित

उदाहरण

एउटा पसलको एक दिनको तरकारी बिक्रीको विवरण तालिकामा दिइएको छ । त्यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

तरकारी बिक्री विवरण				
नाम	गाजर	प्याज	आलु	गोलभेंडा
तौल	१० कि.ग्रा.	२३ कि.ग्रा.	१८ कि.ग्रा.	९ कि.ग्रा.

- कति कि.ग्रा. आलु बिक्री भएको रहेछ ?
- गोलभेंडा कति कि.ग्रा. बिक्री भएको रहेछ ?
- कुन तरकारी सबैभन्दा बढी बिक्री भएको रहेछ ?

अभ्यास

एउटा पसलमा एक दिनको बिजुलीका सामानको बिक्रीको विवरण तालिकामा दिइएको छ । त्यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

बिजुलीका सामानको बिक्री विवरण				
नाम	चिम	पङ्खा	रेफ्रिजेरेटर	वासिड मेसिन
सङ्ख्या	११	४०	४	३

- कतिओटा रेफ्रिजेरेटर बिक्री भएका रहेछन् ?
- कतिओटा चिम बिक्री भएका रहेछन् ?
- सबैभन्दा बढी बिक्री भएको बिजुलीको सामान कुन रहेछ ?
- सबैभन्दा कम बिक्री भएको बिजुलीको सामान कुन रहेछ ?
- रेफ्रिजेरेटर र वासिड मेसिन गरी जम्मा कति बिक्री भएका रहेछन् ?

अभ्यास

तालिकामा सउटा सहरको एक महिनाको मौसमसम्बन्धी विवरण दिइएको छ । यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

मौसमसम्बन्धी विवरण				
मौसम	घाम लागेको	बादल लागेको	पानी परेको	अन्य
दिनहरू	५	६	१६	३

- महिनामा कति दिन बादल लागेको रहेछ ?
- महिनामा कति दिन घाम लागेको रहेछ ?
- घाम लागेको दिन र पानी परेको दिनमा कुन धेरै रहेछ ?
- घाम लागेको दिन र पानी परेको दिनमा कति दिन फरक छ ?

अभ्यास

कुनै विद्यालयको कक्षागत विद्यार्थी विवरण तालिकामा दिइएको छ । त्यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

विद्यार्थी विवरण					
कक्षा	एक	दुई	तीन	चार	पाँच
सङ्ख्या	१५	२०	१३	१२	९

- कक्षा ३ मा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- कुन कक्षामा सबैभन्दा धेरै जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- कक्षा १ देखि ३ सम्म गरी जम्मा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- कक्षा ४ र ५ मा गरी जम्मा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- उक्त विद्यालयमा जम्मा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?

उदाहरण एउटा स्टेसनरी पसलको तीन दिनको स्टेसनरी बिक्रीको विवरण तल दिइएको छ । यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

स्टेसनरी सामान बिक्री विवरण				
सामान	नोटबुक	सिसाकलम कटर	कैची	स्टापलर
पहिलो दिन	७	४	१	२
दोस्रो दिन	६	०	१	१
तेस्रो दिन	८	३	२	२
जम्मा	१५	७	४	५

- दोस्रो दिनमा कतिओटा नोटबुक बिक्री भएका रहेछन् ?
- तीन दिनमा जम्मा कतिओटा कैची बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन दिनमा सबैभन्दा बढी सिसाकलम कटर बिक्री भएका रहेछन् ?

अभ्यास एउटा काठ पसलको तीन हप्ताको सामान बिक्रीको विवरण तल दिइएको छ । यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

फर्निचर बिक्री विवरण				
नाम	पलङ	कुर्सी	टेबुल	सोफा
पहिलो हप्ता	०	८	४	०
दोस्रो हप्ता	२	२	०	४
तेस्रो हप्ता	३	२	२	०
जम्मा	५	१२	६	४

- पहिलो हप्ता कतिओटा टेबुल बिक्री भएका रहेछन् ?
- तीन हप्तामा जम्मा कतिओटा पलङ बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन हप्ता सबैभन्दा बढी कुर्सीहरू बिक्री भएका रहेछन् ?
- दोस्रो हप्ता सबैभन्दा बढी बिक्री भएको सामान कुन रहेछ ?
- तीन हप्तामध्ये सबैभन्दा बढी फर्निचर बिक्री कुन हप्तामा भएको रहेछ ?

अभ्यास

तीनओटा विद्यालयको विद्यार्थी विवरण तल तालिकामा दिइएको छ । यसैका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

विद्यार्थी विवरण				
कक्षा	एक	दुई	तीन	जम्मा
विद्यालय क	११	९	१०	३०
विद्यालय ख	१५	२०	१३	४८
विद्यालय ग	३	५	१४	२२
जम्मा	२९	३४	३७	१००

- विद्यालय क कक्षा एकमा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- विद्यालय ख कक्षा दुईमा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- विद्यालय ग कक्षा एकदेखि तीनसम्म जम्मा कति जना विद्यार्थी रहेछन् ?
- तीन ओटै विद्यालयमा गरी कक्षा तीनमा जम्मा कति विद्यार्थी रहेछन् ?
- कुन विद्यालयमा कक्षा तीनमा बढी विद्यार्थी रहेछन् ?

अभ्यास

तीनओटा कक्षाका विद्यार्थीहरूलाई सबैभन्दा बढी मन पर्ने विषय विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ । तर विभिन्न कारणले गर्दा केही कोठामा सङ्ख्या मेटिएको छ । उक्त कोठाहरूमा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् :

कक्षागत मन पर्ने विषयको विवरण				
नाम	अङ्ग्रेजी	गणित	नेपाली	जम्मा
कक्षा १	७	४	९	
कक्षा २	५			१४
कक्षा ३	१	१०		१६
जम्मा		१९		

उदाहरण

बिरालो, कुकुर, बाँदर र बाघमध्ये कुन मन पर्छ भनी शिक्षकले सोधेबमोजिम विद्यार्थीले आफूलाई मन पर्ने जनावरको स्टिकर चार्टमा टाँसे ।

विद्यार्थीलाई मन पर्ने जनावरहरू				
विद्यार्थी सङ्ख्या	बिरालो	कुकुर	बाँदर	बाघ
४				
३				
२				
१				

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी तलको तालिका भर्नुहोस् :

मन पर्ने जनावरहरू				
जनावर	बिरालो	कुकुर	बाँदर	बाघ
सङ्ख्या	२	२	१	४

अभ्यास

स्याउ, केरा, सुन्तला र खरबुजामा कुन मन पर्छ भनी शिक्षकले सोधेबमोजिम विद्यार्थीले आफूलाई मन पर्ने फलफूलको स्टिकर तलको चार्टमा टाँसे ।

विद्यार्थीलाई मन पर्ने फलफूलहरू				
विद्यार्थी सङ्ख्या	स्याउ	केरा	सुन्तला	खरबुजा
४				
३				
२				
१				

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी तलको तालिका भर्नुहोस् :

मन पर्ने फलफूलहरू				
फलफूलको नाम	स्याउ	केरा	सुन्तला	खरबुजा
सङ्ख्या				

अभ्यास काँक्रो, प्याज, फर्सी र गोलभेंडामा कुन मन पर्छ भनी शिक्षकले सोधेबमोजिम विद्यार्थीले आफूलाई मन पर्ने तरकारीको चित्र तलको चार्टमा टाँसे ।

विद्यार्थीलाई मन पर्ने तरकारीहरू				
विद्यार्थी सङ्ख्या	काँक्रो	प्याज	फर्सी	गोलभेंडा
४				
३				
२				
१				

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी तलको तालिका भर्नुहोस् :

मन पर्ने तरकारीहरू				
तरकारीको नाम	काँक्रो	प्याज	फर्सी	गोलभेंडा
सङ्ख्या				

अभ्यास तल दिइएको चित्रग्राफका आधारमा तालिका भर्नुहोस् :

विद्यार्थीलाई मन पर्ने रङ्गहरू					
विद्यार्थी सङ्ख्या	निलो	हरियो	सुन्तला	रातो	पहेँलो
५					
४					
३					
२					
१					

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी तलको तालिका भर्नुहोस् :

मन पर्ने रङ्गहरू					
रङ्गको नाम	निलो	हरियो	सुन्तला	रातो	पहेँलो
सङ्ख्या					

अभ्यास तल दिइएको चित्रग्राफका आधारमा तालिका भर्नुहोस् :

		बिदाको दिनको मनपर्ने क्रियाकलापहरू				
		सरसफाइ	खेलकुद	आराम	सुत्नु	पढ्नु
विद्यार्थी सङ्ख्या	५			■	★	
	८			■	★	
	३			■	★	
	२		●	■	★	
	१		●	■	★	▲

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी तलको तालिका भर्नुहोस् :

मनपर्ने क्रियाकलापहरू					
क्रियाकलापकको नाम	सरसफाइ	खेलकुद	आराम	सुत्नु	पढ्नु
सङ्ख्या					

अभ्यास तल दिइएको चित्रग्राफका आधारमा तालिका भर्नुहोस् :

		आफू घुम्न जान चाहेका ठाउँहरू				
		पोखरा	सौराहा	लुम्बिनी	काठमाडौँ	इलाम
विद्यार्थी सङ्ख्या	५	▲	■		◆	
	८	▲	■		◆	★
	३	▲	■	●	◆	★
	२	▲	■	●	◆	★
	१	▲	■	●	◆	★

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी तलको तालिका भर्नुहोस् :

आफू घुम्न जान चाहेका ठाउँहरू					

मुद्रा १५

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ २००-२०२ सँग सम्बन्धित

उदाहरण

तल दिइएका सिक्का हेर्नुहोस् र कतिका सिक्का हुन् चिनेर लेख्नुहोस् :

५ पैसा

रु. ९

रु. २

अभ्यास

तल दिइएका सिक्का हेर्नुहोस् र कतिका सिक्का हुन् चिनेर लेख्नुहोस् :

अभ्यास

तल दिइएका नोट कति कति रुपियाँका हुन् चिनेर लेख्नुहोस् । नोटमा भएका जनावरको नामसमेत लेख्नुहोस् :

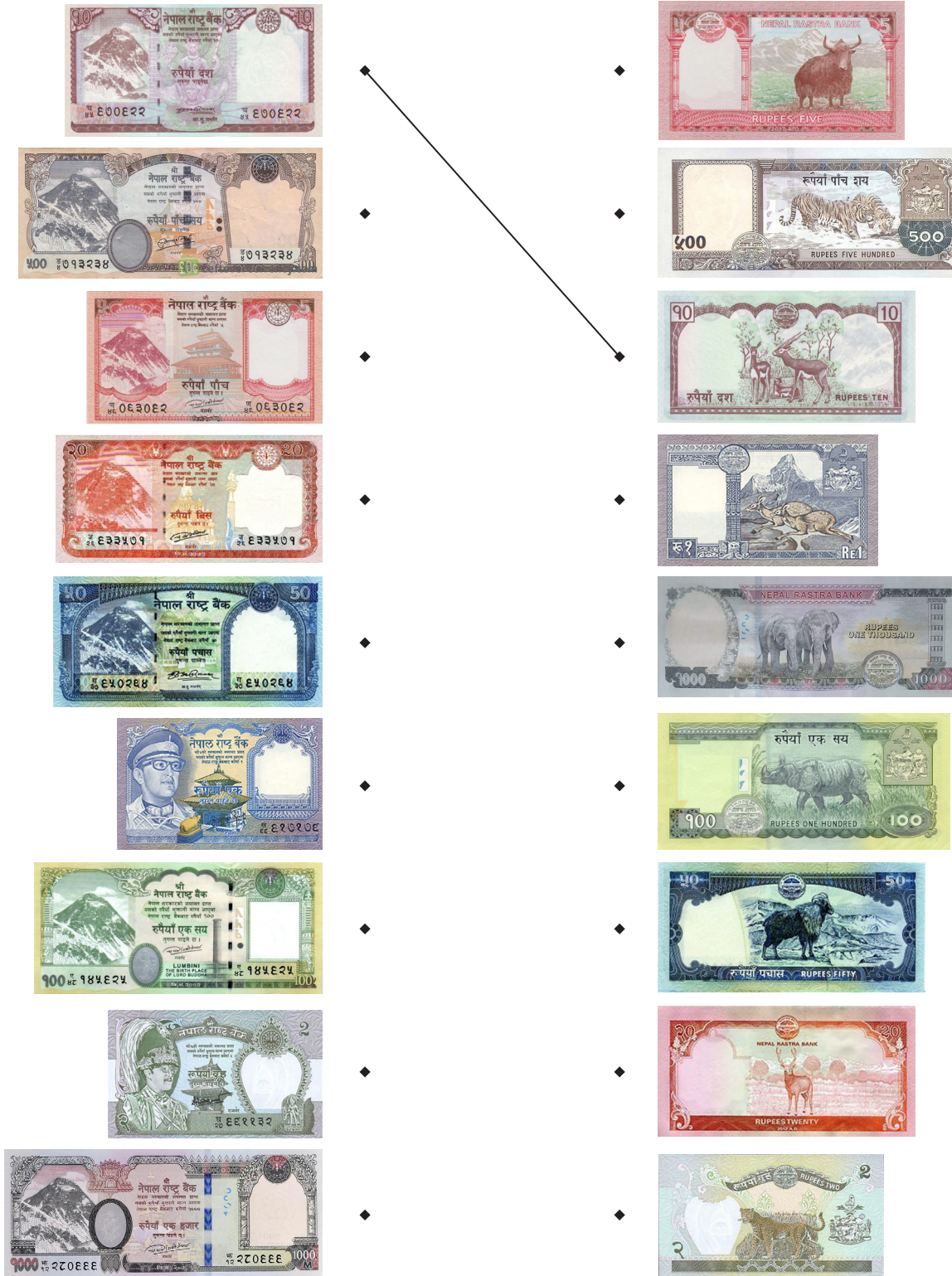
रु. १

कस्तूरी

अभ्यास तल बायाँतिर नोटका अगाडिका भाग र दाँयातिर पछाडिका भाग दिइएको छ । चिनेर जोडा मिलाउनुहोस् ।

उदाहरण नोट हेरी जम्मा कति रुपियाँ भयो, लेख्नुहोस् :

रु. २५

रु. ८०

अभ्यास नोट हेरी जम्मा कति रुपियाँ भयो, लेख्नुहोस् :

रु.

रु.

रु.

रु.

रु.

रु.

उदाहरण मुद्रासम्बन्धी जोड गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\text{रु. } ५ + \text{रु. } २० = \boxed{\text{रु. } २५} \quad | \quad \text{रु. } ५० + \boxed{\text{रु. } १०} = \text{रु. } ६०$$

अभ्यास मुद्रासम्बन्धी जोड गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$१. \quad \text{रु. } ५ + \text{रु. } २० = \boxed{\text{रु.}} \quad | \quad २. \quad \text{रु. } ५ + \boxed{\text{रु.}} = \text{रु. } ५५$$

$$३. \quad \text{रु. } ५० + \text{रु. } २० = \boxed{\text{रु.}} \quad | \quad ४. \quad \boxed{\text{रु.}} + \text{रु. } २० = \text{रु. } ८०$$

$$५. \quad \text{रु. } १५ + \text{रु. } ३० = \boxed{\text{रु.}} \quad | \quad ६. \quad \text{रु. } ५० + \boxed{\text{रु.}} = \text{रु. } ७०$$

$$७. \quad \text{रु. } ५ + \text{रु. } २० + \text{रु. } १०० = \boxed{\text{रु.}}$$

$$८. \quad \text{रु. } ८० + \boxed{\text{रु.}} + \text{रु. } ५० = \text{रु. } ११५$$

उदाहरण जोडनुहोस् :

$\begin{array}{r} \text{रु. } १५ \\ + \text{रु. } २० \\ \hline \text{रु. } ३५ \end{array}$	$\begin{array}{r} \text{रु. } १० \\ \text{रु. } ५ \\ + \text{रु. } ५० \\ \hline \text{रु. } ६५ \end{array}$	$\begin{array}{r} १० \text{ पैसा} \\ + २५ \text{ पैसा} \\ \hline ३५ \text{ पैसा} \end{array}$
--	---	---

अभ्यास जोडनुहोस् :

$\begin{array}{r} \text{रु. } ३५ \\ + \text{रु. } ४५ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} २५ \text{ पैसा} \\ + २५ \text{ पैसा} \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} \text{रु. } १०० \\ \text{रु. } ५५ \\ + \text{रु. } २० \\ \hline \end{array}$
---	---	--

उदाहरण मनोहरले रु. ३५ को प्याज र रु. २७ को केराउ किने । उनले जम्मा कति रुपियाँको तरकारी किनेछन् ?

गणितीय वाक्यमा, $३५ + २७$

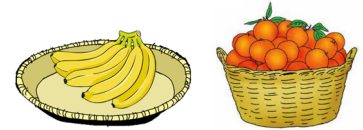
उत्तर : रु. ६२

$$\begin{array}{r} 9 \\ 35 \\ + 27 \\ \hline 62 \end{array}$$

अभ्यास तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. रूविना फलफूल पसलमा गइन् । रु. ४५ को केरा र रु. ४० को सुन्तला किन्न उनलाई जम्मा कति रुपियाँ आवश्यक पर्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+

२. अगिल्लो हप्ता एक कि.ग्रा. काउलीको रु. ७८ मा बेचिएको थियो । यस हप्ता उक्त काउलीको मूल्य प्रति कि.ग्रा.रु १३ ले बढ्यो । यस हप्ता एक कि.ग्रा. काउलीको मूल्य कति पर्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+

उदाहरण अमृताले एक बोतल जुस रु. १२५ मा र एक बोतल पानी रु. ५५ मा किनिन् । अब उनले जम्मा कति रुपियाँ तिर्नुपर्ला ?

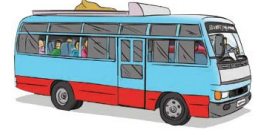
गणितीय वाक्यमा लेख्दा, $१२५ + ५५$

उत्तर : रु. १८०

$$\begin{array}{r} १ \\ १२५ \\ + ५५ \\ \hline १८० \end{array}$$

अभ्यास तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. क सहरबाट ख सहरसम्मको बस भाडा रु. ८० छ । त्यस्तै ख सहरबाट ग सहरसम्मको बस भाडा रु. ५२ छ । सहर क बाट ख हुँदै ग सहरसम्म जानका लागि कति रुपियाँ बस भाडा तिर्नुपर्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+

२. एक दिनभरि मोटरसाइकल पार्किङ गर्दा पार्किङ शुल्कबापत रु ५५ तिर्नुपर्छ । दुई दिनभरि पार्किङ गर्दा जम्मा कति पार्किङ शुल्क बुझाउनुपर्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

+

उदाहरण कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

रु. ८०

खर्च रु. २०

बाँकी रु. ६०

अभ्यास कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

१.

रु. ८०

खर्च रु. १०

बाँकी रु.

२.

रु. ६५

खर्च रु. १५

बाँकी रु.

३.

रु. २७०

खर्च रु. १५०

बाँकी रु.

उदाहरण मुद्रासम्बन्धी घटाउ गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\text{रु. } 85 - \text{रु. } 20 = \boxed{\text{रु. } 25} \quad | \quad \text{रु. } 65 - \boxed{\text{रु. } 25} = \text{रु. } 40$$

अभ्यास मुद्रासम्बन्धी घटाउ गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. रु. ३० - रु. २० = <input type="text"/>	२. रु. १५ - <input type="text"/> = रु. ५
३. रु. ५० - रु. ५ = <input type="text"/>	४. <input type="text"/> - रु. ३० = रु. ४०
५. रु. १०० - रु. ६५ = <input type="text"/>	६. रु. १२० - <input type="text"/> = रु. ९०
७. ७५ पैसा - २५ पैसा = <input type="text"/> पैसा	८. <input type="text"/> पैसा - १५ पैसा = ३५ पैसा

उदाहरण घटाउनुहोस् :

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 60 \\ - \text{रु. } 35 \\ \hline \text{रु. } 25 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 99 \\ - \text{रु. } 20 \\ \hline \text{रु. } 79 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 55 \text{ पैसा} \\ - 25 \text{ पैसा} \\ \hline 30 \text{ पैसा} \end{array}$$

अभ्यास घटाउनुहोस् :

$$\begin{array}{r} 90 \\ - 35 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 935 \text{ पैसा} \\ - 50 \text{ पैसा} \\ \hline \end{array}$$

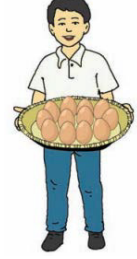
$$\begin{array}{r} 50 \text{ पैसा} \\ - 25 \text{ पैसा} \\ \hline \end{array}$$

उदाहरण कमल ५० रुपियाँ लिएर अन्डा किन्न गर ।
उनले रु. ३८ को अन्डा किने भने उनीसँग कति
रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,
५० - ३८

उत्तर : रु. १२

$$\begin{array}{r} 890 \\ - 38 \\ \hline 92 \end{array}$$

अभ्यास तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. विष्णु तिर्खाएका छन् । उनीसँग रु. ९० छ ।
यदि उनले रु. २५ को एक बोतल पानी किने
भने उनीसँग कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

_____

२. अघिल्लो हप्ता रु. १२० मा बिक्री भएको
अन्डाको मूल्य यस हप्ता रु. १२ ले घट्यो
भने यस हप्ता उक्त अन्डाको मूल्य
कति हुन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

_____

उदाहरण एउटा थर्मसको मूल्य रु. ४५० लेखिएको थियो ।
उक्त थर्मस रमाले रु. ३८५ मा किनिन् भने उनले कति
रुपियाँ बचत गरिछन् ?

गणितीय वाक्यमा,
४५०-३८५

उत्तर : रु. ६५

$$\begin{array}{r} 98 \\ 3890 \\ - 850 \\ \hline 65 \end{array}$$

अभ्यास तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. एउटा बाल्टीको मूल्य रु. ५०० लेखिएको छ ।
सोनामले उक्त बाल्टी रु. ४८० मा किने भने उनले
कति रुपियाँ कममा किनेछन् ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

२. पसलेले एउटा कराही रु. ५२५ मा किनेर ल्याए ।
उनले उक्त कराही रु. ७८० मा बेचेछन् भने
कति रुपियाँ नाफा राखेका रहेछन् ?

गणितीय वाक्यमा,

उत्तर :

अभ्यास गणितीय वाक्य ७९ + ५० हुने मुद्राको जोडसम्बन्धी एउटा प्रश्न बनाउनुहोस् :

१. माथिको गणितीय वाक्यको प्रश्न बनाउनुहोस् ।
(यस स्वाध्याय सामग्रीको पृष्ठ १५४ र १५५ मा जस्तै गरी)

२. माथिको प्रश्नलाई गणितीय वाक्यमा लेख्दा,

उत्तर :

अभ्यास गणितीय वाक्य १५० – ११६ हुने मुद्राको घटासम्बन्धी एउटा प्रश्न बनाउनुहोस् :

१. माथिको गणितीय वाक्यको प्रश्न बनाउनुहोस् ।
(यस स्वाध्याय सामग्रीको पृष्ठ १५८ र १५९ मा जस्तै गरी)

२. माथिको प्रश्नलाई गणितीय वाक्यमा लेख्दा,

उत्तर :

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ २२९ सँग सम्बन्धित

अभ्यास

१ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$१ \times १ =$	<input type="text"/>
$१ \times २ =$	<input type="text"/>
$१ \times ३ =$	<input type="text"/>
$१ \times ४ =$	<input type="text"/>
$१ \times ५ =$	<input type="text"/>
$१ \times ६ =$	<input type="text"/>
$१ \times ७ =$	<input type="text"/>
$१ \times ८ =$	<input type="text"/>
$१ \times ९ =$	<input type="text"/>
$१ \times १० =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$१ \times १ =$	<input type="text"/>
$१ \times २ =$	<input type="text"/>
$१ \times ३ =$	<input type="text"/>
$१ \times ४ =$	<input type="text"/>
$१ \times ५ =$	<input type="text"/>
$१ \times ६ =$	<input type="text"/>
$१ \times ७ =$	<input type="text"/>
$१ \times ८ =$	<input type="text"/>
$१ \times ९ =$	<input type="text"/>
$१ \times १० =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$१ \times १ =$	<input type="text"/>
$१ \times २ =$	<input type="text"/>
$१ \times ३ =$	<input type="text"/>
$१ \times ४ =$	<input type="text"/>
$१ \times ५ =$	<input type="text"/>
$१ \times ६ =$	<input type="text"/>
$१ \times ७ =$	<input type="text"/>
$१ \times ८ =$	<input type="text"/>
$१ \times ९ =$	<input type="text"/>
$१ \times १० =$	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $१ \times २ =$

२. $१ \times ७ =$

३. $१ \times १० =$

४. $१ \times ९ =$

५. $१ \times १ =$

६. $१ \times ३ =$

७. $१ \times ६ =$

८. $१ \times ८ =$

९. $१ \times ५ =$

१०. $१ \times ४ =$

उदाहरण

गुणनक्रिया प्रयोग गरी कित्तीको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$१ \times ७ = ७$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी करुवाको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

२ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक	दोस्रो पटक	तेस्रो पटक
$२ \times १ = \square$	$२ \times १ = \square$	$२ \times १ = \square$
$२ \times २ = \square$	$२ \times २ = \square$	$२ \times २ = \square$
$२ \times ३ = \square$	$२ \times ३ = \square$	$२ \times ३ = \square$
$२ \times ४ = \square$	$२ \times ४ = \square$	$२ \times ४ = \square$
$२ \times ५ = \square$	$२ \times ५ = \square$	$२ \times ५ = \square$
$२ \times ६ = \square$	$२ \times ६ = \square$	$२ \times ६ = \square$
$२ \times ७ = \square$	$२ \times ७ = \square$	$२ \times ७ = \square$
$२ \times ८ = \square$	$२ \times ८ = \square$	$२ \times ८ = \square$
$२ \times ९ = \square$	$२ \times ९ = \square$	$२ \times ९ = \square$
$२ \times १० = \square$	$२ \times १० = \square$	$२ \times १० = \square$

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $२ \times ४ =$

२. $२ \times ७ =$

३. $२ \times ९ =$

४. $२ \times २ =$

५. $२ \times ६ =$

६. $२ \times ३ =$

७. $२ \times ५ =$

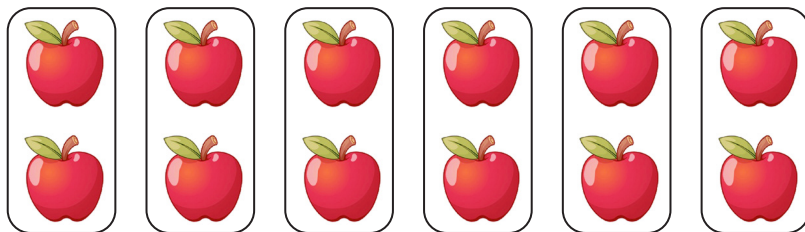
८. $२ \times १० =$

९. $२ \times १ =$

१०. $२ \times ८ =$

उदाहरण

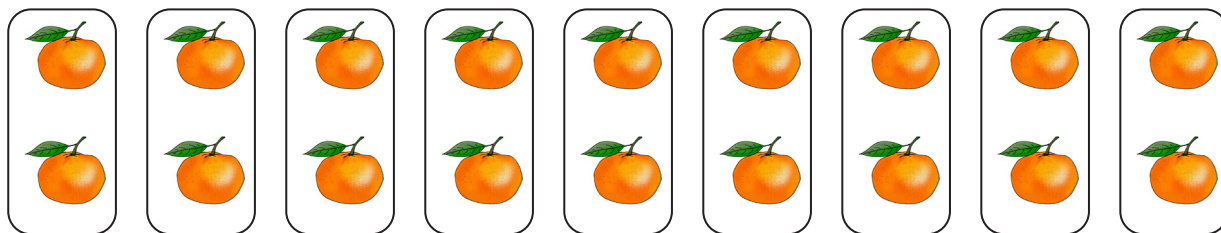
गुणनक्रिया प्रयोग गरी स्याउको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$२ \times ६ = १२$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी सुन्तलाको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

३ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$३ \times १ =$	<input type="text"/>
$३ \times २ =$	<input type="text"/>
$३ \times ३ =$	<input type="text"/>
$३ \times ४ =$	<input type="text"/>
$३ \times ५ =$	<input type="text"/>
$३ \times ६ =$	<input type="text"/>
$३ \times ७ =$	<input type="text"/>
$३ \times ८ =$	<input type="text"/>
$३ \times ९ =$	<input type="text"/>
$३ \times १० =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$३ \times १ =$	<input type="text"/>
$३ \times २ =$	<input type="text"/>
$३ \times ३ =$	<input type="text"/>
$३ \times ४ =$	<input type="text"/>
$३ \times ५ =$	<input type="text"/>
$३ \times ६ =$	<input type="text"/>
$३ \times ७ =$	<input type="text"/>
$३ \times ८ =$	<input type="text"/>
$३ \times ९ =$	<input type="text"/>
$३ \times १० =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$३ \times १ =$	<input type="text"/>
$३ \times २ =$	<input type="text"/>
$३ \times ३ =$	<input type="text"/>
$३ \times ४ =$	<input type="text"/>
$३ \times ५ =$	<input type="text"/>
$३ \times ६ =$	<input type="text"/>
$३ \times ७ =$	<input type="text"/>
$३ \times ८ =$	<input type="text"/>
$३ \times ९ =$	<input type="text"/>
$३ \times १० =$	<input type="text"/>

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $३ \times ७ =$

२. $३ \times १ =$

३. $३ \times ३ =$

४. $३ \times ८ =$

५. $३ \times ६ =$

६. $३ \times ४ =$

७. $३ \times ९ =$

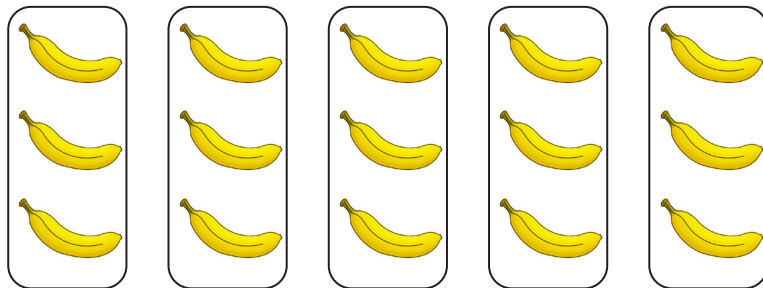
८. $३ \times १० =$

९. $३ \times २ =$

१०. $३ \times ५ =$

उदाहरण

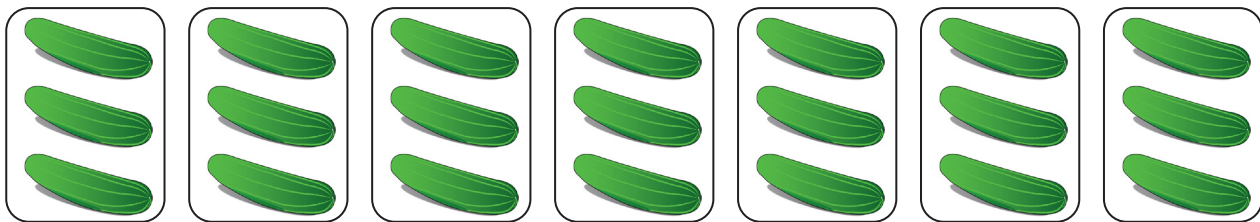
गुणनक्रिया प्रयोग गरी केराको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$३ \times ५ = १५$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी काँक्रोको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

४ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$४ \times १ =$	<input type="text"/>
$४ \times २ =$	<input type="text"/>
$४ \times ३ =$	<input type="text"/>
$४ \times ४ =$	<input type="text"/>
$४ \times ५ =$	<input type="text"/>
$४ \times ६ =$	<input type="text"/>
$४ \times ७ =$	<input type="text"/>
$४ \times ८ =$	<input type="text"/>
$४ \times ९ =$	<input type="text"/>
$४ \times १० =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$४ \times १ =$	<input type="text"/>
$४ \times २ =$	<input type="text"/>
$४ \times ३ =$	<input type="text"/>
$४ \times ४ =$	<input type="text"/>
$४ \times ५ =$	<input type="text"/>
$४ \times ६ =$	<input type="text"/>
$४ \times ७ =$	<input type="text"/>
$४ \times ८ =$	<input type="text"/>
$४ \times ९ =$	<input type="text"/>
$४ \times १० =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$४ \times १ =$	<input type="text"/>
$४ \times २ =$	<input type="text"/>
$४ \times ३ =$	<input type="text"/>
$४ \times ४ =$	<input type="text"/>
$४ \times ५ =$	<input type="text"/>
$४ \times ६ =$	<input type="text"/>
$४ \times ७ =$	<input type="text"/>
$४ \times ८ =$	<input type="text"/>
$४ \times ९ =$	<input type="text"/>
$४ \times १० =$	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $8 \times 9 =$

२. $8 \times 9 =$

३. $8 \times 8 =$

४. $8 \times 2 =$

५. $8 \times ६ =$

६. $8 \times ३ =$

७. $8 \times १० =$

८. $8 \times ८ =$

९. $8 \times ७ =$

१०. $8 \times ४ =$

उदाहरण

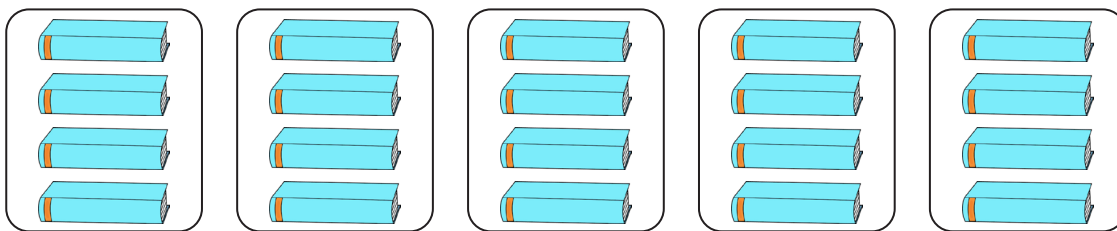
गुणनक्रिया प्रयोग गरी ढुङ्गाको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$8 \times 6 = 28$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी किताबको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

५ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$5 \times 1 =$	<input type="text"/>
$5 \times 2 =$	<input type="text"/>
$5 \times 3 =$	<input type="text"/>
$5 \times 4 =$	<input type="text"/>
$5 \times 5 =$	<input type="text"/>
$5 \times 6 =$	<input type="text"/>
$5 \times 7 =$	<input type="text"/>
$5 \times 8 =$	<input type="text"/>
$5 \times 9 =$	<input type="text"/>
$5 \times 10 =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$5 \times 1 =$	<input type="text"/>
$5 \times 2 =$	<input type="text"/>
$5 \times 3 =$	<input type="text"/>
$5 \times 4 =$	<input type="text"/>
$5 \times 5 =$	<input type="text"/>
$5 \times 6 =$	<input type="text"/>
$5 \times 7 =$	<input type="text"/>
$5 \times 8 =$	<input type="text"/>
$5 \times 9 =$	<input type="text"/>
$5 \times 10 =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$5 \times 1 =$	<input type="text"/>
$5 \times 2 =$	<input type="text"/>
$5 \times 3 =$	<input type="text"/>
$5 \times 4 =$	<input type="text"/>
$5 \times 5 =$	<input type="text"/>
$5 \times 6 =$	<input type="text"/>
$5 \times 7 =$	<input type="text"/>
$5 \times 8 =$	<input type="text"/>
$5 \times 9 =$	<input type="text"/>
$5 \times 10 =$	<input type="text"/>

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ २१७-२१८ सँग सम्बन्धित

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $५ \times १० =$

२. $५ \times ३ =$

३. $५ \times ७ =$

४. $५ \times ६ =$

५. $५ \times २ =$

६. $५ \times ५ =$

७. $५ \times १ =$

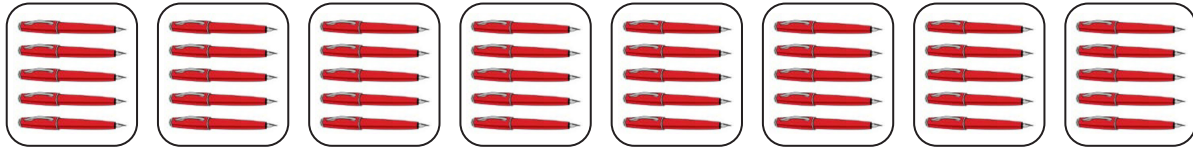
८. $५ \times ४ =$

९. $५ \times ८ =$

१०. $५ \times ९ =$

उदाहरण

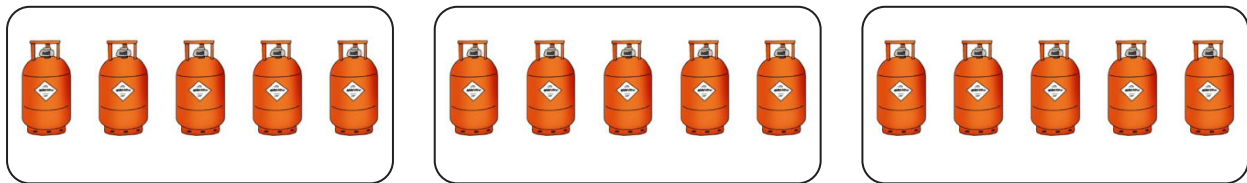
गुणनक्रिया प्रयोग गरी कलमको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$५ \times ८ = ४०$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी सिलिन्डरको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

६ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$6 \times 1 =$	<input type="text"/>
$6 \times 2 =$	<input type="text"/>
$6 \times 3 =$	<input type="text"/>
$6 \times 4 =$	<input type="text"/>
$6 \times 5 =$	<input type="text"/>
$6 \times 6 =$	<input type="text"/>
$6 \times 7 =$	<input type="text"/>
$6 \times 8 =$	<input type="text"/>
$6 \times 9 =$	<input type="text"/>
$6 \times 10 =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$6 \times 1 =$	<input type="text"/>
$6 \times 2 =$	<input type="text"/>
$6 \times 3 =$	<input type="text"/>
$6 \times 4 =$	<input type="text"/>
$6 \times 5 =$	<input type="text"/>
$6 \times 6 =$	<input type="text"/>
$6 \times 7 =$	<input type="text"/>
$6 \times 8 =$	<input type="text"/>
$6 \times 9 =$	<input type="text"/>
$6 \times 10 =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$6 \times 1 =$	<input type="text"/>
$6 \times 2 =$	<input type="text"/>
$6 \times 3 =$	<input type="text"/>
$6 \times 4 =$	<input type="text"/>
$6 \times 5 =$	<input type="text"/>
$6 \times 6 =$	<input type="text"/>
$6 \times 7 =$	<input type="text"/>
$6 \times 8 =$	<input type="text"/>
$6 \times 9 =$	<input type="text"/>
$6 \times 10 =$	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $६ \times ३ =$

२. $६ \times ८ =$

३. $६ \times ७ =$

४. $६ \times १० =$

५. $६ \times ५ =$

६. $६ \times ४ =$

७. $६ \times २ =$

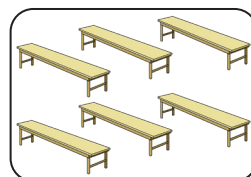
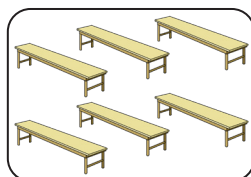
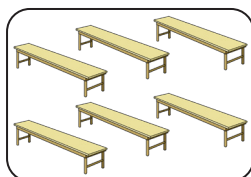
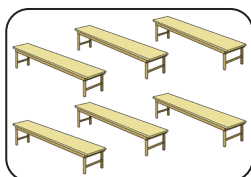
८. $६ \times ६ =$

९. $६ \times ९ =$

१०. $६ \times १ =$

उदाहरण

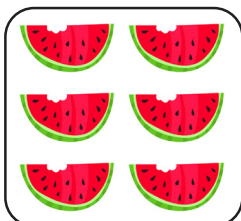
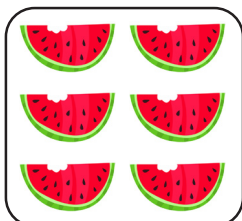
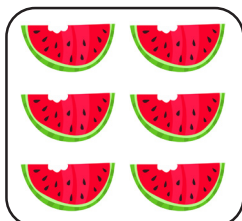
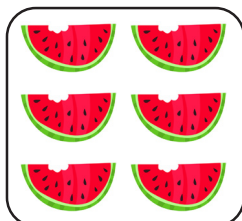
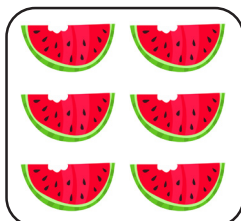
गुणनक्रिया प्रयोग गरी बेन्चको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$६ \times ४ = २४$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी तरबुजाका चानाको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

७ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$7 \times 1 =$	<input type="text"/>
$7 \times 2 =$	<input type="text"/>
$7 \times 3 =$	<input type="text"/>
$7 \times 4 =$	<input type="text"/>
$7 \times 5 =$	<input type="text"/>
$7 \times 6 =$	<input type="text"/>
$7 \times 7 =$	<input type="text"/>
$7 \times 8 =$	<input type="text"/>
$7 \times 9 =$	<input type="text"/>
$7 \times 10 =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$7 \times 1 =$	<input type="text"/>
$7 \times 2 =$	<input type="text"/>
$7 \times 3 =$	<input type="text"/>
$7 \times 4 =$	<input type="text"/>
$7 \times 5 =$	<input type="text"/>
$7 \times 6 =$	<input type="text"/>
$7 \times 7 =$	<input type="text"/>
$7 \times 8 =$	<input type="text"/>
$7 \times 9 =$	<input type="text"/>
$7 \times 10 =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$7 \times 1 =$	<input type="text"/>
$7 \times 2 =$	<input type="text"/>
$7 \times 3 =$	<input type="text"/>
$7 \times 4 =$	<input type="text"/>
$7 \times 5 =$	<input type="text"/>
$7 \times 6 =$	<input type="text"/>
$7 \times 7 =$	<input type="text"/>
$7 \times 8 =$	<input type="text"/>
$7 \times 9 =$	<input type="text"/>
$7 \times 10 =$	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $७ \times ५ =$

२. $७ \times १ =$

३. $७ \times ३ =$

४. $७ \times ६ =$

५. $७ \times २ =$

६. $७ \times १० =$

७. $७ \times ४ =$

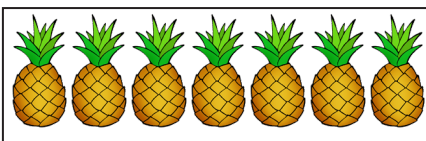
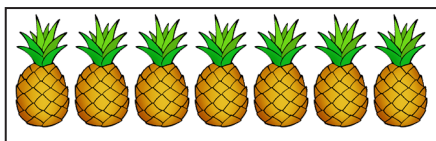
८. $७ \times ७ =$

९. $७ \times ९ =$

१०. $७ \times ८ =$

उदाहरण

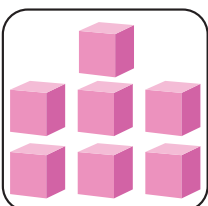
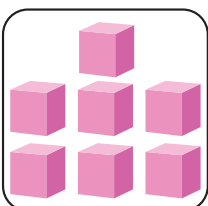
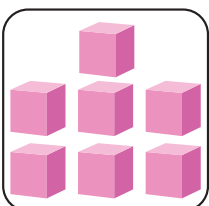
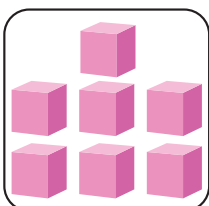
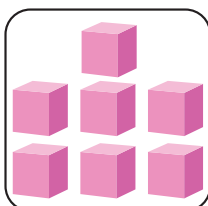
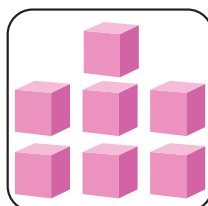
गुणनक्रिया प्रयोग गरी भुइँकटहरको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$७ \times २ = १४$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी ब्लकको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

८ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

८ x १ =	<input type="text"/>
८ x २ =	<input type="text"/>
८ x ३ =	<input type="text"/>
८ x ४ =	<input type="text"/>
८ x ५ =	<input type="text"/>
८ x ६ =	<input type="text"/>
८ x ७ =	<input type="text"/>
८ x ८ =	<input type="text"/>
८ x ९ =	<input type="text"/>
८ x १० =	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

८ x १ =	<input type="text"/>
८ x २ =	<input type="text"/>
८ x ३ =	<input type="text"/>
८ x ४ =	<input type="text"/>
८ x ५ =	<input type="text"/>
८ x ६ =	<input type="text"/>
८ x ७ =	<input type="text"/>
८ x ८ =	<input type="text"/>
८ x ९ =	<input type="text"/>
८ x १० =	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

८ x १ =	<input type="text"/>
८ x २ =	<input type="text"/>
८ x ३ =	<input type="text"/>
८ x ४ =	<input type="text"/>
८ x ५ =	<input type="text"/>
८ x ६ =	<input type="text"/>
८ x ७ =	<input type="text"/>
८ x ८ =	<input type="text"/>
८ x ९ =	<input type="text"/>
८ x १० =	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $८ \times ३ =$

२. $८ \times ८ =$

३. $८ \times ५ =$

४. $८ \times २ =$

५. $८ \times १ =$

६. $८ \times १० =$

७. $८ \times ७ =$

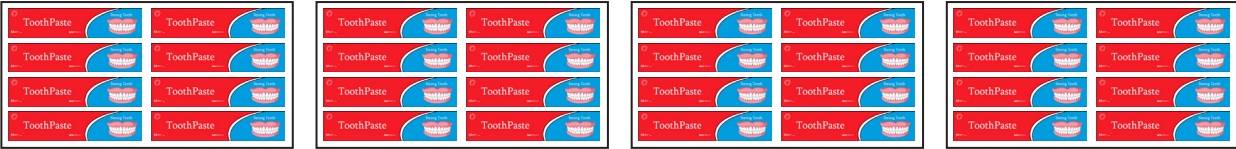
८. $८ \times ६ =$

९. $८ \times ९ =$

१०. $८ \times ४ =$

उदाहरण

गुणनक्रिया प्रयोग गरी टुथपेस्टको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$८ \times ८ = ६४$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी उपहारको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

९ को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$९ \times १ =$	<input type="text"/>
$९ \times २ =$	<input type="text"/>
$९ \times ३ =$	<input type="text"/>
$९ \times ४ =$	<input type="text"/>
$९ \times ५ =$	<input type="text"/>
$९ \times ६ =$	<input type="text"/>
$९ \times ७ =$	<input type="text"/>
$९ \times ८ =$	<input type="text"/>
$९ \times ९ =$	<input type="text"/>
$९ \times १० =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$९ \times १ =$	<input type="text"/>
$९ \times २ =$	<input type="text"/>
$९ \times ३ =$	<input type="text"/>
$९ \times ४ =$	<input type="text"/>
$९ \times ५ =$	<input type="text"/>
$९ \times ६ =$	<input type="text"/>
$९ \times ७ =$	<input type="text"/>
$९ \times ८ =$	<input type="text"/>
$९ \times ९ =$	<input type="text"/>
$९ \times १० =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

$९ \times १ =$	<input type="text"/>
$९ \times २ =$	<input type="text"/>
$९ \times ३ =$	<input type="text"/>
$९ \times ४ =$	<input type="text"/>
$९ \times ५ =$	<input type="text"/>
$९ \times ६ =$	<input type="text"/>
$९ \times ७ =$	<input type="text"/>
$९ \times ८ =$	<input type="text"/>
$९ \times ९ =$	<input type="text"/>
$९ \times १० =$	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१. $९ \times ८ =$

२. $९ \times २ =$

३. $९ \times ४ =$

४. $९ \times ६ =$

५. $९ \times १ =$

६. $९ \times ९ =$

७. $९ \times ७ =$

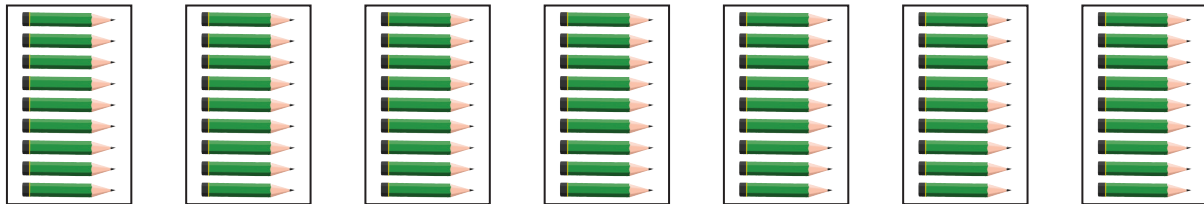
८. $९ \times ३ =$

९. $९ \times १० =$

१०. $९ \times ५ =$

उदाहरण

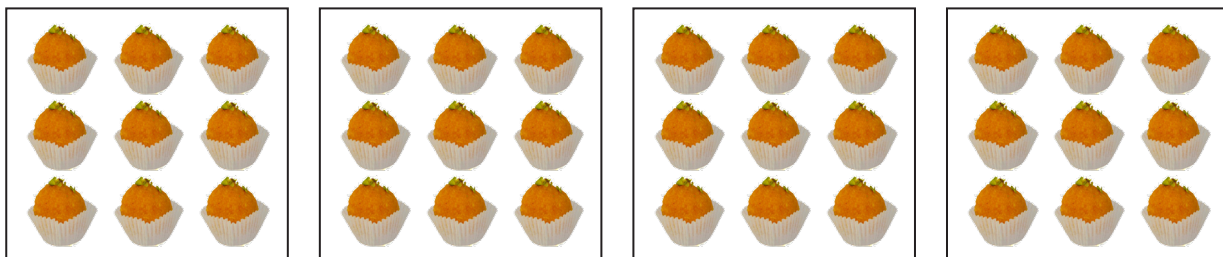
गुणनक्रिया प्रयोग गरी सिसाकलमको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$९ \times ७ = ६३$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी लड्डुको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

१० को गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र तीन पटक ठुलो आवाजमा भन्नुहोस् :

पहिलो पटक

$१० \times १ =$	<input type="text"/>
$१० \times २ =$	<input type="text"/>
$१० \times ३ =$	<input type="text"/>
$१० \times ४ =$	<input type="text"/>
$१० \times ५ =$	<input type="text"/>
$१० \times ६ =$	<input type="text"/>
$१० \times ७ =$	<input type="text"/>
$१० \times ८ =$	<input type="text"/>
$१० \times ९ =$	<input type="text"/>
$१० \times १० =$	<input type="text"/>

दोस्रो पटक

$१० \times १ =$	<input type="text"/>
$१० \times २ =$	<input type="text"/>
$१० \times ३ =$	<input type="text"/>
$१० \times ४ =$	<input type="text"/>
$१० \times ५ =$	<input type="text"/>
$१० \times ६ =$	<input type="text"/>
$१० \times ७ =$	<input type="text"/>
$१० \times ८ =$	<input type="text"/>
$१० \times ९ =$	<input type="text"/>
$१० \times १० =$	<input type="text"/>

तेस्रो पटक

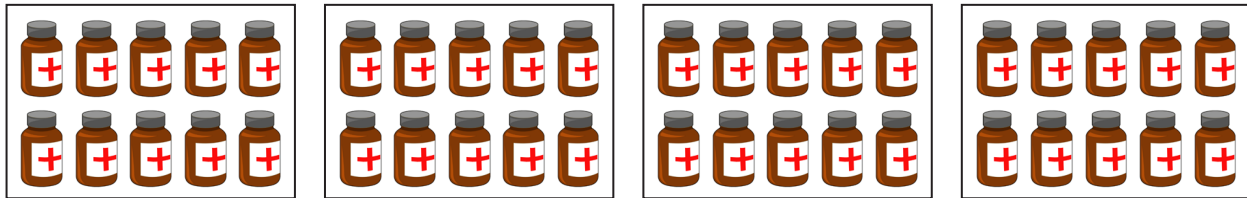
$१० \times १ =$	<input type="text"/>
$१० \times २ =$	<input type="text"/>
$१० \times ३ =$	<input type="text"/>
$१० \times ४ =$	<input type="text"/>
$१० \times ५ =$	<input type="text"/>
$१० \times ६ =$	<input type="text"/>
$१० \times ७ =$	<input type="text"/>
$१० \times ८ =$	<input type="text"/>
$१० \times ९ =$	<input type="text"/>
$१० \times १० =$	<input type="text"/>

अभ्यास हिसाब गर्नुहोस् :

१.	$१० \times ९ =$	____	२.	$१० \times ८ =$	____
३.	$१० \times १ =$	____	४.	$१० \times ७ =$	____
५.	$१० \times ६ =$	____	६.	$१० \times ३ =$	____
७.	$१० \times ८ =$	____	७.	$१० \times ५ =$	____
९.	$१० \times २ =$	____	१०.	$१० \times १० =$	____

उदाहरण

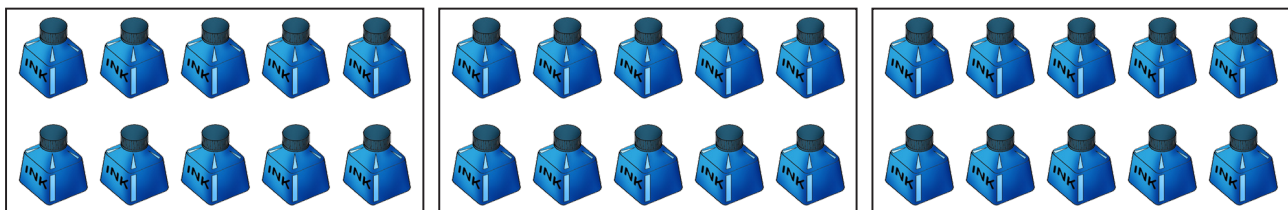
गुणनक्रिया प्रयोग गरी औषधीको बोतलको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

$१० \times ४ = ४०$

अभ्यास

गुणनक्रिया प्रयोग गरी मसीको भाँडाको जम्मा सङ्ख्या खाली कोठामा लेख्नुहोस् :

अभ्यास

कसरी गर्ने होला ?

गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् :

सोचौं त यहाँ कति हुन्छ ?

X	१	२	३	४
१				
२			★	

यहाँ २ र ३ बाट आउँछ ।

X	१	२	३	४
१				
२			★	

यसको अर्थ "२ x ३" हुन्छ ।
त्यसैले यहाँ "६" हुन्छ ।

X	१	२	३	४
१				
२			६	

अभ्यास

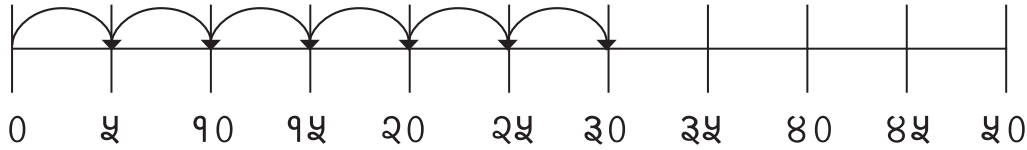
गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् :

X	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
९										
१०										

उदाहरण

सङ्ख्या रेखामा फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

$$५ \times ६$$

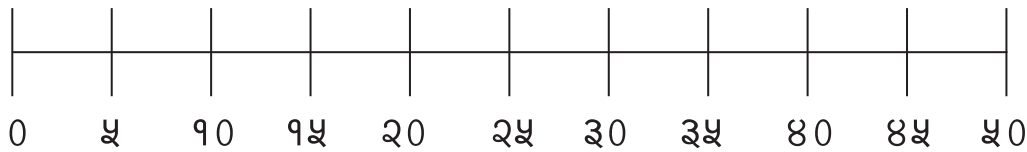
३०

अभ्यास

सङ्ख्या रेखामा फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

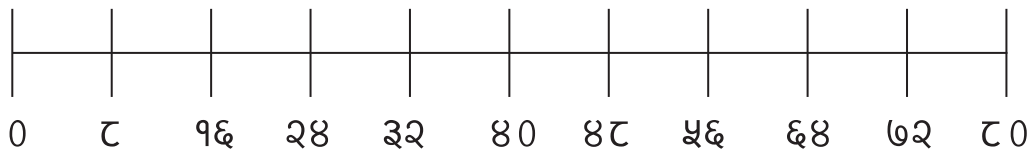
१.

$$५ \times ८$$

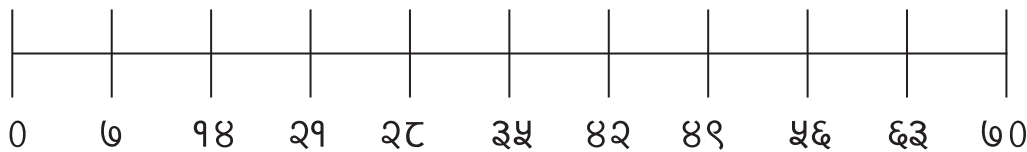

२.

$$८ \times ३$$

३.

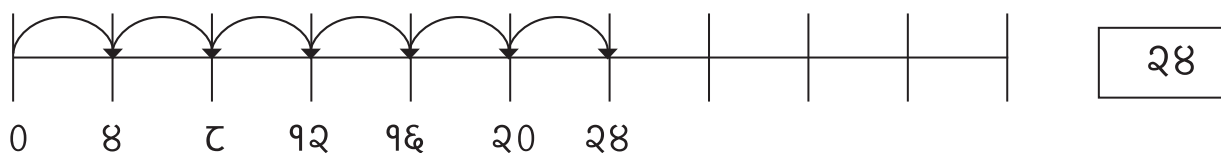
$$७ \times ५$$

उदाहरण

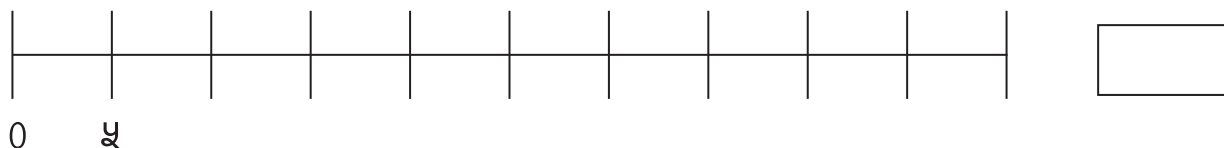
खाली कोठामा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् । गणितीय वाक्यका आधारमा सङ्ख्या रेखामा फड्के गणना देखाउनुहोस् :

$$8 \times 6 \rightarrow 8 \quad 6 \text{ पटक}$$

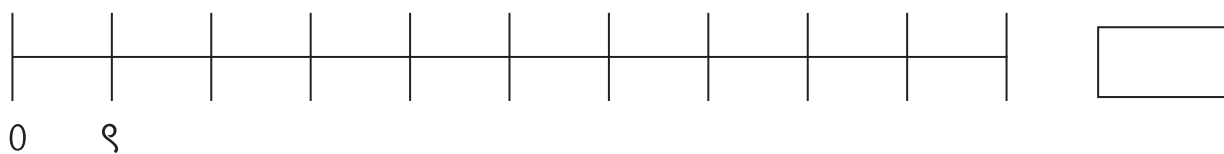

अभ्यास खाली कोठामा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् । गणितीय वाक्यका आधारमा सङ्ख्या रेखामा फड्के गणना देखाउनुहोस् :

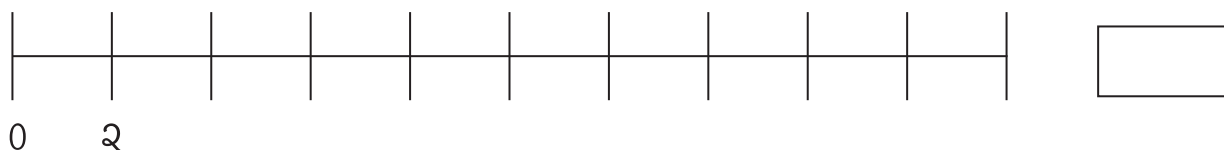
१. $5 \times 6 \rightarrow$ पटक

२. $9 \times 8 \rightarrow$ पटक

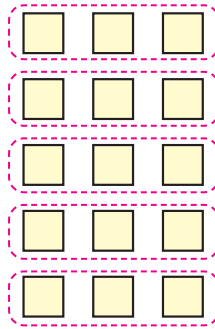
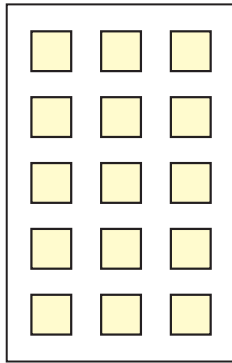

३. $2 \times 9 \rightarrow$ पटक

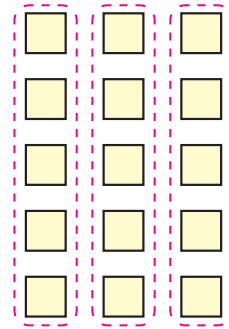

उदाहरण

दिइएका वस्तुलाई ठाडो र तेर्सो गरी दुई तरिकाले समूहीकरण गर्नुहोस् :

३   ५ पटक
 ३ x ५

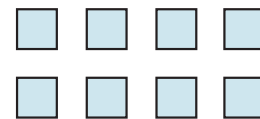
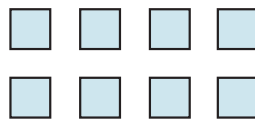
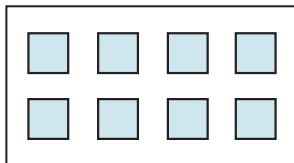

५   ३ पटक
 ५ x ३

उत्तर : १५

अभ्यास

दिइएका वस्तुलाई ठाडो र तेर्सो गरी दुई तरिकाले समूहीकरण गर्नुहोस् :

पटक
 x

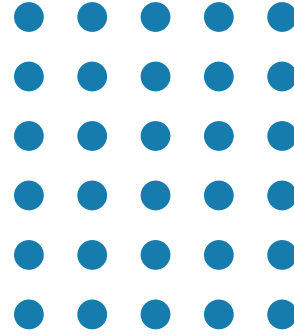
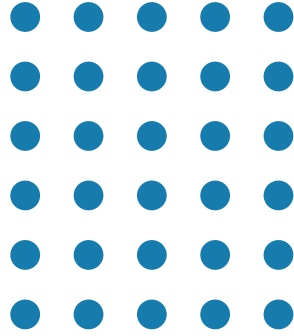
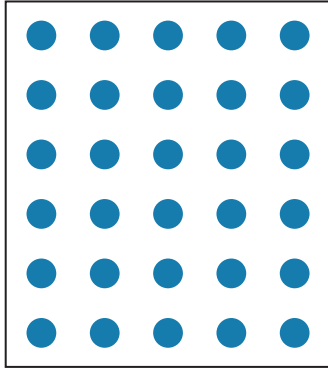
पटक
 x

उत्तर :

अभ्यास

दिइएका वस्तुलाई ठाडो र तेस्रो गरी दुई तरिकाले समूहीकरण गर्नुहोस् :

१.

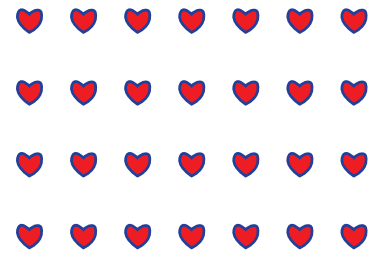
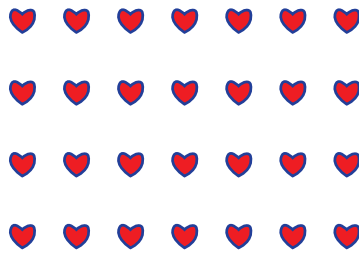
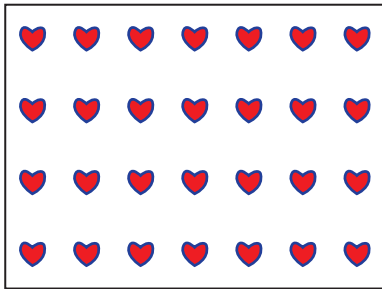

पटक
x

पटक
x

उत्तर :

२.

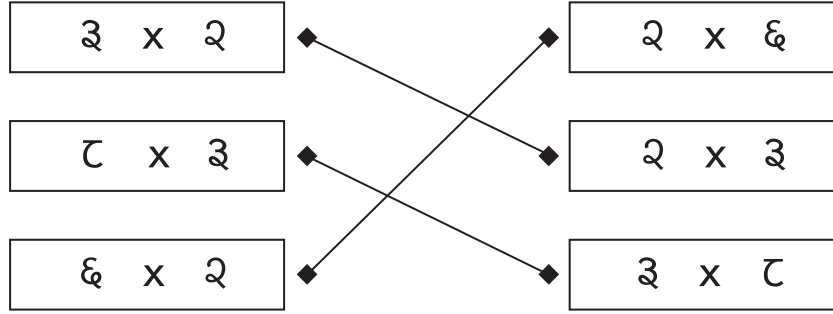
पटक
x

पटक
x

उत्तर :

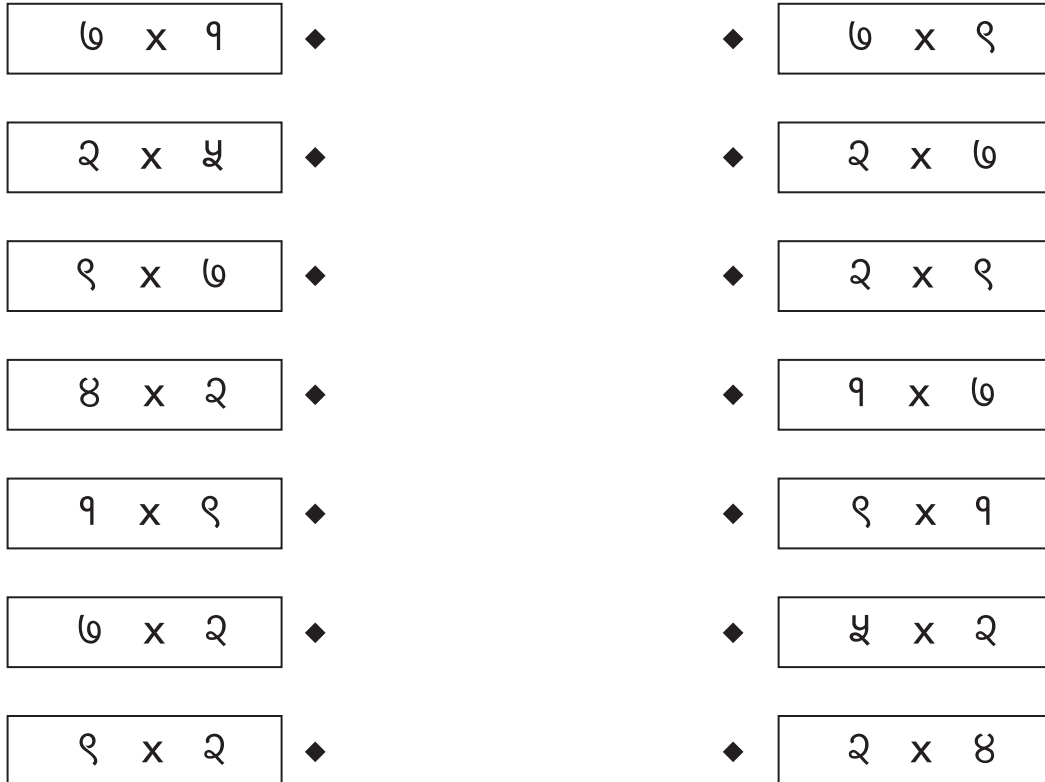
उदाहरण

एउटै गुणनफल आउनेबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

अभ्यास

एउटै गुणनफल आउनेबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $२ \times ३ =$

३. $४ \times ६ =$

५. $२ \times ८ =$

७. $५ \times ५ =$

९. $८ \times ४ =$

११. $३ \times ९ =$

२. $५ \times ४ =$

४. $३ \times ७ =$

६. $९ \times १ =$

८. $६ \times २ =$

१०. $७ \times ५ =$

१२. $१० \times ७ =$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $१ \times ८ =$

३. $८ \times ९ =$

५. $७ \times ७ =$

७. $६ \times ९ =$

९. $९ \times ४ =$

११. $८ \times ६ =$

२. $७ \times ६ =$

४. $४ \times ७ =$

६. $९ \times ९ =$

८. $८ \times ८ =$

१०. $१ \times १० =$

१२. $९ \times ७ =$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $४ \times २ =$

३. $६ \times ७ =$

५. $१ \times ३ =$

७. $४ \times ९ =$

९. $१० \times ८ =$

११. $७ \times ४ =$

२. $९ \times ३ =$

४. $२ \times ५ =$

६. $८ \times ७ =$

८. $५ \times १ =$

१०. $३ \times ६ =$

१२. $६ \times ८ =$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $७ \times ९ =$

३. $२ \times २ =$

५. $८ \times ५ =$

७. $३ \times ९ =$

९. $९ \times ८ =$

११. $७ \times ८ =$

२. $५ \times ६ =$

४. $४ \times ८ =$

६. $६ \times ६ =$

८. $१ \times ७ =$

१०. $१० \times ४ =$

१२. $३ \times ३ =$

उदाहरण

एउटै गुणनफल आउनेबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

$$२ \times ३$$

$$१ \times ८$$

$$५ \times ८$$

$$१० \times ८$$

$$८ \times २$$

$$६ \times १$$

दुवैको गुणनफल
८० हुन्छ ।

दुवैको गुणनफल
८ हुन्छ ।

दुवैको गुणनफल
६ हुन्छ ।

अभ्यास

एउटै गुणनफल आउनेबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

$$२ \times ६$$

$$३ \times १०$$

$$९ \times २$$

$$६ \times ८$$

$$८ \times ५$$

$$१ \times ९$$

$$६ \times ६$$

$$५ \times ६$$

$$८ \times ९$$

$$३ \times ८$$

$$१० \times २$$

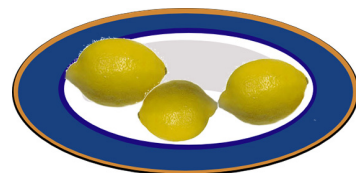
$$६ \times ३$$

$$३ \times ३$$

$$८ \times ३$$

उदाहरण

प्रत्येक रिकापीमा ३ ओटा कागती छन् भने ५ ओटा रिकापीमा जम्मा कतिओटा कागती हुन्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

$$\boxed{3} \times \boxed{5}$$

उत्तर :

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. प्रत्येक नाइलोमा ८ कोसा केरा छन् भने २ ओटा नाइलामा जम्मा कति कोसा केरा हुन्छन् ?

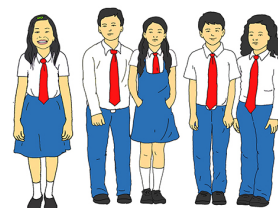

गणितीय वाक्यमा,

$$\boxed{} \times \boxed{}$$

उत्तर :

२. प्रत्येक समूहमा ५ जना विद्यार्थी छन् भने ७ ओटा समूहमा जम्मा कति जना विद्यार्थी हुन्छन् ?

गणितीय वाक्यमा,

$$\boxed{} \times \boxed{}$$

उत्तर :

३. प्रत्येक ट्रेमा ३ ओटा कप छन् भने ६ ओटा ट्रेमा जम्मा कतिओटा कप हुन्छन् ?

गणितीय वाक्यमा,

$$\boxed{} \times \boxed{}$$

उत्तर :

उदाहरण

प्रत्येक बास्केटमा २ ओटा गोलभेंडा छन् भने ९ ओटा बास्केटमा जम्मा कतिओटा गोलभेंडा हुन्छन् ?

गणितीय वाक्यमा,

$$\boxed{2} \times \boxed{9}$$

उत्तर :

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. एउटा टोपीमा तारा राख्न ७ ओटा तारा चाहिन्छ भने ३ ओटा टोपीमा तारा राख्न कतिओटा तारा चाहिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा, x

उत्तर :

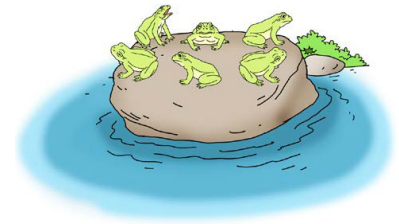
२. प्रत्येक बेन्चमा ५ जना विद्यार्थी बसेर पढ्न सक्छन् भने ८ ओटा बेन्चमा कति जना बसेर पढ्न सक्छन् ?

गणितीय वाक्यमा, x

उत्तर :

३. एउटा पोखरीमा ४ ओटा ठुला ढुङ्गा छन् । प्रत्येक ढुङ्गामा ६ ओटा भ्यागुता बस्न सक्छन् भने ४ ओटा ढुङ्गामा जम्मा कतिओटा भ्यागुता बस्न सक्छन् ?

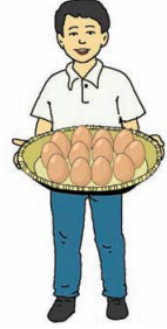
गणितीय वाक्यमा, x

उत्तर :

पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको पृष्ठ २३५-२३७ सँग सम्बन्धित

उदाहरण दिइएको समस्यालाई गणितीय वाक्यमा व्यक्त

गर्न खाली कोठामा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् :
१२ ओटा अण्डा ३ जना मानिसलाई बराबर हुने गरी
बाँड्दा एक जनाले कतिओटा अण्डा पाउँछ ?

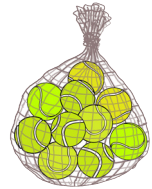

गणितीय वाक्यमा, $12 \div 3$

अभ्यास

दिइएको समस्यालाई गणितीय वाक्यमा व्यक्त गर्न खाली कोठामा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१. १० ओटा टेनिस बल २ जना बच्चालाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा टेनिस बल पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

२. १४ ओटा रङ्गीन सिसाकलम ७ जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा रङ्गीन सिसाकलम पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

३. ३२ ओटा पुस्तक ८ जना मानिसलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा पुस्तक पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

उदाहरण तलका प्रश्नको पत्ता लगाउनुहोस् :

१२ ओटा अन्डा ३ जना मानिसलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा अन्डा पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $12 \div 3$

एक जना मानिसले
पाएको अन्डाको सङ्ख्या

$\times 3$

जम्मा अन्डाको सङ्ख्या १२ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

उत्तर पत्ता लगाउन, मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं,

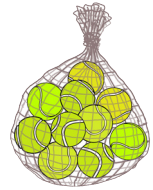
$\times 3 = 12$

उत्तर : अन्डा

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर पत्ता लगाउनुहोस् :

१० ओटा टेनिस बल २ जना बालकलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जना बालकले कतिओटा टेनिस बल पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $10 \div 2$

एक जना बालकले पाएको
टेनिस बलको सङ्ख्या

$\times 2$

जम्मा टेनिस बलको सङ्ख्या १० लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

उत्तर पत्ता लगाउन, मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं,

$\times 2 = 10$

उत्तर : टेनिस बल

अभ्यास तलका प्रश्नको उत्तर पत्ता लगाउनुहोस् :

१४ ओटा रङ्गीन सिसाकलम ७ जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा रङ्गीन सिसाकलम पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $94 \div 7$

जम्मा रङ्गीन सिसाकलमको सङ्ख्या १४ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

एक जना विद्यार्थीले पाएको रङ्गीन सिसाकलमको सङ्ख्या $\times 7$

उत्तर पत्ता लगाउन, $\square$ मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं $\square \times 7 = 94$

उत्तर : $\square$ रङ्गीन सिसाकलम

अभ्यास तलका प्रश्नको उत्तर पत्ता लगाउनुहोस् :

३२ ओटा पुस्तक ८ जना मानिसलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा पुस्तक पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $32 \div 8$

जम्मा पुस्तकको सङ्ख्या ३२ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं ? सोचौं ।

एक जना विद्यार्थीले पाएको पुस्तकको सङ्ख्या $\times 8$

उत्तर पत्ता लगाउन, $\square$ मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं $\square \times 8 = 32$

उत्तर : $\square$ पुस्तक

उदाहरण

गुणन तालिकाको प्रयोग गरेर भाग गर्नुहोस् :

$$१८ \div ३ = \boxed{६} \quad \boxed{} \times ३ = १८$$

अभ्यास

गुणन तालिकाको प्रयोग गरेर भाग गर्नुहोस् :

$$१. \quad ६ \div ३ = \boxed{} \quad \boxed{} \times ३ = ६$$

$$२. \quad १६ \div २ = \boxed{} \quad \boxed{} \times २ = १६$$

$$३. \quad २४ \div ८ = \boxed{} \quad \boxed{} \times ८ = २४$$

$$४. \quad ३० \div ५ = \boxed{} \quad \boxed{} \times ५ = ३०$$

$$५. \quad २७ \div ३ = \boxed{} \quad \boxed{} \times ३ = २७$$

$$६. \quad ४० \div ८ = \boxed{} \quad \boxed{} \times ८ = ४०$$

$$७. \quad ३६ \div ९ = \boxed{} \quad \boxed{} \times ९ = ३६$$

अभ्यास

गुणन तालिकाको प्रयोग गरेर भाग गर्नुहोस् :

१. $३६ \div ६ = \square$ $\square \times ६ = ३६$
२. $५६ \div ७ = \square$ $\square \times ७ = ५६$
३. $६३ \div ९ = \square$ $\square \times ९ = ६३$
४. $८० \div ८ = \square$ $\square \times ८ = ८०$

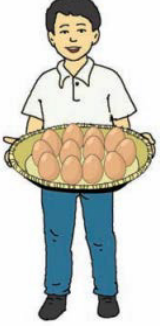
अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $८ \div २ = \square$	२. $१० \div ५ = \square$
३. $१२ \div ४ = \square$	४. $१६ \div ८ = \square$
५. $१४ \div ७ = \square$	६. $२७ \div ९ = \square$
७. $३५ \div ७ = \square$	८. $२४ \div ३ = \square$
९. $५० \div ५ = \square$	१०. $५४ \div ६ = \square$
११. $४२ \div ६ = \square$	१२. $६४ \div ८ = \square$

उदाहरण

दिइएको समस्यालाई गणितीय वाक्यमा लेख्नुहोस् :

टोकरीमा १२ ओटा अण्डा छन् ।

यदि २उटा विद्यार्थीलाई ३ ओटाका दरले अण्डा दिने हो भने कति जना विद्यार्थीलाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $12 \div 3$

अभ्यास

दिइएको समस्यालाई गणितीय वाक्यमा लेख्नुहोस् :

१.

चकलेटको प्याकेटमा १६ ओटा चकलेट छन् ।

यदि २उटा बच्चालाई २ ओटाका दरले चकलेट दिने हो भने कति बच्चालाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

२.

कागजको बट्टामा ३६ ओटा शुभकामना कार्ड छन् ।

यदि एकजना मानिसलाई ९ ओटा कार्डका दरले बाँड्न भनियो भने कति जना मानिसलाई बाँड्न लगाउनुपर्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

३.

टोकरीमा ४८ ओटा सुन्तला छन् ।

यदि एक जना मानिसलाई ६ ओटाका दरले सुन्तला दिने हो भने कति जना मानिसलाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा,

उदाहरण दिइएको समस्या समाधान गर्नुहोस् :

टोकरीमा १२ ओटा अण्डा छन् ।

यदि एउटा विद्यार्थीलाई ३ ओटाको दरले अण्डा दिने हो भने कति जना विद्यार्थीलाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $12 \div 3$

जम्मा अण्डाको सङ्ख्या १२ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

$3 \times$ विद्यार्थी सङ्ख्या

उत्तर पत्ता लगाउन, $\square$ मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं $3 \times \square = 12$

उत्तर : 4 जना विद्यार्थी

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. प्याकेटमा १६ ओटा चकलेट छन् । यदि एउटा बच्चालाई २ ओटाका दरले चकलेट दिने हो भने कति बच्चालाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $16 \div 2$

जम्मा चकलेटको सङ्ख्या १६ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

$2 \times$ बच्चा सङ्ख्या

उत्तर पत्ता लगाउन, $\square$ मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं $2 \times \square = 16$

उत्तर : $\square$ जना बच्चा

अभ्यास तलका प्रश्नका उत्तर दिनुहोस् :

१. कागजको बट्टामा ३६ ओटा शुभकामना कार्ड छन् । एक जना मानिसलाई ९ ओटा कार्डका दरले बाँड्न लगाउने हो भने कति जनालाई बाँड्न लगाउनु पर्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $36 \div 9$

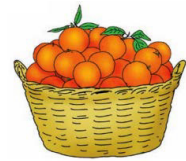
जम्मा शुभकामना कार्डको सङ्ख्या ३६ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

$9 \times$ मानिस सङ्ख्या

उत्तर पत्ता लगाउन, मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं $9 \times$ = ३६

उत्तर : जना मानिस

२. टोकरीमा ४८ ओटा सुन्तला छन् । यदि एक जना मानिसलाई ६ ओटाका दरले बाँड्ने हो भने कति जना मानिसलाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $48 \div 6$

जम्मा सुन्तलाको सङ्ख्या ४८ लाई गुणनका रूपमा कसरी व्यक्त गर्न सक्छौं, सोचौं !

$6 \times$ मानिस सङ्ख्या

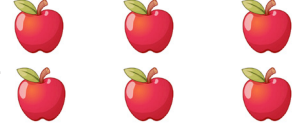
उत्तर पत्ता लगाउन, मा उपयुक्त सङ्ख्या राखौं $6 \times$ = ४८

उत्तर : जना मानिस

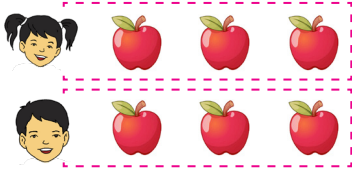
उदाहरण कला र पासाङ मिलेर भागसम्बन्धी समस्या बनाए । चित्र र अवस्था हेरेर खाली ठाउँमा उपयुक्त सङ्ख्या राख्नुहोस् :

यहाँ ६ ओटा स्याउ छ ।

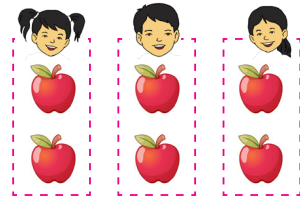
६ ÷ २ लाई एउटा व्यावहारिक समस्या बनाऔँ

६ ओटा स्याउ जना बच्चालाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा स्याउ पाउँछन् ?

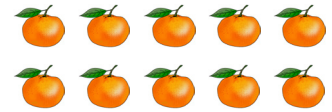
६ ओटा स्याउ छ । एक जना बच्चालाई ओटाका दरले स्याउ दिने हो भने कति जना बच्चालाई बराबर बाँड्न पुग्छ ?

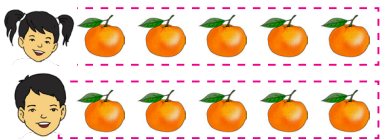
अभ्यास मिलन र धनियाँ मिलेर भागसम्बन्धी समस्या बनाए । चित्र र अवस्था हेरेर खाली ठाउँमा उपयुक्त सङ्ख्या राख्नुहोस् :

यहाँ १० ओटा सुन्तला छ ।

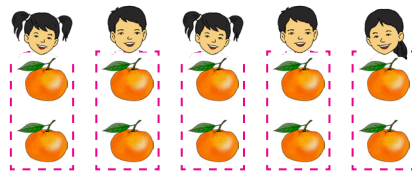
१० ÷ ५ लाई एउटा व्यावहारिक समस्या बनाऔँ ।

१० ओटा सुन्तला छ । एक जना पाहुनालाई ओटाका दरले सुन्तला दिने हो भने कति जना लाई बराबर बाँड्न पुग्छ ?

१० ओटा सुन्तला जना पाहुनालाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जना पाहुनाले कतिओटा पाउँछन् ?

उदाहरण दिइएका समस्या समाधान गर्नुहोस् :

६ ओटा स्याउ २ जना बच्चालाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा स्याउ पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $६ \div २$

एक जनाले पाएको स्याउको सङ्ख्या $\times २ = ६$

उत्तर : स्याउ

६ ओटा स्याउ छ । एक जना बच्चालाई २ ओटाका दरले बाँड्ने हो भने कति जनालाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $६ \div २$

२ $\times$ बच्चाको सङ्ख्या = ६

उत्तर : जना बच्चा

अभ्यास

दिइएका समस्या समाधान गर्नुहोस् :

१० ओटा सुन्तला छन् । एक जना बच्चालाई ५ ओटाका दरले बाँड्ने हो भने कति जनालाई पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $१० \div ५$

५ $\times$ बच्चाको सङ्ख्या = १०

उत्तर :

१० ओटा स्याउ ५ जना बच्चालाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा स्याउ पाउँछ ?

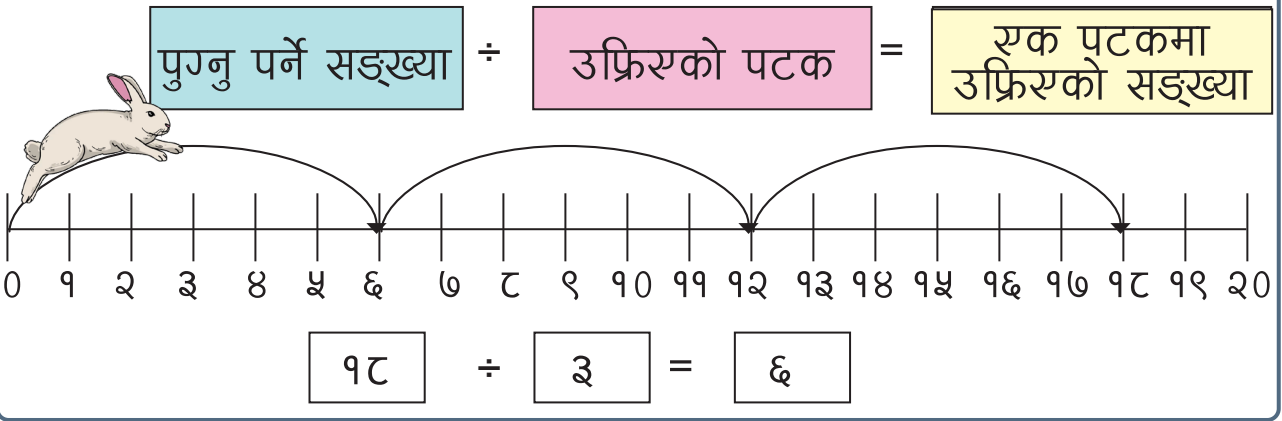
गणितीय वाक्यमा, $१० \div ५$

एक जनाले पाएको स्याउको सङ्ख्या $\times ५ = १०$

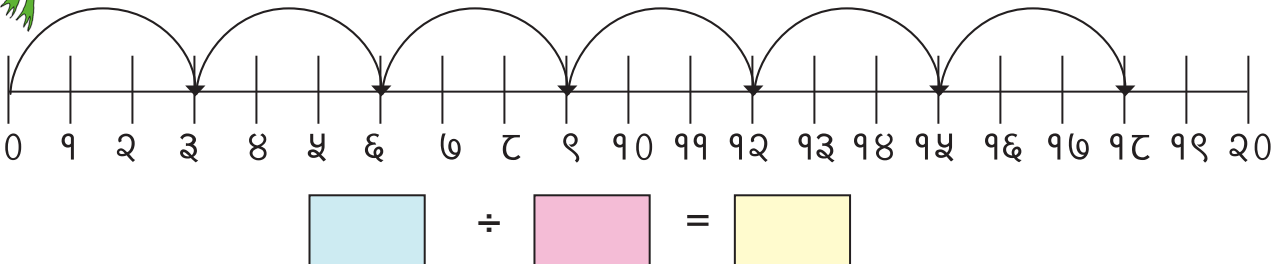
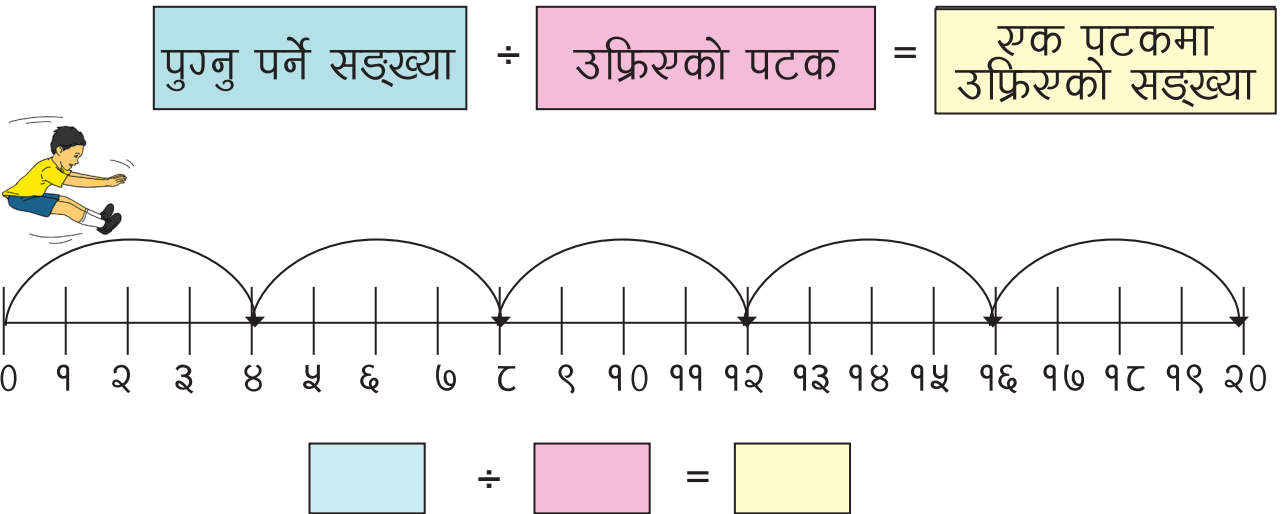
उत्तर :

उदाहरण तलको चित्र अवलोकन गर्नुहोस् र खाली कोठा भर्नुहोस् :
(खरायोले प्रत्येक पटक बराबर उफ्रेको अवस्थामा)

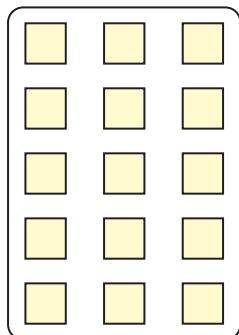

अभ्यास तलको चित्र अवलोकन गर्नुहोस् र खाली कोठा भर्नुहोस् :
(उफ्रनेले प्रत्येक पटक बराबर उफ्रेको अवस्थामा)

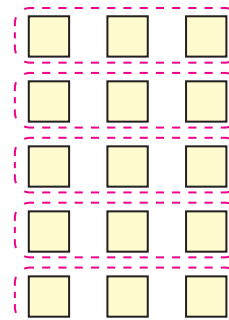

उदाहरण

खाली कोठामा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् :

यहाँ १५ ओटा वर्ग कोठा छन् ।
३ ओटा वर्ग कोठाको एउटा समूह
बनाउने हो भने कतिओटा समूह
बनाउन सकिन्छ ?

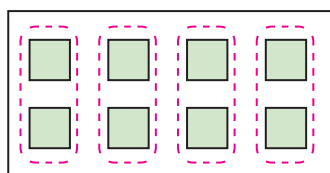
$$\boxed{15} \div \boxed{3} = \boxed{5}$$

उत्तर : **५ ओटा समूह**

अभ्यास

खाली कोठामा उपयुक्त सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१.

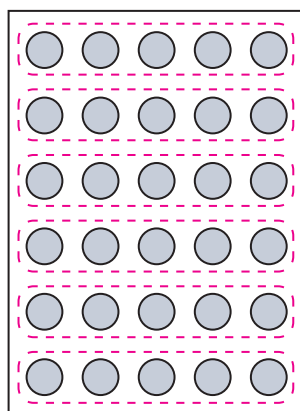

यहाँ ८ ओटा वर्ग कोठा छन् ।
२ ओटा वर्ग कोठाको एउटा समूह बनाउने हो
भने कतिओटा समूह बनाउन सकिन्छ ?

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

उत्तर :

२.

यहाँ ३० ओटा वृत्त छन् ।
५ ओटा वृत्तको एउटा समूह बनाउने हो भने
कति ओटा समूह बनाउन सकिन्छ ?

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

उत्तर :

उदाहरण

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$3 \times 8 = \boxed{24} \begin{cases} \nearrow \boxed{24} \div 3 = \boxed{8} \\ \searrow \boxed{24} \div 8 = \boxed{3} \end{cases}$$

अभ्यास खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. $2 \times 3 = \boxed{6} \begin{cases} \nearrow \boxed{} \div 2 = \boxed{} \\ \searrow \boxed{} \div 3 = \boxed{} \end{cases}$

२. $3 \times 7 = \boxed{21} \begin{cases} \nearrow \boxed{} \div 3 = \boxed{} \\ \searrow \boxed{} \div 7 = \boxed{} \end{cases}$

३. $6 \times 4 = \boxed{24} \begin{cases} \nearrow \boxed{} \div 4 = \boxed{} \\ \searrow \boxed{} \div 6 = \boxed{} \end{cases}$

४. $5 \times 9 = \boxed{45} \begin{cases} \nearrow \boxed{} \div 5 = \boxed{} \\ \searrow \boxed{} \div 9 = \boxed{} \end{cases}$

अभ्यास खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

१. $९ \times १० = \boxed{९०}$ $\begin{cases} \rightarrow \square \div ९ = \square \\ \rightarrow \square \div १० = \square \end{cases}$

२. $८ \times ९ = \boxed{७२}$ $\begin{cases} \rightarrow \square \div ८ = \square \\ \rightarrow \square \div ९ = \square \end{cases}$

३. $४ \times ७ = \boxed{२८}$ $\begin{cases} \rightarrow \square \div ४ = \square \\ \rightarrow \square \div ७ = \square \end{cases}$

४. $६ \times ९ = \boxed{५४}$ $\begin{cases} \rightarrow \square \div ६ = \square \\ \rightarrow \square \div ९ = \square \end{cases}$

५. $७ \times ८ = \boxed{५६}$ $\begin{cases} \rightarrow \square \div ७ = \square \\ \rightarrow \square \div ८ = \square \end{cases}$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $६ \div ३ =$

३. $१२ \div ४ =$

५. $१५ \div ३ =$

७. $२१ \div ७ =$

९. $४० \div ४ =$

२. $६ \div २ =$

४. $१२ \div ३ =$

६. $१५ \div ५ =$

८. $२१ \div ३ =$

१०. $४० \div १० =$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $४ \div २ =$

३. $३० \div ५ =$

५. $२५ \div ५ =$

७. $६४ \div ८ =$

९. $८१ \div ९ =$

११. $१८ \div ९ =$

२. $९ \div ३ =$

४. $३६ \div ६ =$

६. $६३ \div ९ =$

८. $४२ \div ७ =$

१०. $२७ \div ३ =$

१२. $४९ \div ७ =$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $८ \div ४ =$

३. $४५ \div ९ =$

५. $२० \div ४ =$

७. $३२ \div ८ =$

९. $५६ \div ७ =$

२. $१८ \div ३ =$

४. $७२ \div ८ =$

६. $६३ \div ९ =$

८. $६ \div ३ =$

१०. $१५ \div ५ =$

अभ्यास

हिसाब गर्नुहोस् :

१. $८० \div ८ =$

३. $३० \div ३ =$

५. $६३ \div ७ =$

७. $१६ \div ४ =$

९. $१० \div ५ =$

११. $३५ \div ७ =$

२. $१२ \div ६ =$

४. $४५ \div ५ =$

६. $८ \div २ =$

८. $१८ \div ९ =$

१०. $२४ \div ८ =$

१२. $१०० \div १० =$

उदाहरण

बराबर भागफल आउनेबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

$$४० \div ८$$

$$६ \div ३$$

$$१६ \div ४$$

$$१२ \div ३$$

$$८ \div ४$$

$$५० \div १०$$

दुवैको भागफल
४ हुन्छ ।

दुवैको भागफल
२ हुन्छ ।

दुवैको भागफल
५ हुन्छ ।

अभ्यास

बराबर भागफल आउनेबिच जोडा मिलाउनुहोस् :

$$२४ \div ८$$

$$१२ \div २$$

$$१८ \div ९$$

$$४८ \div ६$$

$$४९ \div ७$$

$$१६ \div ४$$

$$२७ \div ३$$

$$४८ \div ८$$

$$२१ \div ३$$

$$८ \div ४$$

$$५६ \div ७$$

$$६ \div २$$

$$४५ \div ५$$

$$३६ \div ९$$

उदाहरण

२४ ओटा अभ्यास पुस्तिका ६ जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जना विद्यार्थीले कतिओटा अभ्यास पुस्तिका पाउँछन् ?

गणितीय वाक्यमा, $24 \div 6$

उत्तर : ४ ओटा अभ्यास पुस्तिका

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

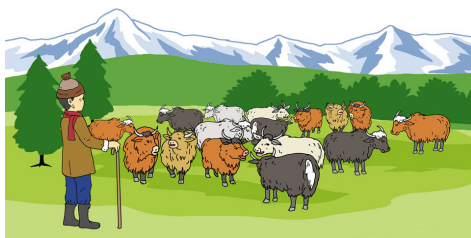
१. २० ओटा चकलेट ४ जना बालबालिकालाई बराबर हुने गरी बाँड्दा एक जनाले कतिओटा चकलेट पाउँछ ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

उत्तर :

२. १६ ओटा गाईवस्तु छन् । यदि एक जना किसानलाई गाईवस्तु २ ओटाका दरले दिने हो भने कति किसानलाई बाँड्न पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

उत्तर :

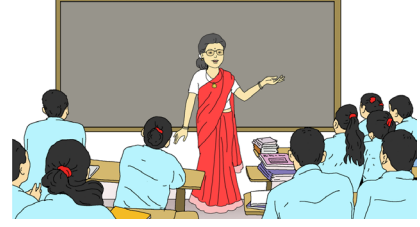

उदाहरण

एउटा कक्षामा १० जना विद्यार्थी छन् । यदि एउटा समूहमा २ जनाका दरले विद्यार्थी राख्ने हो भने कतिओटा समूह बनाउन सकिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $90 \div 2$

उत्तर : ५ समूह

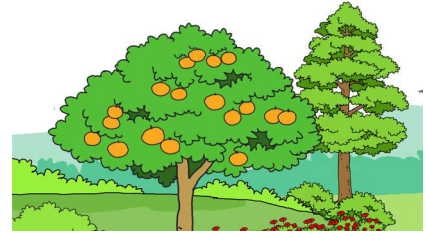
अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१. एउटा सुन्तलाको बोटमा जम्मा १८ ओटा सुन्तला छन् । यदि एक जना मानिसले ३ ओटाका दरले किन्ने हो भने कति जनालाई बेच्न पुग्छ ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

उत्तर :

२. एउटा कक्षामा जम्मा २० जना विद्यार्थी छन् । यदि सबै विद्यार्थीलाई ५ बराबर समूहमा विभाजन गर्ने हो भने एउटा समूहमा कति जना विद्यार्थी पर्छन् ?

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

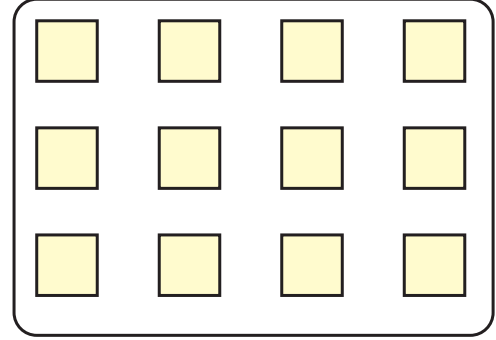
उत्तर :

उदाहरण

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

यहाँ १२ ओटा वर्ग कोठा छन् । यसबाट $3/3$ ओटा वर्ग कोठा राखेर समूह निर्माण गर्नुपर्ने छ ।

३ ओटा वर्ग कोठा

१. एउटा समूहमा कतिओटा वर्ग कोठा छन् ?
२. वर्ग कोठाको कतिओटा समूह बनाउन सकिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा लेखेर उत्तर पत्ता लगाउनुहोस् ।

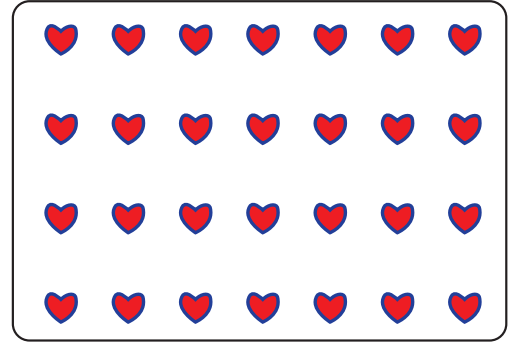
गणितीय वाक्यमा, $12 \div 3$

उत्तर : ४ समूह

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

यहाँ २८ मुटुका सङ्केत छन् । यसबाट $8/8$ ओटा मुटुका सङ्केत राखेर समूह निर्माण गर्नुपर्ने छ ।

१. एउटा समूहमा कतिओटा मुटुको सङ्केत छन् ?

२. मुटुको सङ्केतको कतिओटा समूह बनाउन सकिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा लेखेर उत्तर पत्ता लगाउनुहोस् ।

गणितीय वाक्यमा, $\square \div \square$

उत्तर :

अभ्यास

तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :
यहाँ ४० ओटा तारा छन् । यसबाट केही
समूह निर्माण गर्नुपर्ने छ । एउटा समूहमा
५/५ ओटा राख्नुपर्ने छ ।

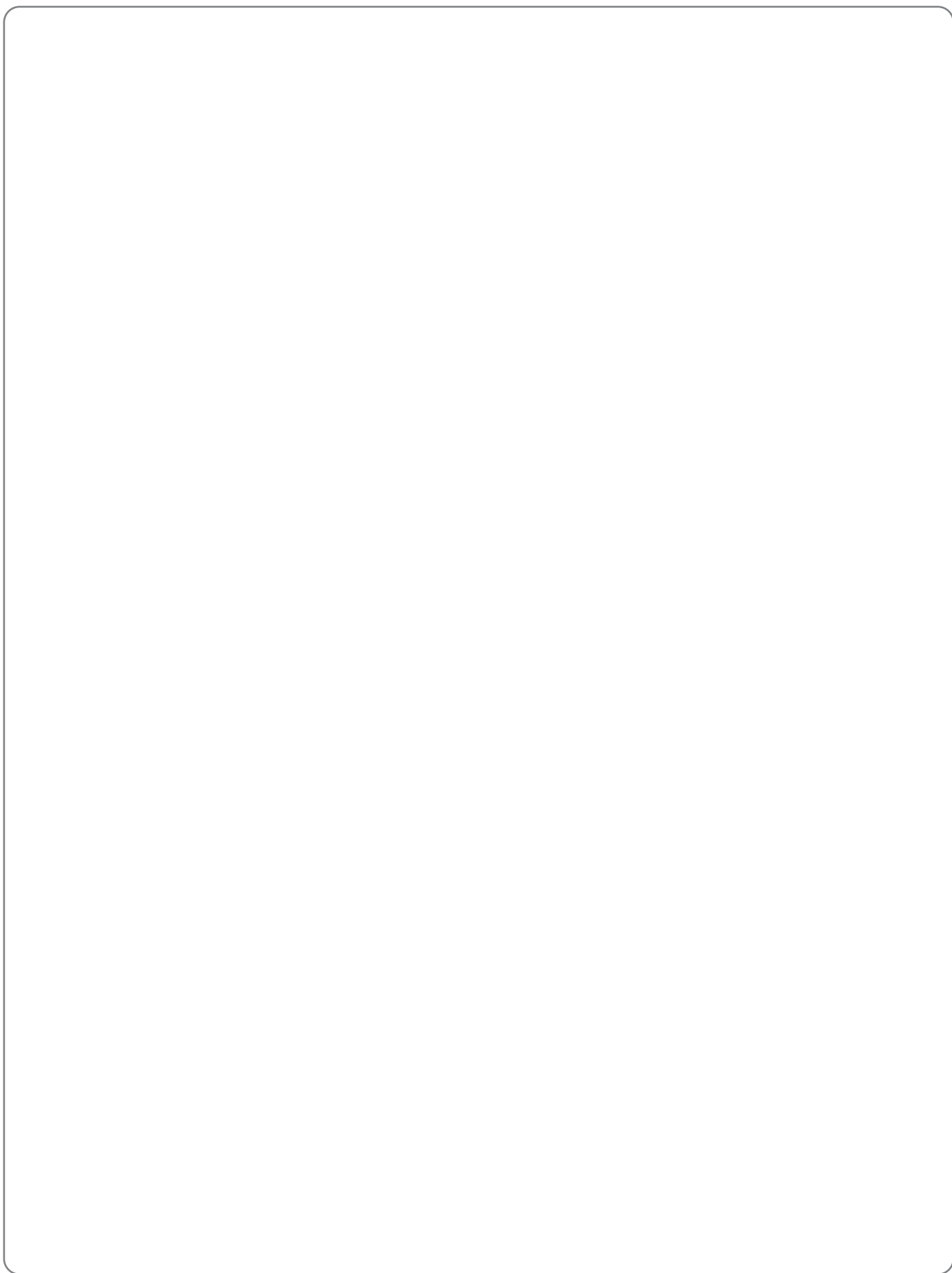
१. एउटा समूहमा कतिओटा तारा रहेका छन् ?

२. ताराहरूको कतिओटा समूह बनाउन सकिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा लेखेर उत्तर पत्ता लगाउनुहोस् ।

गणितीय वाक्यमा, ÷

उत्तर :

पृष्ठपोषण फाराम, कक्षा २

आदरणीय अभिभावकज्यू,

यस स्वाध्याय सामग्री र आफ्ना बालबालिकाको सिकाइको अवस्थाका बारेमा तपाईंको विचार यस फाराममा भरी विद्यालयमा बुझाउन हुन अनुरोध छ ।

पाठ	सुझाव वा टिप्पणी	दस्तखत
पाठ १		
पाठ २		
पाठ ३		
पाठ ४		

पाठ	सुभाव वा टिप्पणी	दस्तखत
पाठ ६ पाठ ५		
पाठ ७		
पाठ ८		
पाठ ९		

पाठ	सुभाव वा टिप्पणी	दस्तखत
पाठ १०		
पाठ ११		
पाठ १२		
पाठ १३		
पाठ १४		

पाठ	सुभाव वा टिप्पणी	दस्तखत
पाठ १५		
पाठ १६		
पाठ १७		

विद्यार्थीको नाम .....

अभिभावकको नाम .....